

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLI

ВЕРЕСЕНЬ — 1990 — SEPTEMBER

№ 487

diasporiana.org.ua

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса «Нових Днів»:

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D“
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Second Class Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:
A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$25.00

U.S.A.: \$23.00 US

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

\$23.00 American or equivalent

Avio — \$60.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko, 61 Lawson Ave.,
Frankston, 3199, VIC. Australia

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чикаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волинняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор

Редколегія: Лл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Олекса Гай-Головка — ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ (2)	1
Яким Вечер — НА МЕЖІ	3
Віра Смерека — ПАМ'ЯТАЙ	3
Ярина Голуб — ПРО БАТЬКА (закінчення)	4
Віталій Бендер — ЗОЯ ФЕДОРОВА, В. КОЗІН, П. ЛЕЩЕНКО... ..	8
Андрій Качор — ВАСИЛЬ ДОМАНИЦЬКИЙ	11
Григорій Кочур — МИКОЛА ЗЕРОВ (до 100-ліття від народження) .	13
Ро-Ко — ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ	16
М. Дальний — ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ	17
Ростислав Василенко — ОЛЕНА ЛЕОНТІВНА ВАСИЛЕНКО	18
Є. Слонівський — ДВА СУСІДНІ НАРОДИ	19
Єжи Слубицький — ПРИ ДЖЕРЕЛАХ КОНФЛІКТУ	24
Оксана Пахльовська — ПОВИННІ ПЕРЕМОГТИ РОЗУМ, ПОРЯДНІСТЬ, ДУХОВНІСТЬ, ЧЕСТЬ	27
Юрій Мошинський — ПРИМИТИВІЗМ У МИСТЕЦТВІ	30
Ред. — М. і Я. ШАФРАНЮКИ ЗАПОЧАТКУВАЛИ ФУНДАЦІЮ „ПОМІЧ УКРАЇНИ“	31
ЗВЕРНЕННЯ РУХУ ДО ХРИСТИЯН-УКРАЇНЦІВ	32
Редколегія ж. „Україна“ — ЖУРНАЛ ОБЛИЧЧЯМ ДО ПРАВДИ	33
Галина Гузар — ГОМУНКУЛЮС ЧИ ГОМО?	35
З. Т. — А. МИХАЙЛЕНКО В МЕЛЬБОРНІ	36
Т. Тонкович — ПІКНІК У ПОШАНУ СТАРШИМ	37
Іван Безпечний, С. Горохівський, І. Дибко-Филипчук, М. Яковина, О. Куленко і ін. — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	39
Микола Цівірко — ДУХ НАЦІОНАЛЬНОГО НІГІЛІЗМУ... ..	41

На першій сторінці обкладинки: **Перед будинком Верховної Ради України.** Фотомонтаж Валерія Орлова («Україна», див. стор.33).

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріалів редакція не повертає. • Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

З АНТОЛОГІЇ «НОВИХ ДНІВ»*Олекса ГАЙ-ГОЛОВКО***ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ (2)***(До 80-річчя поета)***З ПЕРШОГО ТОМУ ПОЕЗІЙ (1970)****БАЛЯДА ПРО ВОЇВ**

Демон роздору між нами живе,
Вітчизну у серце пече.
В єдину когорту вітчизна зове,
А демон її січе.
Освітиться сонцем моя земля
І вої стають у ряд.
Між них уповзає чорна змія
І перекреслює лад.
Наїстся пилу нерівний шлях,
Насупиться день у мить.
І вже блискавицями на полях
Між воями бій кипить.
Поранені вої потому встають,
Як очі прозріють у них,
По-братньому руки собі подадуть
І пестять братів своїх.
Освітиться знову сонцем земля
І вої стають у ряд.
Між них уповзає чорна змія
І перекреслює лад.
Блідіє обличчя моєї землі
І штормом пекельним шумить.
Зчіпилися знову вої мої,
Аж в небо вогонь летить.
Чигає зі смертю на брата брат
В проклятім оцім бою,
Пускаючи з рук знахабнілу в стократ
Роздору чорну змію.

1946

**

Не хочу я ні слави, ні вінка,
Ані того багатства навісного,
Не хочу мати влади у руках,
Ні ласки й шани ні від кого;

Ні похвали на честь мою в імлі,
Ні орденів із пишними стрічками,
Лиш день прожити на своїй землі
Із вільними своїми земляками.

1946

З ДРУГОГО ТОМУ ПОЕЗІЙ (1978)

**

Вже струшується місто від п'яних
І ніч відходить кроками тяжкими.
Із ранку я блукаю між людьми
І не знайду себе ніяк між ними.
А дні летять, мов сині кораблі,
В якусь іще небачену обнову.
Тиняюся я по чужій землі
І пробую вирізблювати слово.
Не пробуй, бо згориш до тла
У болісному горі і у тузі,
Бо ж ти не маєш рідного тепла
Й не можеш душу відчинити музі.
Її не знайдеш ти у вечори німі,
Не здибиш бажану й у ранки сірі.
Вона в Совдепії згоряє у тюрмі
Або повільно гасне у Сибірі.

1948

**

Я іскрюся в сузір'ї мрій
В ясний день і у час нічний.
Світе, світе чудовий мій,
Який же ти голубий.
Та у вдячній душі моїй
Біль зубами цю радість стис:
Чом отут, в голубині святій,
Так багато ридає сліз?

1950

КАНАДСЬКА ПІСНЯ

Люблю Канади край широкий,
Її степи, гостинний дім.
Люблю в ній вільну працю, спокій
І мир в просторі голубім.

Люблю, що загасила болі,
І словом щирости й тепла
Господарем моєї долі
Мене у себе нарекла.

Люблю й за те, що вільно жити,
Що сяє всім її зоря...
Люблю, бо як же не любити
Країну щастя і добра?

1951

**

За рік, за два — як вгідно Богу —
Закінчиться земний мій шлях,
Але на пройдену дорогу
Дивлюся з радістю в очах,
І завжди дякую Творцеві,
Крізь гомін зір і пісню трав,
Що у тяжкі часи життєві
Душею я не торгував.

1955

ВІЩУВАННЯ

Чорними хмарами гнів насува:
Кров'ю запінилась пані Москва!
Крицею зводиться пімсти каркас:
Б'є вже на вежі останній твій час!
Корчишся гадом в агонії ти:
Вхоплять тебе незабаром чорти!
Нечисть з собою свою понесеш:
Те, що посіяла, те і пожнеш!
Після усього на затхлім горбі
Сука не гавкне на згадку тобі!
Плямою ляжеш на часу листках,
Гряззю замулить гадючий твій прах!

1962

МОЛИТВА

Боже правий, із вини якої
Ти для мене вирок цей прирік,
Що Своєю волею святою
Сотворив мене в двадцятий вік
І послав прекрасною Землею,
Де дзвонить творіння голубе,
Полювать за людською душею,
Щоб у ній побачити Тебе?
І з тих пір у світі всюдисущно
Я палю у тузі спрагли дні,
Бо при світлі яснім бачу в душах
Тільки стемнені штрихи одні
Образу Твого і схожості Твоєї,
Що так щедро дав людині Ти,
Щоб навік ізлитися із нею
І невпинно вічністю іти.

Тайнії Твої Святі Чертоги, —
Ти ж Любов, але Ти також Гнів...
Покажи ж мені пряму дорогу
В людську душу, де б Ти заяснів
Ореолом зір на аналої,
А не жеврів у глибокій млі...
Я ж шукаю душу із Тобою,
Я ж живу для цього на Землі!

1965

**

Сократ, Платон і Гегель, Ніцше —
Одвічне коло і крутіж...
І мозком вимислене й віще
Лежить у таємниці тиш.
І мудрих слів тріпочуть квіти,
Їх укрива імла сумна,
Бо з дійсного над нами світу
Це тільки відбиток, луна.

1972

**

Місяць ніжно колише рожу,
Що спинилася біля воріт.
Я все далі відходжу
З цього світу у інший світ.
Ніч сорочку собі вишиває,
День готує гіркий напій.
Ні від кого я не ховаю —
Був отут я своїм чужий.
Час піснями наповнює чашу,
Відлітають зірниць рої.
Наші люди були не наші,
Наші звичаї не свої.
Обрій іскрами дме золотими,
Сльози ринуть із зірок усіх.
Я ходив між людьми своїми
І не чув і не бачив їх.
Розцвітають світанку звуки
У моєму саду молодім.
Подавав я деревам руку
І казав до побачення їм.

1974

**

Блідне просинь на осіннім небі,
Одяг з осоки обліта.
Чи тобі отут чогось ще треба,
Як ідеш до крайнього моста?
Не гнітись, душе моя у млості,
Десь ще є небачені світи.
Ми прийшли сюди лише як гості
Погостити й звідси відійти.

1975

Матеріали, які не помістилися в цьому номері, будуть надруковані в наступних. Просимо авторів бути терпеливими. — Ред.

НА МЕЖІ

Доктор Михайло Задора-Хорват студіював у Львівському університеті географію, геологію і археологію, закінчив студії докторатом, але заняття в польських урядових установах не знайшов. Прийняло його ubezpieczeniwe Товариство „Дністер“ на працю службовика, а кустос українського музею у Львові обіцяв йому, що в потребі звернеться до нього по фахову поміч з археології, тим більше, що д-р Пастернак є переобтяжений працею.

Д-р Хорват оженився зі Зонею Дрималікивною, донькою священика в околиці Самбора, осів у Львові і часто заходив до музею оглядати експонати та дискутувати з професором Свенціцьким, людиною великого знання та сердечно відданою розвиткові музею.

І ось в червні 1934 р. вручив докторові Хорватові лист від учителя Савчака з Чашина (коло Ново-го Загір'я) в котрому Савчак повідомляв, що хлопці знайшли якісь металеві предмети в околиці села. Учителю просив їх, щоб не розкопували нічого самі, а заждали, як хтось приїде зі Львова. Крім цього просив їх, щоб не говорили нікому про знахідку.

За кілька днів д-р Хорват вибрався з Зонею до Чашина.

На станції привітав їх пан Савчак, всадив їх на малу фірчину, представивши ще Федя як візника втаємниченого у знахідці.

За недовгий час Федько показав батогом:

— Це тут!

Власник поля, Радик, вже ждав на них.

Всі висіли. Доктор з неспокоєм завважив, що лише Зоні якось дивно змінилося. Вона уважно придивлялася околиці. Вкінці звернулася до чоловіка:

— Місю, ти мені не повіриш, але тут я вже була!

— Що ти кажеш, Зоню. Ти мені виразно говорила, що поза Перемишлем, Старим і Новим Самбором ти ніде не була. Хіба ще в Хирові у отця Ольшанського!

— Так, але тут я напевно була! Ось за цим от горбком є село, ні?

— Ні, панунцю, — обізвався Радик, — там жадного села нема, це поле старого Мащака!

— Та пождіть, нанашку, — обізвався Федько, — а як косарі йдуть Мащаківі косити на це поле, чи не кажуть, що йдуть на „старе селище“?

— Твоя правда, але це мусіло бути дуже давно, бо навіть старий Ломага не пам'ятає! А панунця, глянь, молоденька!

Тим часом учений розкопував горбок. Виявилось, що це й була могила. В ній лежав кістяк кремезної і високої людини. Рештки волосся були ясно-жовті. Коло нього лежав малий меч, мідяний нагрудник і два великі мечі. Оба мечі були покриті закамєнілою глиною, на однім, під рукояттю доктор побачив значки:

РГ 44. 44†* *

— О! — сказав, — це руни! Старогерманські руни!

— Що це таке? — спитав Савчак.

— Це письмо варягів, або, як їх інакше називали, вікінгів. Не мали що їсти на далекій півночі, ходили походами на чужі краї, нищили, рабували — або часто закладали для себе держави. Попробую відчитати цих кілька букв:

— О, Л, С, А, С. С. Е. М. М. ... Буде тяжко додуматися, які літери бракують.

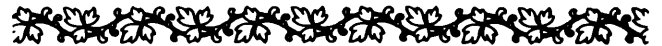
Пані Зоня поблідла, дивилася на чоловіка, якби перестрашена.

— Оляф Сакмуссем! Оляф Сакмуссем! — закричала, — Так, це Оляф Сакмуссем! Це він спалив наше селісе. Разом з іншими позабавив усіх, мене взяв у полон і сюди припровадив.

— Що ти говориш? — запитав занепокоєний доктор, що тобі сталося?

Мужчини дивилися на Зоню уважно, перелякано.

— Говорю, що знаю! Тут зачав з ним сваритися другий, видно за мене, підніс меч, але Оляф витрутив його йому з руки. Тоді цей другий пробив його малим мечем — і зачав втікати... Зачали за ним бігти і кричати «Арне, Арне, Арне Едріксен, Арне Едріксен!» — але напасник втік до лісу, ось по тім боці! Я скористала з замішання і втікла, але в ін-

В. СМЕРЕКА

ПАМ'ЯТАЙ

*У розкошах багатого світу
Пам'ятай про Вкраїну в нужді.
Кожна ласка чужого привіту
Нехай буде надхненням тобі!*

*Тим надхненням, що будить лиш сили,
Україні служить в чужині.
Щоб скитання твої не згасили,
Твою волю служити лиш їй!*

*Пам'ятай, що як зрадиш Вкраїну,
За розкоші чужої землі, —
Прийде помста за твою провину,
Й забере всі багатства твої!*

*Бо коли серед пишного храму,
Де втішались добром чужини,
Встане раптом Вкраїна, як рана,
Що болить із твоєї вини...*

*Що ти скажеш тоді на чужині,
Своїм рідним в тяжкому труді?
Що щасливо пливуть твої днини,
І забулась Вкраїна в нужді?*

*Пам'ятай же її безнастанно!
І живи і служи скрізь лиш їй!...
Щоб не сталося, що доля нежданно,
Пройме докором груди твої!*

ший бік, ось туди, я бігла здовж цього потоку, що за горою...

— Зоню! Що тобі є?

— А може б ми панунцю завезли на плебанію? — завважив Радик.

— Ні! Це звернуло б увагу поліції, зачалися б допити... Жінка прийде до себе!

У Зоні світилися очі дивним блиском, вона тряслася, як у гарячці. І знову заговорила:

— Я бігла що сили, спотикнулася об камінь, вдарилася...

Очі Зоні горіли, але голос стихав. Раптом з несамопитим криком похитнулася, ледве її доктор підхопив.

А як очуняла, то ледь чутним голосом спитала чоловіка:

— Як це сталося, що я заспала? Та ж я не була зовсім змучена! А що за сни мені снилися! Ніби-то я була в якійсь хаті, якась жінка давала мені пити козяче молоко. А відтак я оглядала якесь пожарище... Бррр... що то людині не наснитися!

— А тепер, Зоню, розглянься: чи ти тут коли була?

— Ні! Я ж тобі давно оповідала, де я була.

— А чи ти, Зоню, пригадуєш собі, що ти мені говорила, заки заснула на траві?

— Я тобі щось оповідала? А що таке? Це цікаво.

Могили закрили. За кілька днів знов приїхав доктор Михайло, цим разом з д-ром Свенціцьким. Кустос докладно розглядався по околиці. А як відкрили могилу, дав свою опінію:

— Цей Оляф, як його пані Зоня назвала, не був знатним воїном. Якби ним був, то його були б спалили на костері. Це була окрема банда, що хотіла, як ви влучно вгадали, дістатися на панонську рівнину через лупківський просмик. Гей, я так говорю, якби сам був під вражінням вашої дружини! Це ж не по-науковому.

Учені забрали малий меч і обидва великі мечі до Львова. Могили закрили вже докладніше.

За місяць, по трудних уважливих заходах, застосовуючи відомі ученим археологічні методи, вдалося їм відкрити малий меч.

Близько рукояті, знайшли напис:

1221 + 1. 41. 41

Себто:

ARNE EDRIKSEN.

ДОГОВІР МІЖ ОНТАРІО І УКРАЇНОЮ

В кінці липня онтарійський міністер агрикультури і харчування Дейвід Рамсі підписав договір з заступником міністра агрикультури України, Євгенієм Чулаковим, про співпрацю в ділянці аграрної промисловости, дослідів, переробки, консервації і маркетингу. Міністерство допомагатиме тим компаніям, які зацікавлені допомогти Україні ввести нову технологію та нові методи продукції і переробки агрикультурних продуктів.

ЛЮДИ — ПОДІЇ — КОМЕНТАРІ

Ярина ГОЛУБ

ПРО БАТЬКА

(Закінчення з попередніх чисел)

Батько не був релігійним, хоч і поважав віруючих людей, до яких належала Ганна Антонівна. Але життя в Сибіру зробило тата якоюсь мірою фаталістом: адже доля його не тільки карала, але на краю загибелі не раз і рятувала. Іноді він мені казав: «Не могу не дивуватись, що я оце ще живий. Ніколи не гадав, що житиму так довго, а якби хто казав мені, що буду відзначати своє 80-річчя, то нізачо не повірив би. Він готувався до смерті, коли його заарештували, тому що бачив, що діється довкола, і вже тоді все пояснював цілком об'єктивно, не вдаючись до ілюзій».

Батько згадував, як у одиночній камері чекав вироку, уявляючи собі, як відбудеться розстріл, і змушуючи себе думати, що то не буде ні боляче, ані страшно: просто куля увійде в потилицю, і негайно настане повний спокій. Згодом він помітив, що те місце на голові, куди мала попасти куля, полисіло. Але потім волосся все ж таки виросло, і батько до останніх днів мав добру шевелюру, хоч і посивів зовсім молодим. Тоді ж він переконував себе у неминучості смерті, щоб гідно триматись на допитах, під час кари.

Якось я спитала тата, чи катували його в тюрмі. Він відповів, що фізичного насильства над ним не чинили. Єдиний раз була така мить, коли слідчий замахнувся на нього прес-пап'є. Батько ж схопив стільця і крикнув: «Ви можете мене забити, але я буду боронитись, скільки вистачить сили». І слідчий опустив руку. Але, як казав тато, найстрашнішою мукою для нього була погроза: «А ви знаєте, что мы делаем с семьями врагов народа? Ведь у нас есть заложники: ваша жена, дочь...» Та й на це він відповідав гідно: «Невже ви думаєте, що такими нелюдськими засобами зможете примусити мене обмовити безвинних людей? Нізачо! На це я ніколи не піду!» І він не підписав жодного обвинувачення, що й зберегло йому життя, тоді більшість друзів-письменників дали себе одурити слідчим і самі собі підписали вирoki.

Я спитала батька, кого ж він вважає зрадником. Він сказав, що страшний гріх на себе взяв той, хто виказував слідчим імена прогресивних українських діячів, завдяки кому з'явилися списки приречених письменників. І тато назвав цю людину: то був літератор Епик, якого також було розстріляно, як і його жертв.

Ще я просила тата назвати своїх катів-слідчих, пригадавши, що з матері знущався якийсь Проскуряков, він її допитував. Тато ж лише посміхнувся: їх було чимало... Багато хто з них потім теж загинув у таборах. І він розповів мені таку історію.

Якось у таборі, коли він уночі мерз на нарах, хтось у темряві увійшов до приміщення, і його штовхнули до батька, тому що вільних місць не було. Батько посунувся до стіни, а новенький примостився збоку і тремтів від холоду. Заважаючи батькові заснути, він усе перевертався з боку на бік, а потім звернувся до нього: «Простите, я все равно не дам вам спать. Меня избили, все болит... Скажите, здесь блатные или по-

Мюнхен. УВУ. Дочка Б. Антоненка-Давидовича, Ярина Голуб, передає письменникові А. Хахулі рукописи своїх спогадів про батька. Зправа — племінниця Антоненка-Давидовича Ольга Фогельзак, яка проживає тепер у Німеччині.

Фото: М. Гантинан.

литические?» Тато прислухався, і йому здалося, що він колись чув цей голос. «А для чого це вам? Тут містяться політичні.» «Новенький» мов би зрадів: «Ну, слава богу! А то ведь эти блатные сразу прибьют!» І тут батько впізнав слідчого! Сказав йому це, назвався. Той теж пригадав і почав йому оповідати свою «одісею». Його тіпало, він заламував руки й захлинявся в сльозах, повторюючи: «Вы только запомните все это, вы же писатель, вы можете обо всем этом написать!» Ув'язнений письменник, який дістав вирок завдяки цьому нещасному, обіцяв йому згадати у своїх майбутніх творах і про нього... Все ж мені здається, що в цьому разі Антоненко-Давидович не додержав свого слова. І не тому, що не хотів писати про слідчого, ні, не вистачило для цього часу, не встиг...

Тато був добрий оповідач, він міг артистично зображувати тих людей, про яких ішлося, відтворювати їхню мову, інтонацію, акцент. У його «усних оповіданнях», мовби живі, з'являлися постаті різних персонажів. І про багатьох з них він таки написав. А те, що виходило з-під його пера, він любив читати приятелям, знайомим. Це йому було конче потрібно, бачити, як сприймається написане ним, бо до читача шлях йому вже було перекрито: останні роки він не мав можливості нічого видавати.

Батько читав мені всі свої останні твори, які писав у стіл, просив, щоб я його критикувала, не ображався на зауваження. Історія створення циклу «Сибірських новел» дуже близько торкається мене. Кожне нове оповідання тато надсилав мені в Новозибков, і я, уважно прочитавши його та зробивши свої помітки олівцем на полях, повертала рукопис із своєю оцінкою, яка майже завжди була позитивною. Але коли мені щось не подобалось, як, наприклад, оповідання «Три чечени», і я висловлювала свої зауваження батькові, він мені заперечував, казав, що той чи інший епізод — не вигадка, що все те взято з життя.

Коли у батька зібралось вже чимало оповідань про заслання, я йому сказала, що з них виходить збірка «Сибірських новел». І тато погодився, що така назва для цього циклу дуже пасує. Так за цими оповіданнями й закріпилася загальна назва. Згодом, нагадуючи

йому, що назву «Сибірські новели» для нього вигадала я, я натякнула, що хотіла б, щоб він мені й присвятив цю збірку. Але тато мовби й не зрозумів натяку і сказав, що мені присвячує одну з цих новел — «Зустрілися». В ній мова про зустріч ув'язненої дівчини з власним батьком, який опинився в Сибіру як мобілізований в армію і був призначений нести службу у військах охорони в таборах. Отож він мав конвоювати колону зеків, серед яких була і його донька. Її засудили за запізнення на роботу...

Я вважаю, що «Сибірські новели» — це найкраще з того, що написав узагалі Антоненко-Давидович. І те, що вони були створені ним уже на схилі літ свідчить, що він з роками не втратив професіоналізму і міг би ще багато чого написати, коли б були для того умови.

Антоненко-Давидович був відлучений від літератури років на 25. Він опанував нову професію, навіть екстерном склав іспити на фельдшера, коли після 1953 р. життя на засланні стало трохи легшим. Але зречтись літератури він не міг. Складав вірші, зберігав у пам'яті сюжети для оповідань, плевав плани романів. Наприкінці свого життя він написав цікаві спогади, що й досі «зберігаються» десь у сейфах, оскільки рукопис був вилучений у нього під час обшуку.

Повернувшись з таборів, батько докладав усіх зусиль, щоб «вписатись» у сучасну українську літературу. «Романтик непоправний», він сподівався, що якось зможе одурити цензуру, але його відразу ж зупинили. Кращі його твори 20-х — початку 30-х років також були заборонені (серед них роман «Смерть»). Водночас йому пробували «підказати», як тепер слід писати на Україні. Його викликали в одну з високих установ і запропонували підготувати збірку нарисів про щасливе життя «в країні повної перемоги соціалізму». Проїхавшись по Україні і зібравши свіжий матеріал, Антоненко-Давидович мав немовби «заперечити» самого себе, який у 20-х роках написав чудові нариси «Землею Українською». Йому натякали, що за таку роботу він дістане і добрий гонорар, і навіть премію... До того ж такі нариси Антоненка-Давидовича буде надруковано на найкращому папері, що вони підуть на експорт, за кордон, адже в Канаді його творчістю дуже цікавляться, книжка матиме успіх, швидко розійдеться. Батько відповів, що його перо не продається...

Батька притягувала до себе «заборонена» тематика, і він, не маючи надії на те, що сам побачить свої речі надрукованими, почав писати для майбутнього читача. Найкращі його твори народилися в роки «застою». Але автор уперто вірив, що все написане ним колись-таки побачить світ. «Жаль только, жить в эту пору прекрасную уж не придется ни мне, ни тебе» — незмінно повторював він.

Із «захалавних» творів Антоненка-Давидовича на особливу увагу заслуговує його поезія, адже читачеві він відомий лише як прозаїк. Але тато писав і вірші. Та це було з ним лише в часи його «одісеї».

Ще малою, я чула кілька віршів, що їх склав батько у в'язниці. Не знаю, як вони дійшли на волю... Та, мабуть, хтось, неждано звільнений, зумів їх передати матері. Кілька віршів було присвячено їй, коханій (на жаль, я їх не пам'ятаю). Мені ж полюбився вірш, що починався словами: «Каштан в цвіту, вікно і грати...» Тепер я знаю, що це «Бранка», але

колись ми з мамою його називали за першим рядком — «Каштан в цвіту». Мені він завжди дуже подобався, і я просила матір повторювати його знову і знову, як то роблять малі діти, розпитуючи, що то за дівчина, чому в неї простерті руки, чому вона тут була ще за Петра, за останнього царя тощо. Мати охоче пояснювала, виразно декламуючи, і її коментарі були своєрідним вихованням доньки. Адже філософський зміст цього твору, його історичні ремінісценції вели далеко...

Років через 25 я розпитала в тата про історію «Бранки». Він сказав, що написав її в камері Київської тюрми на Лук'янівці і передав матері через сусіда, який щасливо звільнився. На моє прохання тато мені прочитав «Бранку», і я помітила, що з роками він її відредагував. Зокрема, спочатку у вірші не було російських слів: «Ану, с вещами на свободу!» Замість цього ми читали: «Мерщій з речами на свободу!» Та, додержуючись тюремного колориту, автор переробив цей рядок, бо, як сказав батько, коли відпускали ув'язненого, завжди гучно промовлялося з коридора російською мовою одне і те ж: «Ану, с вещами! На свободу!»

До ув'язнення батькові не було потреби римувати свої думки, якщо не брати до уваги юнацькі вірші, яким він не надавав серйозного значення і не зберіг їх у пам'яті. Але в тюрмі, де не було ні паперу, ні олівця чи чорнила, єдина можливість творити була — це складати вірші і тримати в пам'яті все створене. І батько переключився на поезію.

Повернувшись після реабілітації, він читав близьким і друзям число своїх віршів. Деякі він навіть записав на магнітофон. Але, щоб уникнути переслідування на нецензуровані твори, Антоненко-Давидович у передмові до цього запису попередив, що автор віршів — нікому не відомий поет Катриченко. Це було прізвище його загиблого товариша, який жодного стосунку до літератури не мав. Коли ж у Києві стали відомі в літературних колах окремі вірші цього походження і батька почали офіційно допитувати, хто їх написав, він знов підтвердив, що автор — Катриченко, який загинув у таборах.

Вважаю, що з поетичної спадщини Антоненка-Давидовича варто було б зробити невеличку збірку, яка стала б цікавим документом, що посвідчує: ніщо не зупиняє художньої думки, справжній письменник не може не творити й на краю свого життя, напередодні страти. Адже він не сподівався, що доля його врятує, коли писав: «... Тоді згадай мене і тих, що поруч ляжуть в ямі, відсунь завісу сірих літ і подивись: тут залишивсь і мій десь слід...»

Скінчивши свою «одіссею», батько звернувся до прози, щоб уже ніколи не зрадити їй. А поезія його цікавила як критика, як читача. Пам'ятаю, як він захоплювався віршами Ліни Костенко. Про Костенко тато говорив з таким піднесенням, що навіть Ганна Антонівна ревнувала, а я закохалась у цього автора й намагалася перекладати її на російську мову (звичайно, лише для себе).

Ще в 60-і роки батько потроху почав вводити мене в літературні справи на Україні. Одного літа ми з ним їздили до Одеси відпочивати у будинку творчості. Я зі своєю чотирьохрічною донькою Оленкою, він з Євгеном. Тоді, в 1967 р., батько ще був у фаворі, його запрошували зустрічатися з читачами, готува-

лася до друку товста книжка його вибраних творів. Батько охоче знайомив мене зі своїми товаришами по роботі. Він прихильно ставився до Л. Бойка, який писав передмову до цієї книжки, спілкувався із Ст. Олійником, І. Драчем. Тато дуже цінував цього поета хоч він тоді робив лише перші кроки в літературі. Дуже подобалися батькові вірші Василя Симоненка, з яким він листувався.

З повагою ставився тато до О. Гончара. Оповідав мені якось, що під час найбільшого цькування у Спілці письменників Олесь Терентійович зустрівши батька у дворі (вони жили в одному будинку), підійшов до нього, потиснув руку і сказав: «Борисе Дмитровичу, я як поважав вас завжди, так і тепер поважаю, що б там не говорили...»

О. Гончар і Ю. Мушкетик були першими письменниками, які завітали до батька після його повернення із Сибіру, коли він жив ще в будинку творчості в Ірпені, не маючи притулку. До них тато ставився дуже прихильно. Тоді ж він зблизився з І. Дзюбою, якого дуже шанував. Усіх приятелів тато мені не перелічити... Але зауважу, що він зберіг любов і до своїх загиблих товаришів. Над своїм письмовим столом він улаштував своєрідну галерію портретів, серед яких на першому місці були його розстріляні друзі: Косинка, Плужник і інші. Поруч висіла й фотокартка його улюбленого приятеля Вадима Охріменка, який писав російською мовою. Він покінчив життя самогубством напередодні війни. Були там портрети і сучасних літераторів: Світличного, Дзюби, Симоненка та інших. З часом я помітила, що тато перед своїм письмовим столом помістив і моє фото, поруч з фотографією свого улюбленого Євгенчика. Був там і портрет Ганни Антонівни, ще молодій, за сибірських часів.

З роками та «галерія» все поповнювалась, бо в тата прибувало однодумців. Він легко сходився з цікавими для нього людьми й відразу ж був готовий розкривати свою душу, не думаючи про наслідки. Деколи серед його знайомих траплялися й негідники, і провокатори, що виявлялося багато пізніше. Але тато ніщо не спинало.

Пригадую таку історію. На вулиці Києва (здається, у тролейбусі) батько помітив, що хтось уважно читає його книжку. «Що, цікаво?» — спитав він. А незнайомець неохоче так відповів: «Треба знати про автора, тоді буде цікаво». «А ви знаєте?» «Так, мені дещо відомо про Антоненка-Давидовича». І тут батько відкрився, що він і є автор, і запросив читача до себе. Після довгої розмови вони стали друзями.

Взагалі стосунки Антоненка-Давидовича з читачами були напрочуд теплими. Наприклад, одного разу він одержав посилку з картоплею від незнайомої людини, яка писала, що чула про цькування батька, так нехай ось йому буде подарунок, тим більш, що того року картопля не вродила. Тато, розчулений, відписав велику подяку цьому читачеві, пояснивши, що він не голодує, щоб той не хвилювався.

У роки «застою», коли батька вже зовсім «відлучили» від літератури і намагались про нього навіть не згадувати, він напружено працював за своїм письмовим столом, дбаючи за свого майбутнього читача. Жив у скруті, на саму пенсію, та ім з Ганною Антонівною вистачало. Його ніколи не вабили розкоші, він був вдоволений з малого. До того ж навчився сам

друкувати на машинці, і це зменшувало видатки.

Ганна Антонівна сприяла його натхненню. Сама вона, хоч і не могла читати те, що він пише (була малописьменною), та багато слухала коли в господі збиралися друзі. І говорила, що його твори — ото «чудова краса», яку треба шанувати. Дружина увільнила батька від усіх побутових клопотів.

Завдяки Ганні Антонівні в господі Антоненків установився неповторний український колорит. Портрети Шевченка і Хмельницького висіли в гарних рушниках. На стінах красувалися національні українські килимки, на софі — вишивані подушки. На сервані Ганна Антонівна розмістила справжню виставку українського фарфору. Тут були й Карась з Одаркою, й Тарас Бульба з синами, й «Майська ніч» тощо... Все це, як на мене, було ніби штучно, надто демонстративно. Та батькові, мабуть, то було до вподоби, то тішило його національні почуття.

Його любов до всього українського була надзвичайною. Він збирав і слухав платівки тільки з українською музикою, особливо з народними піснями. Йому дарували, і сам він купував, тільки українські статуетки. Скатертини, рушники тощо в їхній родині були лише українського виробу. Моїм найкращим подарунком для нього була українська вишиванка власної роботи.

У побутових дрібницях проглядала батькова пристрасть до козацьких звичаїв. Наприклад, із страв любив вареники, сметану. Протягом усього життя був не від того, щоб при обіді «вихилити чарочку». Але ніколи більше трьох чарок не пив. Мені зізнавався, що жодного разу в житті не був п'яний. Байдужий був до ласощів, а коли залишався у домі один, то міг жити лише на сухарях і воді (чаї), пояснюючи, що його старий організм не потребує багато їжі.

Якось я приготувала «урочистий» обід, щоб його почастувати в Новозибкові. На перше був бульйон з курки. Даю татові найкращий шматок м'яса, а він відмовляється. В чому справа? Кладу йому в тарілку крильце від курки. Він відсуває від себе тарілку і з гіркою посмішкою каже: «Крила для того, щоб літати. А в супі я їх не їм».

З оглядом на свою тюремну «одісею» батько не любив дивитись на звірів у клітках (тому не ходив у зоопарк) і болісно сприймав клітки з птахами. Малий Євген бавився дрібними папужками, але тато вчив його випускати на якийсь час птахів з клітки в кімнату, і вони часто вилітали у вікно і не поверталися. З цього приводу хлопчик сумував, а батько радів.

З тварин батько дуже любив собак. Оповідав, що в Алма-Аті, куди він сам себе «заслав» на початку 30-х років, сподіваючись у такий спосіб уникнути арешту, він мав чудову мисливську собаку Енея. Вона його розважала вдалині від Києва й родини (мати не наважувалася зі мною, зовсім маленькою, поїхати до Казахстану). І от що дивно, пес став скімлити за кілька днів перед батьковим арештом. Батько сміявся, згадуючи про це. А мені й не вірилось...

З «розкошів», які дозволяв собі батько, була його звичка палити. Нею він особливо втішався, тому що роками йому не дозволяли вдаватися до улюбленої звички в тюрмах, таборах... На волі він нею вже зловживав. Сигарети були в нього завжди дешеві, він припалював одну від одної і не припиняв курити, коли

КРЕДИТОВА СПІЛКА «БУДУЧНІСТЬ»

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукативні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики і особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою

і багато більше!

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326

2253 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883

4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273

221 MILNER AVE., SCARBOROUGH, 299-7291

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

YAR HALABAR

YAR'S KIDS' THINGS

CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2

(416) 767-7860

згадував щось із життя чи оповідав. Так що в кімнаті було повно диму, я вже не могла дихати, а він того і не помічав.

Якось я йому зауважила, що оце куріння дуже шкодить здоров'ю, тим більше, що в нього хронічна пневмонія. Адже, мабуть, лікарі забороняють йому палити? Батько відповів: «Нізащо я не проміняю цигарку на кільканадцять місяців чи навіть років життя. До того ж я й не вірю, що це так уже шкодить здоров'ю. Адже козак не випускає люлька з рота, а які були дужі! І як довго жили!» І тут він шукав підтримки у своїх козаків... А я з усмішкою спитала: «А жінки козаків теж палили? Тато зрозумів натяк, посміхнувся. «Твоя мати, — сказав він, — справді, почала курити під моїм впливом. Та то їй так личило! Вона так зграбно тримала в пальцях цигарету!»

Наприкінці життя батька потрясали нові й нові трагедії: арешт сина, божевілля Ганни Антонівни, страшні хвороби, а передусім сліпота (він двічі оперував очі, одне око йому повернули). Здається, старому й кволону, схудлому, виснаженому — де йому береться сила, щоб ото все подолати? Та він ніколи не скаржився. Навіть ще вихвалявся, як гідно повівся за тих чи інших скрутних умов...

Згадується таке. Під час одного з обшуків міліціонер, увійшовши в кімнату, відразу ж спитав: «Оружие есть?» Батько підвівся, підняв руку й відповів: «Є, ось воно!», тримаючи в руці олівця, яким правив рукопис. Непрошений гість здригнувся, та потім зрозумів, що з нього глузують. А може, він і не сприйняв той дріт писемника.

Рукописи ж і саму друкарську машинку було тоді вилучено, що завдало батькові великого горя. Він багато разів оббивав пороги відповідних установ, щоб довести, що машинку не мали права забирати. Але її не повертали. Час ішов, батько не міг працювати. Це стало відомо навіть за кордоном. Антоненко-Давидович міг сам написати про це і поскаржитися своїм кореспондентам. Один з них з Австралії надіслав йому поштою нову машинку. Та її не дозволили йому віддати, повернули відправникові. Кінець кінцем батькові таки привезли його власну стару машинку, і він негайно сів до письмового столу.

Якось я запитала: «А не хотів би ти, тату, опинитися за кордоном? Адже ж там ти міг би творити вільно!» Його навіть здивувало моє запитання: що тут може бути незрозумілого... Він сказав: «Ні, я мрію, щоб мої твори читали наші люди, щоб книжки мої виходили на Україні. Отож будемо чекати, коли їх можна буде надрукувати в Києві. Це неминуче колись настане! Жаль, тільки, жить в эту пору прекрасную уж не придется ни мне, ни тебе...»

Що ж до закордону, то я міг би охоче проїхатись, якби був ще молодший, до Італії, там же мистецтво чудової пори людської цивілізації. Але тепер мені вже пізно про такі мандрівки говорити, бо я вже не на ярмарок, а з ярмарку... І єдине, що мене ще тримає на світі, то це моя Україна. Мене звідси нікуди не тягне. Хочу жити і вмерти на Батьківщині».

Поему Б. Антоненка-Давидовича „Апеляція до майбутнього“ читайте в одному з наступних номерів. Інші його поезії див. „Нові Дні“, листопад 1984 р. — **Ред.**

Віталій БЕНДЕР

ЗОЯ ФЕДОРОВА, В. КОЗІН, П. ЛЕЩЕНКО Й ІНШІ

(Поправки й доповнення)

Лише той, хто ніколи нічого не писав і не друкував, не страждав від друкарських чортиків. Особливо тих, що надавали слову протилежного значення. В таких випадках автор просто хворіє, або, як влучно завважував І. Багряний, дереться на стіну від розпуки.

У «Фронтових дорогах» в одній романтичній сцені я вжив кілька разів дієслово «прилинула». «Прилинула на мої груди», «прилинувши до мене» і ще якось там. Коректор, мабуть, вважав, що автор помилився і у всіх моментах виправив «прилинула» на «прилипнула». Ніжну, м'яку алегорію обернув в огидливий вульгаризм. Добре, що я не маю багато волосся на голові, а то довелося б рвати від безпорадності.

Але не для жалів про «чортики» надав мені пару сторінок Редактор «Нових Днів», а для виправлення авторських помилок в іншій моїй книзі, «Станції Пугаловській». Справа в тому, що в добрій вірі я вмотивував у неї пару неточностей, на що мені відразу звернули увагу Надія Світлична з США та Мартин Невід з Канади. Але було запізно, книга на той час вже розійшлася. В міжчасі я прибирав цікаву інформацію про ще одного персонажа в книзі і вирішив все це подати як поправки й доповнення, користаючи з гостинності Редактора «Н. Д.».

Ті, що придбали й читали «Станцію», напевно пам'ятають розділ, в якому я згадав кінцеву долю кількох кумирів молодости мого покоління. Там я зазначив, що колишня кінозірка Зоя Федорова «тепер доживає віку в США», а знаменитий співак Вадим Козін помер на Колимі, замучений вартівниками.

Щодо Зої Федорової, то її життя скінчилося ще трагічніше, ніж у моєму описі. Всерівно, вина за неточне наświetлення повністю падає на мене, бо як автор я повинен був скрупульозно перевірити факти, а не покладатися на пам'ять.

Кіноартистка Зоя Федорова вперше впала в очі глядачеві десь в 1934 році, здається в фільмі «Подруги», який був одним з тих дешевеньких прославлень революційної романтики, що в ті роки з веління «вищих сил» почали захаращувати екран. Мені особисто вона найвиразніше запам'яталася в фільмі «Гармонія», в якому вона грала наречену героя твору. Інших картин з нею в головній ролі зараз не пригадую, окрім хіба фільму «Фронтові подруги» про долю медсестер у фінській війні, що вийшов невдовзі перед гітлерівським нападом.

Головне, що вона була популярною, справжньою кінозіркою, а таких в радянському кінематографі було дуже мало, особливо жінок. Переважно жіночі ролі виконували відомі актриси із столичних театрів, які відігравши роль на півці, знову поверталися на сцену і після того рідко коли появлялися на екрані. Постійних кінозірок жіночої статі в ті роки було не більше п'яти-шести, цебто актрис, що виступали лише в фільмах. Мені найвиразніше запам'яталися чотири: Любов Орлова, Марина Ладініна, Тамара Макарова й Зоя Федорова.

Перші три мали ще й іншу перевагу: всі вони були жінками славетних кінорежисерів. Любов Орлова була дружиною Александрова і грала головні жіночі ролі у всіх його постановках — «Веселі хлопці», «Цирк», «Волга-Волга», «Ясний шлях». Марина Ладініна була одружена з Ів. Пир'євим і теж тримала монополію у всіх його кіновиробах, в таких як «Ворожі стежки», «Багата наречена», «Трактористи», «Свинарка й пастух». А чоловік Тамари Макарової був режисер Герасимов і, зрозуміло, вона мала першість на обсядження жіночих ролей в його фільмах «Семеро сміливих», «Комсомольськ», «Учитель» тощо. Чи і в Зої був муж-протектор — про таке не знаю, не чув і не читав. А якщо й був, то як несхвально такі непотичні прояви не розцінювати, все ж, на мою думку, для талановитої актриси це сприйнятливий вихід чи розв'язка, ніж, скажімо, нашуміла практика в Голлівуді в 20-30-40-х роках, коли в стремлінні дістати цікаву роль у проєктованому боевику актрисі доводилося побувати в ліжку не одного кіномагната.

У війну Зої Федоровій з вигляду було десь 30-35 років. І саме тоді почалася її справжня життєва драма. На одному союзницькому прийнятті в Москві вона зазналася з американським морським офіцером Тейтом, який служив в американській амбасаді, здається, асистентом атташе. Розгорівся полум'яний романс, тим більше взаємопритягальний, що ще й таємний. Коли «ангели-хоронителі» довідалися, що славетна актриса «впала так низько», що завагітніла від американського буржуа, то вони розцінили це як «провокацію», як зумисну компромітацію соціалізму.

Сьогодні як советські, так і американські речники при всіх нагодах люблять підкреслювати свій воєнний альянс і тодішню «дружбу», щоб зблизитись ще тісніше в наші дні, але сором'язливо замовчують більші й менші тертя, в тому числі й трагедію Зої Федорової. Нічого собі дружба, коли молоду славетну зірку тяжко покарано за любовний зв'язок з «другом з-за океану».

А її покарали жорстоко. За народження американської дитини її вислали в північні холоди, звідки повернулася вона щойно в час хрущовської відлиги. Повернулася знівечена, розбита, передчасно постаріла. А її «советсько-американська» донька Вікторія уже визрівала в панночку.

В апогей відлиги Вікторії було дозволено відвідати свого батька в США, адмірала Тейта. В США вона й залишилася, тепер деколи виступає в фільмах у другорядних ролях. Згодом навідалася до США і її мати Зоя, але не зосталася за океаном, як помилково стверджено в моїй книзі, а повернулася назад до Союзу, де в 70-х роках певні служби почали її шантажувати за сміливі вислови і взагалі за вільнодумство. А однієї ночі її знайдено вбитою на вулиці чи в її квартирі. Чия рука вкоротила її життя і на чий наказ, так і не було устійнено. Можливо тепер ця справа проясниться.

Її донька Вікторія недавно відвідала СССР, де підготовляється фільм про її матір. Советське радіо повідомило, що є інтенція заангажувати на роль Федорової її доньку Вікторію й Софію Лорен — остання мала б відобразити трагічну кінозірку в старшому віці.

Отже, одна неточність в «Станції» виправлена.

Тепер ще одна. Пережив сибірську кормигу й Вадим Козін. В 30-х роках під його ніжно-ліричний голос зіт-

Члени Кредитової Спільки «Союз» вірять в майбутність нашої Української Громади

Наша майбутність — це наші діти... це одна з причин, що ми збудували майданчик для гри на оселі «Київ» в Культурному Центрі Св. Володимира в Оквіллі.

Але Кредитова Спілька «Союз» не думає, що наш або ваш фінансовий стан є дитяча гра, і тому, крім Торонта, наша Кредитова Спілька тепер знаходиться також в Ошаві, й в Міссіссадзі. Ми поширюємо наші обслуговування, щоб ви могли здійснити ваші майбутні мрії. Прийдіть і станьте членом родини Кредитової Спільки «Союз»!

So-Use Credit Union Members Believe in the Future of the Ukrainian Community

That future starts right here with our children... and it's one reason we built a playground at the St. Wolodymyr Cultural Centre in Oakville.

But So-use doesn't think that their or your financial future is child's play, that's why we're now in Oshawa and in Mississauga, Growing to give you the range of services that will help make your future dreams come true. Come and join the So-Use family!

2299 Bloor Street West, Toronto	763-5575
2267 Bloor Street West, Toronto	763-5575
406 Bathurst Street, Toronto	363-3994
31 Bloor Street East, Oshawa	432-2161
26 Eglinton Avenue West, Mississauga	568-9890

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

• 2295 Bloor St. W. • Roncesvalles Ave.
1094 St. Clair Ave. W. • 1304 King St. W.
TORONTO, ONT.

хали замріяно мільйони жінок. Платівки з його піснями розходилися миттю.

Десь так з року 1936-го в центральних газетах зачистили проти нього критичні «нахлобучки», мовляв, в час загального ентузіазму, патріотизму й величних новобудов він «сюсюкає» свої романи та відвертає увагу молоді від грандіозних плянів партії і т.п. Люди читали і у вус посміхалися. Аби як хотів, то не міг уявити собі Козіна, що співає «Тачанку», «Марш ентузіастів» чи якусь іншу комсомольську агітку. Накопили б він щось таке затягнув на сцені чи по радіо, то миттю втратив би мільйони прихильників і адораторів. Він чудово це усвідомлював, але й не звертати уваги на критику не міг, небезпечно.

Вихід ніби було знайдено. Композитори й поети з його ближчого оточення почали вкрюплювати в музику й тексти дрібку «оптимізму» й лякування. Ті пісні виходили милозвучними, але в текстах вичувалася фальш, що нівелювала всю щирість і ліризм. Ось, наприклад, ота «ложка дьогтю» в пісні «Маша»:

Улыбнися, Маша,
Ласкаво взгляни.
**Жизнь прекрасна наша,
Солнечные дни...**

Не кращими були «Любушка», «Молодость» й інша псевдолірика. І ніби щоб переконати своїх прихильників і відборців, що в посталій ситуації він змушений берегти свою голову заплаатою Кесарю кесарева, поміж цією дешевиною йому вдалося закарбувати на борознах платівок високоякісні щемкі пісні, такі як «Осень», «Не уходи», «Тихий день угасал» тощо.

Нагрянула війна. На радіохвилях безугавно лунали Утьосов, Шульженко, Бернес, а Вадим Козін ніби канув. Пізніше виявилось, що його запроторили на Коліму, щоб не «розмагнічував» молодь. В своєму «Гулазі» О. Солженіцин присвятив кілька сторінок також Козіну. Не можна було читати без болю, як з нього знущалися вищі чини з охорони, особливо їхні жінки, які змушували його виконувати хатню роботу, включно з миттям підлоги, в своїх помешканнях, а опісля він ще й змушений був розважати всю ту садистичну еліту.

Можливо через густоту фарб в описі знущань, покладаючись знову ж на пам'ять, я, навівши ревелюції з «Гулагу», написав в «Станції», що там, на Колимі, Козін і упокоївся.

Насправді ж він вижив. Хоч це не применшує зловищої чорної тіні з тієї пори, але з мого боку таки неточність. В 1986 році в московській «Лит. Газете» про нього з'явився нарис з великим портретом. На жаль, в нарисі нічого не згадувалося коли саме і під яким претекстом його арештували й засудили, але автор подав, що того року 92-літній Козін проживав недалеко від Колими, в Магадані, та що те місто він обрав для свого осідку після звільнення з таборів з власної волі. «Свежо предание, но верится с трудом». Було ясно, що з якихось причин йому не дозволили повернутися в Москву. З того самого нарису виходило, що всесоюзна фірма «Мелодия» готувала до випуску довгограючу платівку з 12-ма його найкращими піснями. Чи й сьогодні він живий — цього не знаю.

Чи потрібно робити ці поправки, сказати б, заднім числом? Справа в тому, що тяжко вгадати яка доля випаде «Станції» надалі. Адже може статись, що при «кращій погоді» вдома її, як і книги інших авторів,

помітять і, можливо, заходяться видати її там, як відпечатку життя в невеликому містечку в кінці 20-х і протягом 30-х років крізь сприймання хлопчача й молоді людини, то оце авторське слово в одному з найкращих еміграційних журналів, який старанно колекціонується й уважно проглядається в кількох вітчизняних інституціях — про це маємо багато доказів — подумане як завчасний дозвіл евентуальним видавцям на внесення відповідних поправок, або ж на видруккування цієї статті в книзі в формі авторського післяслова.

І останнє — ширше доповнення про Петра Лещенка. В «Станції» йому присвячений цілий розділ, в основному про його впливи з-за кордону на музичні смаки молодого покоління. Відомості про його біографію в книзі подані скупенько, і всі вони основані на «чутках», що густо курсували в 30-х роках. Воно завжди так: коли нема ніяких офіційних даних про особу чи річ, то вакуум заповнюють чутки й вигадки. В книзі я посилався на чутки, які вважав більш-менш правдоподібними.

Але сьогодні, шість років після виходу «Станції», офіційна настанова до Лещенка в СРСР помітно змінилася, стала куди прихильнішою. Його ім'я частіше й частіше згадується без ніяких застережень, його пісні в грамзаписі доволіно лунають з антен різних советських радіостанцій. Вже згадувана фірма «Мелодия» готує до випуску першу довгограючу платівку з його боевиками 30-х років.

Любителям його вокалу, а серед українців, як я переконався, є багатенько його поклонників, напевно буде цікаво довідатися про Лещенка якнайбільше.

Понижче доповнення про його долю взятє з російськомовної передачі в Австралії, записаної на касету нашим тамтешнім журналістом і негайно присланої мені, та з «Лит. Газеты» за 3 січня ц.р.

Петро Лещенко народився на правому березі Дністра в 1898 році, в тодішній Басарабії, що, як губернія, була частиною Російської імперії. Його прізвище ясно вказує, що він з української родини, але в час його приходу на світ уже повністю зросійщеної. Що ж, і в таких родинах часто з'являються непроминальні українські перлини. Он Олена Теліга до 22-х років не вміла розмовляти рідною мовою, а вибуяла в незрівняну патріотку й національну поетесу. Що ж до Лещенка то сумнівно щоб його мучила роздвоєність світогляду так як Гоголя чи Короленка, яким до старості допікав зроблений ними вибір. З одного боку вони тішилися славою, здобутою в російському оточенні, а з другого — мучилися, часто мали нервові зрушення на ґрунті дезерції із світу предків.

Петрові сповнилося 5 років, як його батько, урядовець середньої руки, перевіз родину до Кишинєва, де невдовзі й помер. Його мати вийшла заміж вдруге, з чого виходить, що ніяка мати в апогей його популярності за ним в Таганрозі не тужила, як сугерували чутки в ті роки. Вітчим купив хлопцеві гітару, яку він опанував як віртуоз. Далі гімназія. Ніяких ознак співочого таланту він не подавав, зате надміру захоплювався народними танцями. В громадянську війну воював на боці білих, більш усього в армії Денікіна, і дослужився до офіцерського звання.

(Закінчення в наступному числі)

ВАСИЛЬ ДОМАНИЦЬКИЙ (1877-1910)

Редактор першого повного видання „Кобзаря“
Тараса Шевченка.

Цього року українці в цілому світі відзначають 150-річчя появи української «Біблії» — „Кобзаря“ Т. Шевченка. Як знаємо, у 1840 році, в Петербурзі, з ініціативи Є. Гребінки (1812-1848), приятеля Т. Шевченка, коштом багатого нашого земляка, Петра Івановича Мартоса, друкарня Фішера видрукувала першу збірку поезій Т. Шевченка, яку назвали „Кобзарем“.

У першому „Кобзарі“ було видрукувано всього 8 поезій, а саме: „Думи мої, думи“, „Перебендя“, „Катерина“, „Тополя“, „На що мені чорні брови“, „До Основ'яненка“, „Іван Підкова“ і „Тарасова ніч“.

Ця мала Шевченкова книжечка здобула в Україні відразу широку громаду читачів і мала великий успіх. Поява „Кобзаря“ викликала не тільки велике зацікавлення самим поетом, але й привернула любов до рідної української мови в середовищі вищих верств нашої провідної верстви, яка в тому часі не дуже шанувала рідну мову. Не треба й казати, що книжка мала великий вплив серед широких мас народу.

Цей малий „Кобзар“ Т. Шевченка спричинив справжнє відродження української літератури, започатковане І. Котляревським його славною „Енеїдою“. Ні одна книжка в світовій літературі, як твердить проф. Леонід Білецький, не мала такого значення, як „Кобзар“ для України. Т. Шевченко вже тим першим „Кобзарем“ виявив себе геніальним українським поетом та борцем за свободу, за правду і справедливість для всіх людей і всіх народів світу.

Відтак появлялися інші поеми і поезії Т. Шевченка, в різних журналах і окремих книжках — „Кобзарях“, але перше повне видання поетичних творів Т. Шевченка, під назвою „Кобзар“, появилася щойно в 1907 році, в Петербурзі, за старанням і редакцією Василя Доманицького.

У вступному слові „Од видавців“ у цьому виданні читаємо: у 1905 році, ще за старих цензурних законів, управа Т-ва ім. Т. Шевченка і „Добродійне Т-во видавання суспільно-корисних і дешевих книг“ вирішили видати повне критичне видання „Кобзаря“ Т. Шевченка.

Працю над критичним дослідженням текстів і редакцію того видання доручили молодому В. Доманицькому, відомому вже тоді з незвичайної точності і літературної совісності. Працю над першим повним виданням „Кобзаря“ В. Доманицький виконав дуже дбайливо, про що свідчать пізніші дослідники Шевченкової творчості. Він, мабуть, перший, перевіряв усі власноручні рукописи Шевченка, які збереглися, а крім цього використав усю доступну йому літературу по історії текстів.

Перше видання цього „Кобзаря“, що вийшло на початку 1907 року дуже скоро розійшлося і Видав-

UKRAINIAN Credit Union

Українська Кредитова Спілка

**«Ваші вклади та позички
в чужих фінансових установах
збагачують їх власників
і не дають ніякої користі
українській справі»**

**Ваші вклади та позички
в українській кредитовій кооперації
збагачують українську громаду
і допомагають
українській культурі»**

Користайтесь з наших фінансових послуг

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777
1093 Ottawa St., Windsor	256-2955

BABY POINT LOUNGE

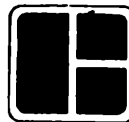
343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W. Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного
засягу. ● Виконує всі фази планування, будови і
перевірки більших індустріальних проєктів у Канаді,
США, та в інших частинах світу.

нича Комісія названих товариств у 1908 році випустила друге видання того ж „Кобзаря“, під редакцією В. Доманицького.

В. Доманицький, мабуть, також перший, на вступі до цього видання, подає на 22 сторінках повний перегляд життя поета, переплітаючи його цитатами з того ж „Кобзаря“. Закінчує цей життєпис ствердженням, дуже актуальним і сьогодні, а саме: «Коли народ матиме добру освіту, і та освіта буде своєю, на рідному ґрунті, а не чужа йому, то тоді він почне розуміти: хто ми?, чиї сини?, чиїх батьків?», бо Шевченко наочно бачив, як

*«Свої діти гірше ката
її (Україну) розпинають.»*

І тому Шевченко закликав своїх земляків до науки:

*«Учіться брати мої
Думайте, читайте
І чужому навчайтесь,
Й свого не цурайтесь!»*

От і за оту широсердечність до убогого люду, закінчує своє слово В. Доманицький, за любов до нього і за **добру науку** про те, що діяти, щоб краще на світі жилося, Шевченка усі й почитають і будуть почитати його до віку.»

Це видання „Кобзаря“, як стверджує проф. Д. Дорошенко у своїм „Нарисі історії України“ (ст.320) було тим, що ширше громадянство України вперше дістало змогу познайомитися з усіма творами свого великого поета.

У мене збереглося це рідкісне видання, яке подавав мені шкільний товариш, Теофіл Багрійчук, у грудні 1925 року, в день моїх уродин, і воно спонукало мене до написання цієї статті.

Пишучи про це перше повне видання „Кобзаря“, не можна поминути мовчанкою його редактора, Василя Доманицького, про якого сучасна українська громада в діаспорі майже нічого не знає, а він заслуговує на особливу згадку.

Василь Доманицький, як подає ЕУ — це історик, літературознавець, публіцист, популяризатор, політичний і громадський діяч-кооператор. Народився, як подає проф. І. Витанович в „Історії українського кооперативного руху“, 7 березня 1877 року, в селі Колодистому, Звенигородського повіту на Київщині, в родині священика о. Миколи і паніматки з роду Завіновських. У родині було чотирьох синів: Василь, Михайло, Платон і Віктор та дві доньки Антоніна і Зінаїда.

Василь закінчив Київську гімназію і Історично-Філософічний факультет Київського університету. Спеціалізувався в українській історії в проф. Володимира Антоновича. Ще студентом був секретарем у редакції „Київської Старини“, співробітником „Літературно-Наукового Вісника“, „Записок Наукового Товариства ім. Шевченка“, співосновником і редактором Видавництва „Вік“, членом Товариства Українських Поступовців і інших тодішніх організацій. Як студент В. Антоновича, провадив ар-

хеологічні розкопки на Звенигородщині. Він автор праць: „Козаччина на переломі 16-17 сторіччя“, „Пісня про Нечая“, „Баляди про Бондарівну“, „Піонер української етнографії З. Доленга Ходаковський“, „Критичний розгляд над текстом „Кобзаря“ і „Авторство М. Вовчка“.

В. Доманицький не цурався і політики. Він був редактором органу української фракції в Другій Державній Думі — „Рідна справа“ — „Думські Вісті“. Він автор багатьох статей на політичні і громадські теми, друковані в „Громадській Думці“, в „Раді“, в „Новій Громаді“ та в інших часописах і журналах. Він також автор популярних брошур про Галичину і Буковину, редактор популярної „Історії України“ М. Аркаса. Як кооператор постійно дописував до кооперативного журналу „Економіст“ у Львові та до інших галицьких видань.

В рр. 1900-1910 В. Доманицький брав дуже живу участь у кооперативному русі, починаючи від засновання ощадно-позичкового товариства в селі Колодистому, а кінчаючи співосновником „Союзбанку“ і „Споживчого Союзу“ в Києві. Він автор популярних брошур про кооперацію („Товариські крамниці“, „Про сільську кооперацію“, „Як хазяйнують селяни в чужих краях“ і інші).

За свою громадську працю був засуджений царським урядом на заслання в Сибір, але із-за його поважної недуги засуд змінено на 3-річне вигнання за кордон. У тому часі він якийсь час перебував у Галичині, лікувався в санаторії в Закопанім, у Татрах, а відтак виїхав за порадою лікарів до південної Франції, де і помер у 1910 році, на 33 році життя.

В. Доманицький хоч «мало жив — та багато зробив», говорили про нього сучасники. Подібно як Т. Шевченко, що прожив усього 47 років, але з того 24 роки був кріпаком, 10 років пробув на засланні, майже 4 роки був під наглядом поліції і тільки 9 років прожив вільною людиною. І в тому короткому часі, своїм огнистим словом, поклав тверді та вічні основи не тільки для відродження, але для вічного життя українського народу.

Згадуючи про 150-річчя появи першого „Кобзаря“ Т. Шевченка та 83-ліття появи першого повного видання цієї української «Біблії», подбаймо, щоб у кожній нашій хаті був „Кобзар“ Т. Шевченка, що буде найкращим виявом нашої пошани і любови до найбільшого поета і Пророка України.

d'Chameleon

Ladies Fashions & Accessories

жіночий одяг — штучна біжутерія — прикраси

2902 Dundas St. W. (west of Keele)

Toronto, Ont. M6P 1Z1

для читачів даємо знижку

Власник: Степан Кузик

Tel: 763-6674

МИКОЛА ЗЕРОВ — ІМ'Я, ПРИЙДЕШНЄ НЕ З ПРИМІТОК

1990 рік — рік Миколи Зерова. 26 квітня минуло століття з дня його народження. П'ятдесят три роки пройшло від часу його загибелі*.

Столітній ювілей — нагода не лише для урочистого святкування, а й для того, щоб замислитись іще раз, яке місце займає Микола Зеров в українській культурі.

Діяльність його була розмаїта: літературознавець і критик, перекладач і поет, а до того ще й педагог. І в кожній з цих ділянок він залишив глибокий слід.

Почнім з педагогічної праці. Вчителювати він почав одразу після закінчення історично-філологічного факультету Київського університету (1914 р.). Але апогей його педагогічної діяльності — курс історії української літератури, розпочатий у тому ж таки Київському університеті (у зв'язку з реформою освіти університети було перетворено в інститути народної освіти). Лекції Зерова — небуденне явище, — у того, хто мав можливість його слухати, лишався незабутній спомин либонь на все життя. Бездоганне опанування матеріалу, широкий, здавалося, безмежний діапазон знань поєднувався у нього з блискучою формою викладу.

Оратором Микола Зеров був феноменальним і вродженим — всі потрібні слова завжди були напхаті, глибокий аналіз поєднувався з якими-небудь цікавими деталями, що поживлявали виклад. Пам'ять у лектора була неймовірна — усе, що треба було цитувати — і віршоване, і прозове, — цитувалося з пам'яті. Яких-небудь особливих ефектів не було, але весь виклад набував ніби святочного характеру, і водночас атмосфера в аудиторії була немов би домашня. Лектор майстерно деклямував. У моїй свідомості, наприклад, Шевченків вірш «По-над полем іде» нерозривно поєднаний з почутим у читанні Зерова.

Курс історії української літератури Зеров викладав із самого початку, з часів її виникнення. Щодо посібників, то для старої літератури, до Котляревського, він рекомендував тритому «Історію української літератури» М. Возняка. Книги ці доводилося виписувати зі Львова (в ті часи Львів був для нас «закордоном»).

А починаючи з Котляревського, ми мали в розпорядженні книжку самого Зерова «Нове українське письменство. Історичний нарис. Випуск перший». Цей випуск закінчується Квіткою-Основ'яненком. У передмові обіцяний був іще другий і третій випуски, та їх уже авторові не судилося написати. Певною компенсацією були передмови, що їх Зеров долучив до книжок серії «Літературна бібліотека» — «Поетична діяльність Куліша», «Непривітаний співець (Я. Щоголів)», «А. Свидницький», «Франко — поет», «О. Федькович», «М. Черемшина» та інші.

Особливу увагу Зеров приділив Лесі Українці —

Микола Зеров

він автор першої монографії про неї. Велике зацікавлення він виявив до М. Коцюбинського (ще студентом Зеров відвідав у лікарні хворого письменника невдовзі перед його смертю). Деякі свої статті Зеров об'єднав у дві збірки — «До джерел» (1926) і «Від Куліша до Винниченка» (1928). У першій з цих збірок є кілька статей полемічного характеру — данина Зерова полеміці, що її започаткував М. Хвильовий. Тема — шляхи розвитку сучасної української літератури.

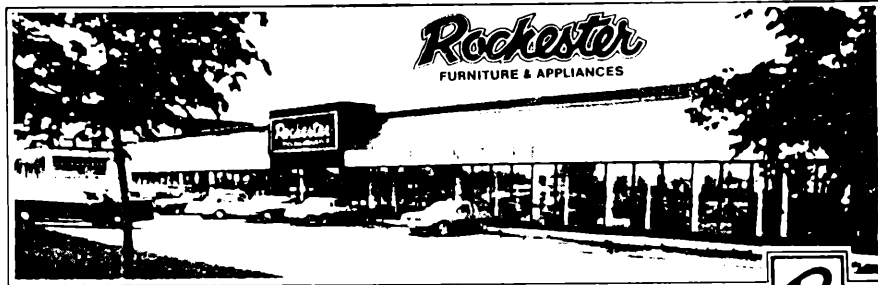
Як бачимо з цього переліку, Зеров виявив просто таки дивовижну продуктивність — те, що він опублікував протягом якихось п'ятьох років, поставило його на чільне місце серед тогочасних критиків та істориків літератури.

Такі ж позиції посів він і в царині перекладу та перекладознавства. Книжковий дебют Зерова-перекладача припадає на 1920 рік, коли вийшла його невеличка «Антологія римської поезії». Над римськими поетами він працював до кінця життя. Незавершеними лишилися переклади великих поем — «Про природу речей» Лукреція та Овідієвих «Метаморфоз». Найбільш уваги він надавав перекладу «Енеїди» Вергілія. Уривки з неї були друковані — почасти за життя, почасти після смерті Зерова. А закінчував переклад він уже на Соловках (до речі, серед його тамошніх «соузників» був Павло Флоренський, з яким Зеров дуже зблизився).

«Енеїду» Вергілія Зеров закінчив перекладати. Але під час обшуку, пов'язаного з черговим «ужесточенням режиму», переклад у нього забрали, і так його досі й не знайдено — можливо, втрачено його назавжди. А цю працю Зеров вважав найважливішим своїм внеском в українську культуру. «От як закінчу «Енеїду», то зостанеться моє ім'я коли не в історії літератури, то бодай у примітках до неї», — сказав він якось напівжартома, напівповажно.

Далекими від завершення лишилися ще деякі на-

- Спальні
- Ідальні
- Вітальні
- Домашні
прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні
вироби

1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.
(1 km W. of Hwy 427) Tel. 624-4411

Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

міри Зерова. 1932 року в Києві виник УІЛО (Український інститут лінгвістичної освіти) — праобраз пізнішого інституту іноземних мов. Зерова запросили туди як викладача — він там вів курс української стилістики і теорії та практики перекладу. Програми та пояснювальні записки до цих курсів у машинописі збереглися, в друк потрапила стаття «У справі віршованого перекладу» («Життя і революція», 1928, №9). А ґрунтовна монографія на цю тему так і не була написана.

Перекладав Зеров не лише римських поетів. Є у нього переклади з латиномовних поетів (Г. Сковорода, С. Яворський). Для антології нової французької поезії, що мала вийти (і не вийшла) за редакцією його та професора С. Савченка, він переклав парнасців — Леконта де Ліля і Ередіа, також Анрі де Венье, Вергарна та деяких інших поетів. Замисливши видати «Антологию світового сонета» (встиг тільки розпочати), залишив кілька перекладів з Ронсара і Дю Беллея, також переклав з італійської два сонети Петрарки. Його друг і соратник П. Филипович узявся видати вибір з поезій Беранже — сімома перекладами прислужився йому Зеров. Той же Филипович працював над «Вибраними творами» Пушкіна для другого видання (1931). Зеров переклав кілька віршів і «Постріл» з «Повістей Белкіна». Переклад «Бориса Годунова» має два варіанти: один, надрукований у двотомнику Пушкіна 1937 року, коли ім'я Зерова не можна було називати, підписав своїм прізвищем Б. Петрушевський, другий надрукував за кордоном молодший брат Михайло Зеров (М. Орест).

Разом з М. Рильським і П. Филиповичем Зеров узяв участь у збірочці перекладів з поезій В. Брюсова: збірочка готувалась як дар на п'ятдесятиріччя поета, та вийшла вже після його смерті. Перекладав Зеров також з єврейської поезії Д. Гофштейна: в дорозі до університету він читав мені два вірші. Але ці переклади не збереглися.

З польської поезії найбільше уваги Зеров приділив Ю. Словацькому: переклад трагедії «Мазепа» був виставлений у театрі Франка і 1926 року вийшов

друком. А «Балладини» не було закінчено, частина була надрукована вже після смерті перекладача.

Продуктивність Зерова-перекладача викликає подив і захоплення, хоча багато намірів не вдалося йому здійснити. Так, уже на Соловках він сподівався перекласти Шіллерову «Мессінську наречену», удосконалював своє знання англійської мови, щоб узятися за працю над Шекспіровими драмами, а тим часом у листі до дружини переслав Байронів вірш «Поразка Сеннехериба» в своєму перекладі. Почав перекладати також «Пісню про Гайявату» Лонгфелло (переклад втрачено). Таку невичерпну енергію, ініціативність, творчу силу й натхнення було виявлено в нелюдських життєвих обставинах.

Зеров був також і поетом. Щоправда, до своїх поетичних можливостей ставився надто суворо, не визнаючи за собою ліричної безпосередності. Такої думки дотримувалися й деякі критики. Віршів писав дуже багато — і українською, і російською мовами, писав переважно замолоду, без претензій на опублікування, не надаючи своїм вправам серйозного значення, — так би мовити, для «домашнього вжитку». Тільки поступово серед усього написаного почали виділятися поезії (переважно сонети та олександрійські вірші), які він визнав вартими публікації.

Книжковий дебют Зерова-поета припадає на 1924 рік — «початківцеві» тоді йшов уже тридцять четвертий рік. У його «Камені», що з'явилась тиражем 1000 примірників, переважають переклади, але є й поезії оригінальні — одинадцять сонетів та вісім олександрійських віршів (дванадцятирядкових). Це була перша і єдина прижиттєва збірка**.

Вірші Зеров писав і далі, але надруковано їх було вже посмертно, у «Вибраному» 1966 року. Вступна стаття належала Максимові Рильському, якому проте не довелося побачити цієї книжки — друком вона вийшла вже після його смерті. Збіркою «Вибране», замовчуване багато років ім'я Зерова, вийшло на люди. На підставі цієї книжки можна було скласти безсторонніше, неупереджене уявлення про Зерова-поета.

В післяреволюційні часи, коли виникали різні літературні угруповання та об'єднання, коли «пролетарські» письменники утворили організацію «Гарт», а селянські — «Плуг», група друзів-поетів дістала невиразну і умовну назву «неокласики». Було їх п'ятеро: М. Зеров, М. Драй-Хмара, П. Филипович, М. Рильський і О. Бургардт. Єднала їх, крім особистої приязні, ще й певна спільність поглядів та уподобань, зокрема, як писав М. Рильський, «естетичною платформою, яка їх об'єднувала, була любов до слова, до строгої форми, до великої спадщини світової літератури».

Як визначного теоретика, та й взагалі яскраву особистість, Зерова почали сприймати як чільну постать у групі неокласиків, як ідеолога групи. В такій ролі йому випало прийняти і належну шану, і зазнати неминучої розплати. Звинувачення неокласиків у «відриві від сучасності», у «неприйнятті радянської дійсності» вряди-годи можна було зустріти вже в перші роки. А особливо різкої форми набули атаки проти них у тридцяті роки. Саме тоді, надто після спровокованого процесу неіснуючої організації СВУ (Спілка визволення України), ввійшла у вжиток теза, що чим більші «наші успіхи», тим запеклішою стає «класова боротьба», тим активніше діють «українські буржуазні націоналісти». А на кого було найлегше начепити цього ярлика, як не на неокласиків, а в першу чергу на Зерова? І ярлика чіпляли. Обмежусь одним прикладом.

Іще в часи вчителювання в Баришевці, Київська область, 1920-1923 рр., був у Зерова такий учень, Петро Колесник, що згодом, закінчивши Київський інститут народної освіти, став у ньому викладачем. Він любив похвалитися, що став літературознавцем завдяки Єфремову і Зерову. Але часи змінилися, Єфремова засудили на процесі СВУ, про Зерова почали писати неприхильно. Тоді П. Колесник зробив і свій внесок у антизеровську кампанію.

Його пасквіль уже назву має хоч і незугарну, але промовисту: «Плач націоналістичної Ярославни або методологія проф. Зерова». Перелічивши всі «провини» Зерова, Колесник вимагає підсилити боротьбу з українським націоналізмом, об'єднавшись під проводом т. Л. Кагановича, якого якраз тоді Сталін «для підсилення» і надіслав на Україну.

Такий «орел» сприяв тому, що ім'я Зерова на багато років було взагалі викреслене з української літератури, та й після його реабілітації довго ще літературознавчі законодавці навіть називаючи Зерова, не могли обійтися без «обмежуючих» ярликів.

Нині все це осипалось, як непотрібний, брудний мотлох. Лишається одне: Микола Зеров — один з найвидатніших українських літературознавців нашого століття, блискучий майстер перекладу і перекладознавець, неперевершений майстер сонета і

ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НИХ ЯК ПОДАРУНОК ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

FASHION SHOPPE

**2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4**

Телефон: 766-4511

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

**2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede)
TORONTO, ONT. M6S 1N4**

**TONY HRUBI
(416) 763-1851**

M - C D A I R Y

- ЙОГУРТ
- ГУСЛЯНКА
- БІЛИЙ СИР
- СМЕТАНА

212 Mavety Street
TORONTO, ONTARIO
Tel: 766-6711

**У С Е С М А Ч Н Е,
Д О Б Р О Я К І С Н Е!**

автор віршів, що, ніби коштовним камінням оздоблюють скарбницю української поезії. Він займає почесне місце в українській культурі.

*Після посмертної реабілітації Зерова його вдова отримала довідку з датою смерті — 1941 рік. Насправді (як це встановила Р. Скалій) його розстріляно 9 жовтня 1937 року на Соловках.

**Після його смерті, за кордоном вийшли такі збірки Зерова: «Sonnetarium» (1948) і «Colorarium» (1958) — Ред.

ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ

Недавно відбувся 7-ий З'їзд Об'єднання українських письменників „Слово“. Як водиться в демократичному звичаю і згідно з журналістичним обов'язком, слід усіх і вся поінформувати про голову такої славної організації, тим більше, що його одноголосно вдруге вибрано на цей пост. Головою „Слова“ є д-р Остап Тарнавський.

Остап Давидович Тарнавський любить, незважаючи на численних літературних антипатронімників, називати себе по-батькові. Він народився у Львові, а хто походить з Галичини, то знає, що Тарнавських було, як грибів по дощі. На першому місці між Тарнавськими залишається, очевидно, постать генерала Мирона Тарнавського, якого поховали у Львові з великими почесностями серед українських поляглих воїнів. Остап Тарнавський у похоронному поході рахував вінки для щоденника „Діло“ — усіх було 252.

Остап Тарнавський не генерал, але, не понижуючи військової ранги, тим, чим він є, мабуть, бути важче, ніж видати військові накази. Він поруч низки „цивільних“ професій і титулів — поет і письменник, і літературознавець. Він голова „Слова“, члени якого не визнають військової муштри й касарняних порядків, він головний редактор 12-го тому *Збірника „Слово“*, що, мабуть, було найтяжче з усього.

Критикою й аналізою його творчості хай займаються члени Інтернаціонального ПЕН, до якого він належав ще тоді, коли доводилося боронити українських письменників-в'язнів ГУЛАГ-у. Сьогодні вже існує українська група ПЕН, яку, як навмисне, прийняли в той сам час, коли приймали „галицьку“ групу письменників — з Галіції в Іспанії. З Паризької мирової конференції після 1-ої світової війни розповідали, що французький прем'єр-міністр Клемансо дивувався, як українська галицька делегація домагалася прав Галичини:

— Що ви хочете від Іспанії? — сердито запитав Клемансо.

Кажуть, що історія вчителька, яка нічого не вчить.

Остап Тарнавський належить до тієї категорії людей, які зразу вирізняються, де вони не опинилися б. Висока струнка постать, лагідні риси лиця, замріяний погляд, високе чоло — все гармонійно „уложене“, як висловлюються галичани. Навіть „екс катедра“ він говорить таким ніжним тоном, немов добрий батько напучує свою дитину, яку він дуже любить, але мусить якось в неї вткнути моральну вартість і гідність людини. Коли він має щось неприємне сказати, наприклад, про якийсь твір, то найперше автора дуже похвалить, а згодом непомітно додасть, що він, автор, може ще краще написати.

Був час коли йому доводилося підпіратися ціпком (його серце часом не б'є в той такт), і тоді він це робив з такою елегантністю, що я його машинально порівнював з Фредом Астером, може тому, що Астер залюбки танцював з паличкою.

Життя Тарнавського немов написав поет-романтик.

При одній нагоді випадково довідався я про його давні часи і романтичні легенди, які авреолею сяяли над його молодістю. Я не сумнівався ні на мить, бо

про це розповідав колишній кооперативний ревізор, а кооперация — це була солідна й достовірна база.

Дуже щасливим і романтичним збігом обставин ще є те, що його гарна дружина теж поетеса, яка, що рідко буває серед сучасних поетів, вміє писати прозою. Але поет, — не муж, — Тарнавський завів у їхній хаті карантену на літературні теми, і їх не можна торкати за жодних умов. Якщо було б інакше, легко додуматися, до чого привела б у домашньому прозаїчному житті поетична комунікація. Поезія створює в уяві звичайного читача відповідні картини, а де два поети там принаймні зарисовувалося б чотири картини, і яку форму тоді прибирав би борщ чи капуста, годі спекулювати навіть найкращому мистецтвознавцеві.

Шлях його творчості літав понад океани, щоб знайти в замкнутому колі щасливий кінець. Почав він друкуватись ще в гімназійні роки, за першого приходу більшовиків продовжував писати поезії, і тепер, коли комунізм відгорбачується, його знову друкують журнали в Україні, і він навіть відвідав дороге йому місто Львів, а при нагоді й Київ.

Коли я вперше поглянув на Тарнавського, мені чомусь здавалося, що такі люди мусять походити з минулого століття, чи, як казали в Галичині: «Він пан з пана». Такі люди вирізняються чимось своєрідним, чого ніхто не навчить ні в школах, ні навіть у війську, — а ще в наші часи, коли капіталізм бере верх над комунізмом і долар верховодить навіть в „ідеологічний“ Москві. І я навіть почав уважати, щоб чогось такого не сказати чи не зробити, що дало б причину Тарнавському викликати мене на поєдинок.

Однак в житті, як в поезії — не все можна пояснити. Остап Тарнавський належить до тої генерації, яка формувалася у міжвоєнні роки та творила у післявоєнні роки, і вигляд часом може теж завести.

Але хіба не війнятки підтверджують правила?

В „Слові“ — голова,
В критиці — естет,
В „Лісі“ він сатирик,
В сатири — поет.

ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ

16-го липня 1990 року Верховна Рада Української РСР, «зважаючи на волю українського народу та його одвічне прагнення до незалежності», проголосила „Деклярацію про державний суверенітет України“.

За прийняття Деклярації голосувало 355 депутатів, проти — 4, а 26 стримались від голосування або були в той час неprisутні на сесії. Майже вся українська преса повідомила про Деклярацію з великим захопленням; багато газет надрукували її повний текст. Деякі пішли аж так далеко, що подали цю інформацію під бажаним, але неправдивим заголовком — „Україна проголосила незалежність!“. Навіть Президія Верховної Ради УРСР, не чекаючи на вибір свого нового голови (чи президента), постановила, за підписом заступника, «Вважати день 16 липня Днем проголошення незалежності України і щорічно відзначати його як державне загальнонародне свято України».

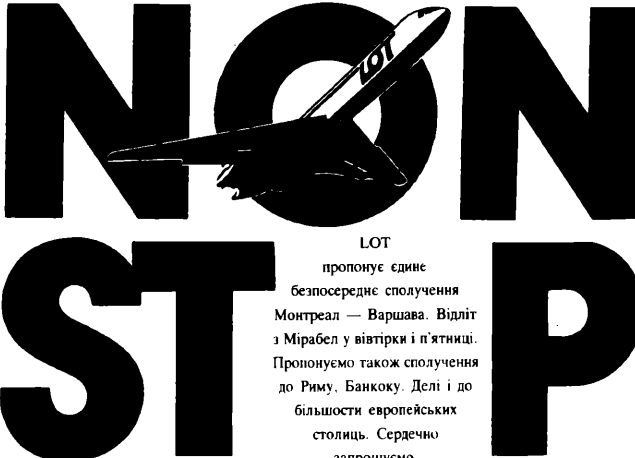
Отже, відтепер матимемо аж три „загальнонародні“ свята проголошення незалежності України — 22-го січня, 30-го червня і 16-го липня, — але тим часом не матимемо незалежної України. Бо декларация, про яку мова, — це лиш декларация волі народу України, а не її здійснення. Рік тому Верховна Рада попереднього скликання прийняла не декларацию, а закон про мови в Україні. І що з того? Цей закон ані теперішнім урядом СРСР ні урядом України не виконується.

Ми вже писали про те, що доки панівна нині Комуністична Партія України не стане сама незалежною і суверенною політичною партією, залишаючись безправним і безвольним інструментом чужонаціонального окупантського центру в Москві, доти й найкращі декларції і „закони“ залишаться лиш на папері для замилювання очей світові і невдоволенням масам свого народу. Бо як можна говорити про суверенність і незалежність будь-якої країни, якщо нею керує агентурна партія, цілком залежна від чужого центру, байдужого або й одверто ворожого до інтересів народу даної країни?

Останні з'їзди Комуністичної Партії України і її наставника — Комуністичної Партії Радянського Союзу — мали, може, останню нагоду й обов'язок чесно розв'язати цей основний кричущий (ще лєнінський!) обман, який став головним джерелом усіх пізніших нещастів складових республік СРСР. Згадані з'їзди цього свідомо не зробили, що мусить насторожити кожну вдумливу людину.

Тому, вітаючи Деклярацію як значний крок у правильному напрямку, треба перестерегти весь народ України і його діаспору, що перед нами ще довгий шлях, який вимагатиме розумних дій і величезних об'єднаних зусиль, щоб досягнути намічену мету справжнього державного суверенітету України.

Мар'ян Дальний

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреал — Варшава. Відліт
з Мірабел у вівторки і п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку. Делі і до
більшості європейських
столиць. Сердечно
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674
в Торонто (416) 364-2035

POLISH AIRLINES

1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal, Que. H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844-2674

Toronto (416) 364-2035

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто і „Внешпосилторг“ із Радянського Союзу підписали договір про висилання повнооплачених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організацій своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громадо! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими доларами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга“ має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монтреалі.

Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. M6H 1L6.
Телефон — (416) 534-7551.

Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6H 1L6.

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

ОЛЕНА ЛЕОНТІЙВНА ВАСИЛЕНКО

4.6.1888 — 4.7.1989

(Посмертна згадка)

Про свою маму важко писати некролог. Бо розум і серце не згоджуються з думкою, що мами вже нема і рука не береться за перо. А все ж хочеться поділитися з людьми скорботою про втрату мами. І не важко скільки вам років, коли умирає мама — ви сирота...

Вже минає рік як відійшла у вічність Олена Леонтіївна Василенко в місті Оттаві у віці 101 рік і 1 місяць. Відійшла спокійно, у власній хаті, оточена родиною. Ще майже до останніх днів грала на фортепіано, співала і жартувала, кажучи синові, як добре що він ще живий. Дуже любила життя, яке випало не легким на її долю.

Народилася Олена Леонтіївна в м. Острозі на Волині, де її батько а мій дід Леонтій Макарович Василенко, дійсний штатний радник, був на той час інспектором Народних училищ Волинської губернії. Він закінчив Київський університет і спочатку вчителював у горезвісному Чорнобилі. Мама Людмила Іллівна Скоробогатко походила теж з дворянського роду. При радянській владі це дворянство висіло весь час над нашими головами, як Дамоклів меч на кінському волоссі. Бабуня моєї мами була з дому графиня Мишковська. В родині крім мами в Острозі ще родились три дівчинки і хлопчик Вадим. Всі три мої тітки вмерли з голоду в 1933 році, а дядя Вадим, інженер, по війні був засуджений до розстрілу, а потім замінили на 25 років важких таборів (Був сусідом по койці в бараці з митрополитом Й. Сліпим).

До революції Олена Леонтіївна закінчила в Києві музично-театральну школу і стала концертною співачкою. В революцію працювала телефоністкою в Києві, пізніше закінчила педагогічний інститут і весь час працювала учителькою, переважно французької мови. Ще при нашій владі в 1919 році вийшла заміж за штабс-артза з першої війни Миколу Андріяновича Лебеду, батько якого був царський генерал. Рік пізніше у них народився син, автор цих рядків, якого з огляду на ті небезпечні і жорстокі часи охрестили на прізвище матері, родина якої була з академічного світу, а не військового. В кінці 1920 р. мобілізований лікар Лебеда загинув в бою під Міллерово. Олена Леонтіївна все життя лишилася вдовою, присвятивши життя єдиному синові.

А це життя не було легким. Як „бувшим людям“ нам один час заборонили жити в Києві, призначивши маму і її сестру Вікторію вчителювати в глухих селах Переяславщини, де нас і застав голод 1933 року. Сестра мамина вмерла з голоду, її 4-річний синок Віктор теж, у мене на руках. Опухлу з голоду маму вивезли у Ворзель під Києвом, а 13-річний хлопець лишився сам в закритій школі с. Пологи Яненки, будучи свідком людодійства і перетворившись на кістяк. Роками до того дід Леонтій Макарович став священиком, настоятелем Переяславського Собору, який в роках голоду закрили, а діда вигнали. Зазнала Олена Леонтіївна переслідування і в пізніших роках, бо далекі родичі, чоловік і жінка, на високих позиціях в Москві, були розстріляні (1937), а їхні діти знищені в таборах

дітей „ворогів народу“. Згідно з ланцюговою реакцією вся наша родина тягалась на допити.

Живучи в Австралії я листовно відшукав маму, а в 1967-ому році з Канади поїхав на зустріч з нею. Останні роки праці вона вчителювала в Сумах викладаючи французьку мову, на її руках були знеможений фізично її брат Вадим, що повернувся з таборів смерті, та її 100-літня мама. Дядя Вадим просив, як вони помруть, забрати маму в Канаду. Я це і зробив по їх смерті, з допомогою тоді Міністра Закордонних Справ Канади Мітчела Шарпа і в серпні 1970 року мама вже була в Канаді.

Прожила Олена Леонтіївна в Канаді 19 років. Сприйняття нею західного світу заслуговує на окрему статтю. Цікавилась світовими подіями, читала поки могла, писала вірші з історії античного Риму та Греції, трактати про космос, грала на фортепіано до кінця. Принагідно не відмовлялась і від чарки. Помогло їй тут знання французької мови, яку знала з дитинства. Коли у 1975-ому році Олена Леонтіївна отримала Канадське громадянство суддя Пол Тардіф присвятив їй цілу промову, сказавши, що в його довголітній практиці це перший випадок коли 87-літня пані бере Канадське підданство, а щоденники „Оттава Сітізен“, „Оттава Джернал“ та „Вінніпег Фрі Прес“ вмістили її знімки та біографію, „Сітізен“ на першій сторінці.

Доля людини. Колись наша родина мала тисячу десятих землі і село Гуровщина під Києвом. Тепер ми з мамою маємо 60 квадратних фітів землі на цвинтарі Пайнкрест в Оттаві. І Богу дякувати. Я вдячний долі що кінець свого трудового життя Олена Леонтіївна прожила у вільному світі, в добрі й достатку. Це ніби винагорода за попередні радянські роки. Нехай канадська земля буде їй легкою!

*Син Ростислав і родина
в Канаді, Америці та Україні*

ДВА СУСІДНІ НАРОДИ В МИНУЛОМУ Й ТЕПЕР

1. ДОРЕВОЛЮЦІЙНА РОСІЙСЬКА ІМПЕРІЯ.

Довговікова історія, цивілізація, політично-громадське й матеріальне життя витворили з одного прадідівського джерела два окремішні народи з різною вдачею, звичаями, різним побутом, з різною культурою й з різним громадсько-політичним ідеалом. Іншими словами, в наслідок багатовікового розвитку двох окремішніх народностей витворилося дві окремі н-ції — російська й українська.

Внаслідок різної вдачі цих двох народів доля їх виявилася різною: 1) Незвичайна активність, життєва практичність, нахил до загарбницької політики й насильства, риса жорстокості, запозиченої від монголів, тенденція жити за чужий кошт, погорда й ненависть до інших народів допомогли росіянам виплекати в своєму естві імперіалізм, створити велику імперію й стати в її проводі. 2) Мрійливість, флегматичність характеру, крайній індивідуалізм у думанні й рішеннях, політично-ідеологічні міжусобиці всередині національної спільноти, брак національної свідомості й патріотизму, толерантність і поблажливості до ворогів зробили українців занадто демократичним народом, підлеглим провідникам російської імперії.

Росіянам важко позбутися ідеї імперіалізму, бо ж він сторіччями прищеплювався цьому народові і тепер є просто спадковою категорією.

Специфічною рисою цієї імперії є повна відсутність демократії у виконанні завдань і досягненні кінцевої мети. Ще ніколи в проводі цієї імперії демократія не стояла, а якщо спроба й була в деяких російських діячів (соціалістів на чолі з Керенським) зробити її відносно демократичною, то вона дуже скоро була ліквідована диктаторськими силами.

Протягом багатьох віків існування цієї імперії, вона в більшості випадків очолювалася деспотичними царями, озброєними ідеєю моновладного обсолютизму. Ці царі провадили свою роботу під знаком рівності між царем і Богом і під загальним гаслом «боротьби проти революціонерів». Вони не впроваджували широких соціальних реформ, не дуже дбали про освіту й медичну опіку своїх громадян, свою історію зачинили від Києва і всіх українців трактували, просто, російським народом; тому від кожного українця вимагалось бути добрим росіянином: учитися в російських школах, в установах говорити по-російськи, визнавати російське православ'я, обов'язково шанувати царя, віддано служити в російській армії й дотримуватися всіх правил та урядових приписів. Правда, російські царі рідко втручалися в приватне й соціальне життя своїх громадян. Селянинові, наприклад, ніхто не диктував скільки йому купити землі й яким способом її обробляти; так само ніхто не переслідував його за заможність чи бідність; також царський уряд не цікавився якою мовою російські громадяни комунікуються між собою, якщо в тій чи іншій мові не висказувалося ні-

чого революційного чи антидержавного. Українські селяни, наприклад, поголовно між собою розмовляли по-українськи, їх ніхто за це не висміював, а тим більше не переслідував. Русифікація за часів царизму йшла, але вона не була аж так глибоко пов'язана з руйною національною субстанцією нашого народу.

Десь на початку шестидесятих років минулого сторіччя, скоро по знесенню кріпацтва, царський уряд зліквідував закон про застосування тілесних покарань. У зв'язку з цим поверх пів сторіччя, аж до революції 1917 року, фізичного терору в Російській імперії не було. Покарання зводилося виключно до ув'язнення й заслання без фізичних тортур, примусової тяжкої праці і без морення в'язнів голодом чи безсонням...

В зв'язку з послабленням переслідувань та відсутністю фізичного терору за останні 50 років перед революцією 1917-го року, на Великій Україні появилася ціла низка добрих українських письменників і поетів, які дали нашому народові багато національно-літературних шедеврів та відіграли важливу роль у визнанні Імператорською Академією Наук у Петербурзі (1896) української мови за окремішню, цілком самостійну мову. Цей акт є важливим історичним фактором, яким ми можемо послуговуватися у нашій боротьбі за незалежність українського народу.

2. ПОРЕВОЛЮЦІЙНА РОСІЙСЬКА ІМПЕРІЯ НА ЧОЛІ З ЛЕНІНОМ.

У наслідок революції 1917-го року на зміну т.зв. білим провідникам Великої Русі до влади прийшли червоні провідники, або більшовики, які, зліквідувавши білу російську імперію, створили червону, надавши їй назву СРСР. Сьогодні ми і весь світ вимушені про неї говорити, бо вона є, як сказав президент Реген, імперією зла.

Провідники червоної імперії на чолі з Леніном прийшли до влади шляхом брехливої пропаганди проти царизму, поміщиків, капіталістів і взагалі проти можних верств населення, спокусливими обіцянками для трудящих мас та шляхом упровадження нечуваного в світі терору над інакодумними людьми, натовженими „контрреволюціонерами“. Взагалі вся громадянська війна була проведена під гаслами: „Безпощадної боротьби з контрреволюцією“, „Грабуй нагробоване“, „Земля селянам, а фабрики й заводи робітникам“, „Війна палацам, мир халупам“ і т.д.

Прийшовши до влади, найперше, що Ленін зробив — це створив спеціальний апарат до боротьби з контрреволюцією під назвою ЧеКа (Чрезвычайная комісія по боротьбі з контрреволюцією) на чолі з Дзержинським і порадив йому діяти за принципом: „Краще розстріляти 10 невинних, ніж одного винного прогавити“. Так голова цієї „Чрезвычайної комісії“ і діяв, застосовуючи неймовірний терор...

Ленін утворив більшовицький уряд у вигляді цілої низки наркоматів, сам ставши на чолі того уряду. З його наказу було проведене землевпорядження і кожного селянина, в залежності від кількості їдаків у його родині, було наділено землею, а з колишніх поміщиків маєтків було створено радгоспи. Що стосується фабрик і заводів, то вони були радянською владою відразу націоналізовані, стали власністю держави. Це й

OVER 30 YEARS OF SERVICE **CHOLKAN** ПОНАД 30 РОКІВ ПОСЛУГ

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
CHOLKAN CORPORATION • REALTOR

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont, M1B 1B2 236-2666

Main St., Port Sydney, Ont, P0B 1L0 (705) 385-2983

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

УВАГА! Якщо живете у Вінніпері, то...

Користайте з високих відсотків на ощадностях

І ЩАДІТЬ У

Кредитовий Кооператив Північного Вінніперу

яка приймає нових членів і ощадності в кожній сумі на:

- чековий рахунок (з безплатною чековою обслугою),
- асекураційнеkonto до суми 5,000.00 дол.,
- звичайні ощадності з місячними відсотками,
- „плян 24“ — заощадження з щоденними відсотками,
- короткотермінові депозити на 30,60,90,120 і 180 днів,
- довготермінові депозити на 1 до 5 років,
- РРСР — заощадження на старість, на 1 до 5 років.

Докладні інформації udzielюємо в бюро кредитівки:

NORTH WINNIPEG CREDIT UNION LIMITED

544 Selkirk Avenue

Winnipeg, Manitoba R2W 2M9

Telephone: 586-8460; 586-8469

називалося: „Земля селянам, а фабрики й заводи робітникам“, хоч селяни і робітники під час громадянської війни це гасло розуміли зовсім інакше.

Ще за життя Леніна була написана радянська конституція, зміст якої, про око, був базований, ніби, на демократичних засадах, але в практиці — на обмані. Наприклад, у ній афішувалися свобода слова, преси й релігії, зазначалося й право виходу кожної республіки зі складу СРСР, виспівувалася рівність соціальних прав усіх громадян СРСР, але на ділі, при спробах домогатися тих чи інших прав на підставі певних пунктів конституції, такі домагання ленінсько-більшовицька влада інтерпретувала як контрреволюційні виступи проти влади, за які суворо карали. Отже, з застосуванням конституції на практиці виходило приблизно те саме, що й з гаслом: „Земля селянам, а фабрики й заводи робітникам“.

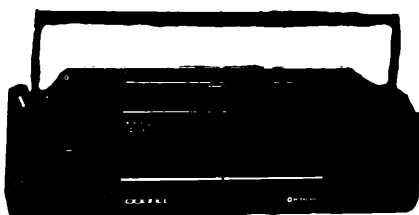
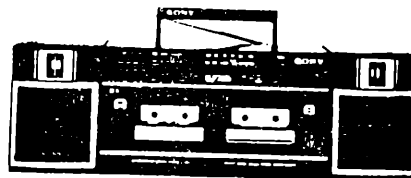
Після 4-річної громадянської війни більшовизм прийшов на руїни білої російської імперії. Навколо панувала повна розруха. Всі ділянки народного господарства перебували в крайнежалюгідному стані, економіка країни знаходилася на межі цілковитого краху. До того, в зв'язку з ограбуванням червоною армією селян та великою посухою в 1921-22 рр. в Україні шалів страшний голод.

Щоб урятувати радянську економіку від краху з одного боку, а з другого, щоб виловити всіх прихованих „контрреволюціонерів“ і ворогів більшовизму, Ленін створив НЕП (Нова Економічна Політика), закликавши все населення до узаможнювання в усіх ділянках народного господарства, особливо в сільському господарстві й торгівлі, пустивши пропаганду, що НЕП уводиться „серйозно й надовго“. Одночасно, він наказав органам ДПУ (Державне Політичне Управління) тимчасово послабити терор, але вести таємний і докладний облік поведінки й діяльності людей. **Ленінський НЕП частково можна вважати поворотом до доби капіталізму без капіталістів і поміщиків дореволюційного часу.** Внаслідок НЕП-у появилось дуже багато заможних людей серед селян, приватних торговців і кустарів. Фактично, це були ті люди, які за декілька років, дякуючи своїй приватній ініціативі й активній діяльності по розбудові й розвитку своїх підприємств, вивели радянську економіку з її передсмертної агонії і поставили країну на нормальні економічні рейки.

Не зважаючи на це, після приходу Сталіна до влади, всі вони були натавровані куркулями, непманами чи ворогами народу і фізично знищені або депортовані в далекі, безлюдні простори Сибіру.

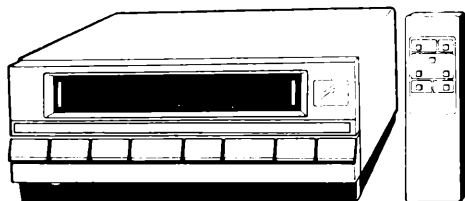
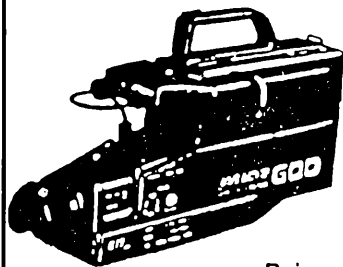
3. СТАЛІНСЬКИЙ ПЕРІОД БІЛЬШОВИЦЬКОГО ПАНУВАННЯ.

З приходом Сталіна до влади, життя в Україні дуже скоро погіршало і з кожним роком воно ставало щораз гіршим. Але не виключена можливість, що те саме було б і при Ленінові, коли б він довше жив. Можливо, що Сталін нічого свого не придумував, а просто пляново продовжував політику Леніна, може трохи видозміненими методами. Головно, він сконцентрувався над такими основними аспектами політичного життя: а) Поступова ліквідація ленінського НЕП-у і усунення з керівних посад його ініціаторів і активних організаторів; б) Уведення деяких реформ, особливо

SONA**HI****FI****У С Е Н А У К Р А Ї Н У****HITACHI TRK-W330****SONY CFS-W365**

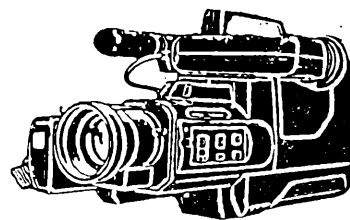
Великий вибір відеомагнітофонів (VCR),
телевізорів, стереосистем, багатохвильових
радіоприймачів (з діапазонами довгих, середніх і
коротких хвиль ФМ і АМ), стереомагнітофонів і
іншої звуко- і відеоапаратури.

Ми маємо також комп'ютери і факсмашини!

ORSON OV-9000**HITACHI VT-727****HITACHI
VM-2380**

**НАПРУГА 110-220 вольт
ЧАСТОТА 50-60 герц.**

**ТЕЛЕВІЗІЙНА АПАРАТУРА
ВПОВНІВІДПОВІДАЄ ПРИЙНЯТІЙ НА
УКРАЇНІ СИСТЕМІ SECAM**

**NATIONAL PANASONIC
NV-M7EN**

Всі товари — продукції відомих світових фірм — SONY, JVC, AKAI,
AIWA, NATIONAL, PANASONIC, SHARP, HITACHI, TOSHIBA,
SANYO, SANSUI і PHILIPS

МИ ПРИСТОСОВУЄМО СОВЕТСЬКІ ВІДЕОКАСЕТИ НА КАНАДСЬКУ СИСТЕМУ**SONA****HI****FI**

1520 STEELES AVE. W.
(AT DUFFERIN)
(416) 738-9955
FAX (416) 738-2212

232 RIDEAU STREET,
OTTAWA, ONT.
(613) 238-7090
FAX (613) 238-8452

аграрної у вигляді колективізації та посиленої індустріалізації міст; в) приспівана й жорстока ліквідація „куркульства“ по селах і різного роду непманів у містах; г) Розгром українського націоналізму і нищення національно-культурних здобутків, а в зв'язку з цим інтенсивне винищення української національно-свідомої інтелігенції; д) В зв'язку з вищезазначеним, удосконалення й посилення до небувалих розмірів фізичного терору ГПУ — НКВД у вигляді побоїв, незаконних розстрілів та інших способів знущань; е) Організація штучного голоду, як міри стероризовання й покарання непокірливого селянства, який відправив на той світ близько десятка мільйонів людей; є) В зв'язку з розгромом націоналізму процес русифікації значно посилюється.

Матеріальне грабування селянства у вигляді різноманітних, непосильних податків привело до крайнього зuboжіння і перетворило селян у злидарів, якими вони ніколи перед революцією не були. А матеріальна скрута, безперервний терор, нищення українсько-національної культури, намір шляхом пропаганди й терору виховати з українця росіянина перетворити його в інертного робота-раба без ініціативи, без особистої волі, без національної свідомості й патріотизму, думаючого тільки про щоденний кусок хліба й збереження свого існування.

Хоча сталінська доба негативно відбилася також і на російському народові й перетворила росіянина в атеїста, злидаря, в людину з вузькими матеріальними інтересами, але й тепер з почуттям збереження великого єдиного державного тіла, фактично, збереження російської імперії. Ця стародавня риса російського народу так глибоко закоринилася в ньому, що її трудно вивітрити. Це найбільша трудність і значна перешкода в нашому прямуванні до незалежного, державного життя.

4. БРЕЖНЄВСЬКИЙ ПЕРІОД БІЛЬШОВИЦЬКОГО УРЯДУВАННЯ.

Брежнєвська кліка продовжувала політику Сталіна в усіх відношеннях. Головним гаслом цієї кліки було: **Витворення єдиного радянського народу на базі злиття всіх національностей СРСР у міцне, одновладне радянсько-державне тіло, з одною, комуністичною доктриною, з одною російською мовою, з одною російською культурою, з одним політично-ідеологічним світоглядом усіх громадян.**

Такими заходами брежнєвська кліка з одного боку ніби допомогла російському народові досягти його віковичної цілі — збудування єдиного монолітного державного тіла, з другого боку, ігноруючи національні потреби поневолених народів (які складають більшу частину населення СРСР), грабуючи їх культурно й економічно в користь російського народу, поставила їх у глибокий політично-економічний конфлікт з російським народом. Одночасно, грабуючи всі народи СРСР (у тому числі й російський народ) в ім'я розбудови світової комуністичної імперії, так само під диктатом Москви, **радянсько-комуністична кліка зайшла в глибокі протиріччя з усім населенням СРСР, створюючи жалюгідний стандарт матеріально-економічного життя всіх своїх громадян.** Іншими словами, ця кліка поставила себе в со-

ціальний конфлікт з російським народом і в соціальний та національний конфлікт з усіма поневоленими народами. Отже, не виключена можливість, що на ґрунті соціальному, при вирозумілому й тактовному веденні нашої визвольної політики, ми зможемо знайти порозуміння з росіянами в справах нашого національного визволення. Ми не мусимо забувати чи ігнорувати того факту, що за останній час серед росіян все більше виявляється група людей, яка розуміє наші національні прагнення й цілі. Для підтвердження вищесказаного нашим читачам варто було б ознайомитись із заявами російського дисидента В. Буковського, з статтями російської журналістки Ільїної чи з концепцією про український націоналізм О. Солженіцина, цитата з якої подана у січневому числі „Нових днів“ цього — 1990-го року.

5. ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПАДКОЄМСТВО ГОРБАЧОВА.

У таких невідрадних умовах жалюгідного матеріального життя Горбачов перебрав владу від брежнєвської кліки. Прийшовши до влади, він зачав шукати виходу із скрутного народно-господарського становища. В зв'язку з цим він пригадав собі той економічний хаос, що був витворений чотирирічною громадянською війною і ті засоби з допомогою яких Ленін поправив економіку щойно народженого СРСР.

Узявши все це під увагу, Горбачов і вирішив за прикладом Леніна оголосити, так би мовити, своєрідний НЕП, назвавши його „Періодом перестройки, гласності й демократизації“. Але умови горбачівського „НЕП“-у, значно відрізняються від умов ленінського НЕП-у, а тому й характер його відмінний. Хоча Ленін і прийшов до влади в умовах цілковито розрушеної економіки, але тоді ще існувала приватна власність у сільському господарстві, в кустарному виробництві й торгівлі. Тому Ленін, закликавши приватників до узаможнення, опертого на незалежній, приватно-господарській ініціативі кожного зокрема, та, приобіцявши право на самовизначення всіх народів СРСР, був переконаний, що гін економічного розвитку швидким темпом піде вперед і економіка країни за короткий час буде поставлена на високий рівень. І він не помилювався. Покладаючись виключно на свої внутрішні матеріально-людські ресурси, він довів економіку країни лишень за три роки до рівня, який дозволяв пересічним громадянам мати життєвий стандарт вищий від матеріально-економічного стандарту часів царизму. А щодо стандарту національно культурного життя то й поготів.

Горбачівський „НЕП“ виникає на зовсім іншому політично-економічному тлі. Поява його пов'язана з скомпроментованою колгоспною системою, дощенту розрушеною кустарною промисловістю, з цілковитою відсутністю приватної торгівлі, з наявністю політично-національного гноблення, з крайньою забриханістю більшовицьких обіцянок і, взагалі, з повною компромітацією комуністичної диктатури.

Тож Горбачову стало цілком зрозуміло, що йому не під силу буде поправити економіку країни способами Леніна, розраховуючи на свої внутрішні засоби. При цьому він пам'ятає, що друга світова війна з Німеччиною була виграна з величезною військово-матеріальною допомогою „дурного“ демократичного Заходу.

Belarus**«БІЛОРУСЬ» ДО ВАШИХ ПОСЛУГ**

Представництво найбільшого в світі заводу «Білорусь» діє в Канаді від 1969 року й обслуговує знаряддями свого виробу понад 10,000 канадських фермерів.

У зв'язку з великими переминами в сільському господарстві ССРСР, Ви можете тепер подарувати своїм рідним і приятелям, які проживають там у сільських місцевостях, **трактор або мінітрактор** у комплекті з плугом, бороною, косаркою, причепкою та іншим сільськогосподарським знаряддям.

Ми маємо також пральні машини марки «Зірочка» кіровоградського виробу. «Білорусь» Еквіпмент оф Канада Лімітед доставить Ваш подарунок родичам вчасно, прямо з відповідного заводу в ССРСР!

Оплативши вартість трактора чи іншої машини у Канаді, Ви звільните Ваших рідних і друзів від усіх видатків і клопотів, зв'язаних з таким одержанням.

Ціни і всю іншу необхідну інформацію отримаєте, звернувшись на таку адресу:

«Belarus Equipment of Canada Ltd»

**43 Goldthorne Avenue
Toronto, Ontario M8Z 5S7
Tel.: (416) 259-3791**

**або: 225 East 6th Ave.
Regina, Sask., S4P 3N8
Tel.: (306) 757-5617**

Горбачов добре знає, що західні демократи є люди дуже щедри, співчутливі, поблажливі й завжди схильні щиро допомогти народові, який опиняється в матеріально-економічній нужді. Одночасно, Горбачов добре знає, що здобутись на економічну допомогу Заходу треба, насамперед, переконати Захід, що більшовизм це є також демократична система, а особисто він є не гірший демократ за будь-котрого провідника Заходу. Для цієї цілі, як він вважає, треба якнайширше рекламувати переведення різноманітних, політично-господарських, національно-культурних і соціально-правових реформ у СРСР і якнайбільше пропагувати свою діяльність через радянські агенції за кордоном. І це, треба сказати, йому частково вдається, бо ж деякі провідники західно-демократичних держав уже висловилися за матеріально-економічну допомогу Горбачову.

Щодо своїх громадян, Горбачов добре знає і психологію, і національно-культурні потреби, і соціально-ідеологічні прагнення поневолених народів, і в аспекті цих прагнень і потреб він і далі годує кожний народ більшовицько-забріханими обіцянками, покищо нічого конкретного й реального не зробивши. Наприклад, постанова про державність української мови, доки російська мова залишається рівноправною в Україні, де dokonana потужна русифікація, залишається фікцією, бо в таких умовах русифікація йтиме й далі, тим більше, що російську мову вперше проголошено офіційно всесоюзно-державною.

У висновках мусимо поставити питання: чи з горбачівського, так званого, „НЕП“-у щось путяще вийде? Добре знаємо, що більшовицька система є забріхана й непослідовна, тому в сучасній ситуації тяжко що-

будь передбачити, але покищо можна сказати одне: за чотири роки часу його перестройка й демократизація зводяться тільки до балаканини. Ми, українці, як великий народ, мусимо розуміти, що сьогодні ми є цілком дозрілою нацією і на цій підставі надіятися, що незабаром прийде той час, коли справдиться передбачення великого українського вченого — М. Костомарова про те, що сила російського імперіялізму стане причиною його безсилля.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІІ
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими vzorami в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

«WEST ARKA»

**2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751**

ПРИ ДЖЕРЕЛАХ КОНФЛІКТУ

Чи Польща стоїть на порозі до волі? Якщо так, то чи зуміємо не повторяти давніх помилок? 71 рік тому, в дні відродження попередньої незалежності патрітична молодь життям і кров'ю боронила Львова. Ще й сьогодні пригадуємо орлят і їх героїство. Споглядаємо крізь барикаду з-перед 71-го року і завжди бачимо ворожі карабіни. Однак, коли відкинемо мітичні спогади, приходить хвилина задуми. Коли б поглянути на цю давню барикаду збоку, то по другій стороні фронту побачимо таку саму молодь, що бореться за таку саму ідею — оборону своєї батьківщини. Що більше, юнаки з тої і з протилежної сторони могли бути, мов близнюки, один до одного подібні. Це не було б дивним, бо могли вони бути споріднені. Які ж вимовні були рідні брати Шептицькі — один з них пропонував як наступник Пилсудського, а другий був українським митрополитом.

Цей погляд збоку приневолює ставити питання. Питання, про які найвигодніше було б забути. Перше: як дійшло до того, що вже першого дня по закінченні окупації два братні народи так криваво кинулись до зброї? І друге, ще важливіше питання: чия це вина, хто був за це відповідальний? Відповідальність — майже чуже польській історіософії поняття.

Польсько-руські відносини сягають початків польської держави. Але критична фаза тих відносин почалась у 1569 році, коли король Зигмунт Август приєднав Поділля, Волинь і Київщину до Корони (Польщі). Були дві причини цього приєднання. Король хотів приневолити литовський сейм і їхніх магнатів прийняти унію з Польщею. Хотів теж створити кордон Польщі з Москвою, бо це запевняло безпосередньо заангажованість Польщі у східних конфліктах, що ставали щораз грізнішими для Литви. Знесилена неволею і нападами монголів Київська Русь не порушно зберегла свою традицію, мову, релігію і національну свідомість. Приєднання було історичною помилкою. Треба було признати Русь і створити з неї третього члена Польсько-Литовсько-Руської Федерації. Але так не сталося, і Україна стала відповідальністю Польщі. Корисним хіба було те, що спустошену країну досить швидко почала заселявати еміграція з корінної Польщі. Переселявся підприємчивий елемент і селяни, що поселялися на сході, приймали місцеву віру і мову і ставали русинами. Серед вищих суспільних верств тенденція була протилежна. Аристократія України, бояри і шляхта, в добі приєднання схилилися до Польщі. До Польщі тяготіла і середня верства з козацькою старшиною включно. Якби розуміння тих тенденцій настало в пору і якби нобілітовано цю суспільну класу, надано права і пошану пригніченій нападами орд вищій верстві України — вони вже вкоротці говорили б і вважали б себе, подібно як литовська шляхта, поляками. А що шляхта в Польщі становила 15% всього суспільства, то подібне відношення можна було зберегти і на Русі. Ще більшою помилкою було відштовхнення тих людей, ще й з великою дозою погорди. За одним заходом з побратимів зроблено ворогів.

Польська адміністрація на Україні діяла погано. Її

сеймові постанови і сьогодні трудно зрозуміти. Замість добра творила зло. У 1590 році сейм віддав Вишневецьким землі по обох боках ріки Сули. Той же сейм схвалив «Порядок з боку Низовців і України». Три роки пізніше, від чергового сейму князь Острозький одержав Білоцерківщину, Богуславщину, Брацлавщину, Корсунщину і Переяславські землі. Творено удільні, майже самостійні, приватні держави з власним військом, правом і адміністрацією, над якими влада короля і сейму ставала проблематичною, а людей, що вважали себе вільними, почали заганяти в кріпацтво.

Наслідки такої політики не дали на себе довго чекати. Перше повстання козаків під проводом Косинського вибухло у 1593 році, тобто 24 роки після приєднання України до Польщі. А далші повстання зростали в людях і в силі. У 1596 році козаків проти Корони провадив Северин Наливайко.

Найвимовнішою є історія Хотина. Після поразки під Цецорою Польща була у тяжкому становищі. Треба було зупинити турецький наступ, а війська було мало. На прохання королівського посла про допомогу велика козацька рада у Фастові погодилася допомогти Польщі і змобілізувала 40,000 допоміжну армію, яка разом з 35,000 польського війська під проводом Ходкевича зайняла оборонну позицію під Хотиним. Можна здогадуватися, що сталося б, якби не допомога козаків.

Може ще й тоді можна було здобути прихильність цієї сили, що зростала. На сеймі залунали голоси православних послів, щоб змінити дотеперішню політику. Згадано кривди і приниження русинів. Але через «пильність нунція і побожність короля Зигмунта III» нічого не зроблено. Сейм не став на висоті завдань. Козаків з-під Хотина вирішено обернути в підданство. Наслідок такої політики — нові повстання. В роках 1629-30 запорожців очолив проти Польщі Тарас Федорович. По бунті Павлюка у 1638 р. гетьман Потоцький криваво спацифікував Україну. Помогло це на 10 років. І прийшов трагічний 1648 рік — походи Хмельницького, в яких загинуло понад мільйон людей. «Вовки вили на згарищах давніх міст і сіл, а цвітучий колись край виглядав немов одне велике кладовище» («Огнем і мечем» Сенкевича).

Аналізуючи часи польського панування в Україні від 1569 до 1648 року, не можна не згадати про два основні і трагічні у своїх наслідках розпорядження. Перше — це церковна Берестейська унія і так званий Речестр. Можна сподіватися, що признанням православ'я і допуском православних єпископів до сенату ми з'єднали б для Польщі українське духовенство, яке, зневажливо відкинене, звернулося до Москви. Такий сильний чинник стабілізації ми скерували проти себе. Змагання за церкви і часті переслідування уніятів на протязі віків спричинили багато болю, кривд і страждань. А польсько-козацька конфронтація збільшилася новими, духовно-релігійними вимірами. Політика збільшування і наступне зменшування козацького Речестру спричиняла надавання і відбирання певної суспільної позиції й цим викликала велике негодування, реакцію, а за нею повстання і бунт.

Як признання до вини звучать параграфи тексту унії у Гадячі з 1658 року. Вона проголошувала союз «рівних з рівними, вільних з вільними, благородних з бла-

городними». З кожного козацького полку мали мобілізувати 100 козаків. Але було вже запізно. Благородні з обох сторін були у могилах, Україна в руїні, а Польща на шляху до політичного небуття. Хто винуватий і хто несе відповідальність за такі страшні, криваві війни, трагічні і згубні для обох воюючих народів? Відповідь є лише одна, бо чи ж ми, що гордо виписуємо на прапорах «за нашу і вашу волю», можемо брати комусь за зло, що хотів бути вільним?

270 років по повстанні Хмельницького історія повторилася знову. Знову з'явилась фронтова лінія, де по одному боці розмовляли польською, а по другому українською мовою. І знову стоїть питання: як до цього дійшло і хто за це відповідальний. Щоб зрозуміти ці події, треба чесно мислити. Не можна думати скороченими трафаретними шаблонами.

У другій половині 19 ст. зростала національна і політична свідомість широких верств східної Європи. У польському повстанні 1863 року брала участь тільки одна суспільна верства народу. У 1920 році боровся весь народ, свідомий своєї національної приналежності. Явище дуже побажане і дуже корисне. Тому Джимала і діти у Вжесьні ставали героями як представники народу, що бореться за свою національну самобутність.

Такі самі процеси відбувалися і в русинів, які для виразного відрізнення від росіян прийняли назву українців. Як одночасно розвивалась політична еманципація обох народів, свідчить факт, що перша політична партія України і перша польсько-селянська партія постали майже одночасно на початку останнього десятиліття минулого століття.

Поляки не розуміли чи не хотіли розуміти подій, що відбувалися в українській спільноті. Не хотіли розуміти, бо мали сильнішу провідну суспільну верству, і не хотіли розуміти, бо державна влада у Галичині була у руках поляків. Галицький сейм (створений 1866 р.) після поразки Австрії під Садовою набрав більше сили, впливу і значення. Від 1873 р. уся адміністрація в Галичині, освіта, повітове і громадське самоврядування перейшли у руки поляків. Губернатором у Галичині завжди був поляк. А про впливи в австрійській монархії свідчить факт, що багато поляків, як Балцрелі, Голуховський, Потоцький, Бадені, були прем'єрами цісарського уряду у Відні.

На жаль, дорібок польської влади в Галичині не був великий. Це була влада розбагатілих землевласників і аристократії, яка не бажала зміни «статус кво». Господарсько-промисловий розвиток країни й освіта загрожували б їхній позиції. Наслідки були жахливі. На початку століття, коли неграмотність у Чехії знизилась до 4%, понад 60% галичан не вміли читати ні писати. Господарська занедбаність країни doprowadила до духовних і матеріальних злиднів, які приневолили рухливіших злидарів шукати виходу в масовій еміграції. Приблизно 433.000 польських і 146.000 українських незаможних людей емігрувало за океан. Убогість і злидні — це мачушина доля і польських і українських селян, але нова українська політично-суспільна активність викликала ще додаткові труднощі і конфлікти.

У галицькому сеймі українці мали непропорційно мало голосів, а їхні старання у Відні про рівноправність завжди нівечили поляки. У польській політичній публіцистиці відзивалися різні голоси. Соціалісти про-

ПОДАРУЙТЕ ЇМ АВТО

За посередництвом фірми ЛАДА КАНАДА Інк. тепер можете купити або подарувати своїм рідним і приятелям на Україні новий автомобіль прямо з Запорізького або Луцького автозаводу!

Великий Запорізький автозавод ЗАЗ виробляє понад 100,000 легкових автомобілів річно та всі запасні частини для них. Від часу появи перших мініавтомобілів марки «Запорожець» в 1960 році, до нинішньої модерної комфортабельної ТАВРІЇ ЗАЗ-1102 (з передньою передачею) пролягла довга дорога постійних технічних удосконалень.

ЦІНА \$6996.00

ЦІНА \$5994.00

Крім нових авт типу ТАВРІЯ, наша фірма доставляє також спеціально сильні автомобілі (джіпи) Луцького заводу ЛуАЗ-969А, з передачею на всі чотири колеса, що достосовані до перевезення пасажирів і тягарів по нерівних полях і дорогах.

Ці автомобілі вповні перевірені, забезпечені від ржі, гарантовані, економічні і недорогі!

Обіцяємо доставку напротязі двох місяців прямо з заводу!

За повнішими інформаціями телефонуйте, пишіть, або зголошуйтеся на таку адресу:

LADACANADA INC

1790 ALBION ROAD, REXDALE, ONTARIO M9V 4J8
Tel.: (416) 748-2100 Fax: (416) 748-2107 Telex: 06-989241

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

PHONE: 763-7333

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

**ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ**

понували співпрацю. Консерватори і народовці вимагали політики сильної руки. Характеристичний був погляд Романа Дмовського, який у 4-тому розділі «Думки сучасного поляка» пропонує полонізувати русинів, або «у бойовому вогні їх гартувати». За такі поради ми заплатили кров'ю львівських орлят. Політично-суспільна діяльність українців повинна була бути для всіх відомою. У 1888 р. вийшла перша українська газета. У тому ж році іменовано нового губернатора Галичини, графа Бадені, із завданням налагодити українські справи. Він відкрив катедру української історії у Львівському університеті. А зміна системи виборів, яка б запевняла кількість вибраних послів відповідно до числа виборців — не вдалася. Спротивилися консерватори і католицький клір.

Український національний рух зростав у силі, активізувався і все більше ставав антипольським. Доказ? Студент Мирослав Січинський у 1908 р. убиває губернатора графа Потоцького. Українці також шукали підтримки і розуміння у поляків. Є багато доказів на це. Соціалістичний рух у тих часах був заборонений, а діяльність судово карана. На лаві обвинувачених у соціалістичній діяльності 4-ох підсудних, два поляки — Кобилянський і Лімановський, і два українці — Павлик і Франко, дуже боролися і доводили спільність справи. Ми поляки велику увагу прикладали до літератури, вона виховувала і відзеркалювала суспільні настрої. Варто було б прийняти такий самий вимір і погляд на українську літературу. Для багатьох може бути великою несподіванкою, як сильно українська література пов'язана з польською, і ще важливіше — як сильно звучать у ній пропольські акценти. Великий Шевченко в поемі «Гайдамаки» описує польсько-козацькі війни. Польський переклад цього твору Совінського обурив частину польської громади. Але були і такі, що попри критику польської поведінки визнали, що поема зберігає багато правди. Та найважливіше, що Шевченко кінчає надією на краще, згідливе майбутнє. Ствердив він це у творі «Полякам», у яким передбає дружбу обох народів.

Найважливішим твором в українській літературі в поромантичних часах є «Книга биття українського народу» Костомарова. Ця книга це урочистий маніфест нової української народної свідомості, взорованої на «Книгах народу і паломництва» А. Міцкевича. Одна-

че не вся і не завжди українська література була пропольською. По програному повстанні 1863 р., може щоб приподобатися Росії, до голосу прийшла критика поляків. Але кілька літ пізніше, знову зродилось зацікавлення літературою Польщі. Доказом є переклади Грабовського польських письменників Асника і Конопницької, і Франкові переклади Міцкевича.

Одною з найцікавіших постатей того часу в українській літературі був Іван Франко. Приятель Ожешкової, Каспровіча, Жеромського. Писав по-польськи і по-українськи. Обома мовами презентував український погляд. Цікава його критика «Огнем і мечем» є дуже подібна, майже аналогічна з поглядом Б. Пруса. Переслідуваний консерваторами Галичини, з якими світоглядом боровся, не оминув обвинувачення у зраді за духовні контакти з поляками.

Гарний приклад обопільних розмов, впливів і співпраці створив напрям модернізму в останніх роках 19 і початку 20 ст. Видання «Молода Польща» з Виспянським, Тетмаєром, Каспровічем знайшло відгомін в українській «Молодій Музі». Споріднювали їх не лише майстерність художнього слова, але й ідеологічні зв'язки у боротьбі за краще майбутнє народів. Багатомовною була приязнь польського поета Владислава Оркана з українським письменником Василем Стефаником. У висліді їхньої співпраці вийшла антологія сучасних українських поетів, що появилася кілька років перед I світовою війною.

Усе це вказує на те, що співпраця була можлива і мала шанси на успіх. Якщо автономія на терені де українці були в більшості нам не підходила, то треба було признати бодай, що громадяни колишньої, а може і budouчої Речі Посполитої будуть говорити різними мовами. Мови ці і культури треба було розвивати, а не нищити. Були і тоді люди, що так думали. У статті «Яносікі» Седлецький, обговорюючи поетів, творців суспільної культури, згадує Оркана, Стефаника, Лепкого, Едліса. Сьогодні називаємо це політикою багатокультурності. Якщо навіть багатокультурність не відповідала б українським аспіраціям, то напевно створила б можливість мирного полагодження польсько-українських непорозумінь. На жаль, ті що були при владі в Галичині, наче струсі ховали голову в пісок.

За те, що Галичина була така бідна, без промислу, за ожебрачене господарство, за низький рівень освіти

— відповідальна польська адміністрація Галичини. Вина в її нерозумінні і ворожій настанові до українців. Позбавленим усіх можливостей розвитку, діалогу, співпраці — українцям залишився єдиний аргумент — карабін. І за це польський нарід мусить прийняти відповідальність. Виступи Дмовського і його ідеї звучать сьогодні як акт оскарження. Відозва польських єпископів, поміщена у газеті «Час» з квітня 1913 року, віддзеркалює таку саму трагічну точку зору. Нарід невинний за таку писанину, але відповідальний за те, що ця публіцистика знайшла схвалення у великій частині суспільства.

На наше польське щастя 71 рік тому новостворена держава знайшла досить сил і мужності боротися на кількох фронтах і вигравати. У польсько-українській війні ми здобули військову перемогу. Але це була моральна поразка і величезна втрата сил та крові. Сил і крові, які можна і треба було спрямувати проти наших спільних ворогів. Сподівання, що було б, якби... належать до гіпотез. Але відповідальність очевидна.

Події наступних 30 років вимагають окремого обговорення. Не зі всього, однак, що відбувалось, польська історія може бути горда. Нині розвиток подій у Російській сфері такий несподіваний, що може прийти хвилина, коли Польща буде говорити зі сусідньою Україною. Як прийде до таких розмов, то важливо, щоб Польща пам'ятала не тільки криваві кривди від українців, почавши від 1648 р., через Умань, ексцеси УПА, але пам'ятала і розуміла також польську співвідповідальність за те, що діялось у минулому.

Автор інж. Єжи Слубицький народжений і виростав у Варшаві. Під час німецької окупації належав до підпільної Армії Крайової і брав участь у Варшавському повстанні. Ще відтоді зацікавився польсько-українськими стосунками, бо переконаний і був здивований, що в придушенні повстання брали участь також українці. Попав до німецького полону, а після капітуляції — до польського корпусу ген. Андерса в Італії. Вищу технічну освіту здобув в Англії. Тепер проживає в Канаді й дописує до польської преси, переважно на історичні теми. Його стаття «При джерелах конфлікту» була друкована в «Ехо Тижодня». — Ред.

Оксана ПАХЛЮВСЬКА

...ПОВИННІ ПЕРЕМОГТИ РОЗУМ, ДУХОВНІСТЬ, ПОРЯДНІСТЬ, ЧЕСТЬ

У кількох листах, що прийшли на адресу „Вістей з України“, висловлюється прохання розповісти про поета і науковця Оксану Пахльовську і навіть надіслати її фото.

Михайло Герасименко з Канади, зокрема, пише: «Збираємося незабаром провести вечір поезії, присвячений творчості Оксани Пахльовської. Чи не могли б „Вісті з України“ вмістити матеріал про цю непересічну людину, а також надрукувати нові вірші талановитої української поетеси».

Публікуємо інтерв'ю з Оксаною Пахльовською.

— Оксано, Ви стрімко увійшли в українську поезію. В останньому письменницькому довіднику Вашого імені ще немає, але 1989 року вийшла Ваша книжка поезій „Долина Храмів“, а 1990 року Ви одержали за неї премію імені Василя Симоненка. Що значить для Вас ця премія?

— Дуже багато, а саме: повернення в 60-ті роки. Повернення в надію і катастрофу. Повернення душею, повернення всім своїм боєм і всім непростенням того, що тоді було зроблено з культурою.

У ті роки починалось відродження української культури і відродження України. В ті ж самі роки воно було припинене залізною рукою прямих і непрямих репресій, хоча та рука, як виявилось потім, в 60-ті роки на завмерлих клавішах культури прогнала тільки утвертю до 70-х: бо в 70-х на тих клавішах вже виступила кров. Не дивно відтак, що прямо пропорційною до заряду талановитості шестидесятників була сила їх придушення. Власне, Василь Симоненко вмер на тому порозі, за яким він або потрапив би до в'язниці, або його перестали б друкувати. Різкий, виразний, кристалічний, він не давався до легкого перемелювання в залізних щелепах ідеології, які на Україні й тоді, в період так званої відлиги, якщо й розтислись, то хіба на якісь пару років та й то наполовину. Смерть Симоненка для мене більше символічна, ніж об'єктивна: цей поет згорів, перепалений своїм відчуттям і розумінням тої трагедії, яку ми всі називаємо Україною.

Зараз ми, лавреати премії його імені, Василь Голобородько, Станіслав Чернілевський і я, — вже старші від нього. А Симоненко був і назавжди залишиться трагічно молодий. Причетність до його імені — велика честь. І честь насамперед громадянська. Це знак того, що ми знаходимось по одному боці тої барикади, яка називається літературою. Знак того, що між мертвими і живими на цих барикадах існує той святий і чистий зв'язок, над яким не владна нечиста сила: живі пам'ятають мертвих. Мертві захищають живих.

Ще одне: моральний аспект слова „премія“ в даному культурному контексті. Я вважаю, що в літературі, де є премія імені Корнійчука, премії імені Симоненка не повинно існувати, — і насамперед не повинно існувати премій імені Тараса Шевченка, і Лесі Українки, і Івана Франка, й інших мучеників. Література, де є премія імені Корнійчука, а не Курбаса, Малишка, а не Плужника, — це не література. Або тоді вже пре-

Naturopathic Clinic

Д-р Галина СРОЧИНСЬКА, М.Д., Н.Д.
Д-р Лідія ДОБОШ, М.Д., Н.Д.

(ЗІЛЛЯ, ГОМЕОПАТІЯ, ДІЄТА,
АКЮПАНЧЮР, ГІДРОТЕРАПІЯ,
ФІЗИОТЕРАПІЯ)

ЛІКУВАННЯ:

алергій, артрити, ревматизму, простуди, болів голови, мігрени, виразок шлунка, нестравності, надмірної ваги, паразитів системи травлення, болів спини, хворіб шкіри (екземи), жиляків, налогу курення, профілактика збереження доброго здоров'я.

1595 Bloor St. West, Subway: DUNDAS WEST,
Toronto, Ont., M6P 1A6 Тел.: 534-0050

мію Малишка треба давати за новітні шедеври типу „Подарунки вождю“, — а їх ще не бракує, а премією імені Корнійчука треба нагороджувати убивць української культури типу Маланчука — і не тільки по-смертно, бо багато з них живі й здорові і сьогодні активно воюють за перебудову. Однак десятиліттями премії імені великих письменників роздавали графаманам. До недавнього часу премії були також і таким собі блискучим лассо в руках чуми, яка закидала його в табун письменників, а письменників вона сприймала тільки як табун, — аби виловити потрібного їй. Ще зовсім недавно для нас, для нашого боку барикад отримати премію було б соромно і страшно — та, врешті, ніхто б нам їх не давав. «Спасибі, що не розстріляли», — як казав Солженіцин. За останні кілька років ситуація відчутно змінилась, бо навіть така мінімальна і непослідовна лібералізація, якою вона є на Україні, все одно неминуче призводить до відтворення реальних пропорцій у культурі. Але, як на мене, ситуація з літературними преміями на Україні, практика їх присудження — це все ще питання складне, болюче і вимагає радикального перегляду та етично-естетичної концептуалізації з боку здорових сил української культури.

І от — зовсім це дитячими очима пам'ятаю Симоненка — вже нетутешню його блідість і погляд, який ніби випалював усе навколо своїм трагізмом і глибиною. Мама несла для мене, малої, помаранчі і зустріла в Спілці Симоненка. Її зупинив цей погляд: вона раптом, ні слова не кажучи, поклала перед ним помаранч, — таке було їхнє знайомство. Зараз Симоненко мертвий, а той помаранч ірреальний: його далеким гарячим світлом зв'язані ми троє. Від премії лишила собі диплом з фотографією Симоненка, гроші віддала на Рух: у Рухові, на цих барикадах Симоненко, як і все бунтарське покоління шестидесятників, був задовго до народження Руху.

— Коли Ви почали писати вірші і яка роль у цьому Вашої матері, Ліни Костенко?

— Вірші я почала писати рано — а зараз мені здається, що почну їх писати, можливо, тільки завтра. Цим постійним мученицьким і благословенним відчуттям початку, порогу я зобов'язана мамі і житиму ним, очевидно, все життя. Все, що написано, вже одболіло й одлітає, а те, що хоче збутися, вже починається новим боєм, і ти його відчуваєш найгостріше. Мама — антидидактична, її висока і абсолютна для мене Школа — в її роботі. Зараз її називають „королевою української поезії“, а не так давно її ім'я було заборонене, і найсміливіші вимовляли його пошепки. Сьогодні вона лавреат премії імені Тараса Шевченка, а вчора була в чорних списках. Але те, як вона працювала, працює і працюватиме, не залежить від її зовнішнього статусу. Вона для мене — завжди королева, а працює вона — завжди, мов каторжанка, — у незримих, неторканих і водночас — важких мармурових кар'єрах смислу. Щоб витесати з мармуру того, хто буде говорити з Богом, треба спершу знайти потрібну брилу і зуміти відколоти її від навислої над головою кам'яної породи. Для цього потрібне гігантське терпіння. І вона його має. І це вона — дух бунту і свободи, якому рідні космічні стихії: іноді гроза ще тільки наближається, а в неї вже очі — як сіре грозове небо, але зараз я розумію, що таке терпіння — це

теж одна з форм духовного бунту. Погляньте на форзаці в маминій книзі „Сад нетанучих скульптур“: це її чернетки, з яких видно, як слово шукає себе. «Великі поети не вміють писати віршів», — інтуїтивно й парадоксально точно сказала мама в 60-х: їй цей вірш неінтуїтивно і непарадоксально тоді ж і не надрукували. Бо: ті чернетки, «ті клаптенята паперу — то смертельні плацдарми самотньої битви з державами, з часом, з самим собою».

Над цими чернетками, над цими „плацдармами самотньої битви“ літало моє дитинство і на полях цих „плацдармів“ малювало квіточки. Зараз на моєму письмовому столі завжди лежить мамин червоний олівець, який я попросила в неї, — зовсім списаний: ним вона викреслює. Це для мене — урок, це — нагадування, це — пересторога. Слово — це дуже страшно. Бо Слово — це Бог. І мама це знає. А ми живемо в епоху тотальної девальвації Слова, моралі, духу. І я схилиюсь перед мамою за це, може, навіть і генетичне в мені, від неї, почуття відповідальності перед Словом, і відповідальності за Слово, і — страху перед ним, і — вдячності за нього. Маму я вважаю великим поетом — і кажу це не як дочка, а, якщо хочете, як літературознавець. І я вічно буду вдячна мамі за те, що в часи глобальної облати на культуру, на духовність, на саму можливість народження мистецтва, — я з дитинства мала в собі вдома духовну ренесансну майстерню, законом життя якої була велика вистраждана любов і безстрашна правда — бунт шляхетного духу.

— Що найбільше хвилює Вас як поета? Що визначає вибір тем?

— Найбільше мене хвилює як поста, а отже, — як людину, як душу людську, — тотальний наступ на людину в XX столітті і тотальна сліпота тих, хто цього не бачить або не хоче бачити, а хоче забути. Для мене XX століття немає — я бачу велетенську світову гекатомбу. Мені важко вимовляти слово „перебудова“, бо ще ніхто не вибачився перед кістками: земля обертається, і я чую, як вони торохтять. Раз почутий, цей звук не відпускає мене. Десятки мільйонів убили — і реабілітували?! Хто й перед ким?! Садисти, кати і вбивці замість вироку на Нюрнберзькому процесі отримують персональні пенсії. Кругом — розорені й сплюндровані народи, яким злочинний уряд „найпередовішої у світі держави“ приніс „світло прогресу“. Перед ними теж не вибачилися. Геноцид національний переріс у геноцид біологічний: на Україні і в Білорусії гинуть тисячі сіл. Не знаю, чи при царизмі селяни мали такі згорьовані і сплакані обличчя, де вивітрилось життя, як ті селяни, що сьогодні залишаються вмирати в мертвих селах і скорченими пальцями хрестять дітей, яких — уже хворими — евакуюють звідти. І все це — не при царизмі. Все це — в умовах „розвинутого соціалізму“, який виявився... дещо недорозвиненим. Хто вибачився??? Загинуло Полісся — колиска слов'янства. Мертві ріки котять свої мертві води в моря, які гинуть. Боятися родити матері, не хоче родити велика Мати — Земля. Ідеологія — як радіація — метастазує в хворому тілі країни. В Ленінграді, місті революції, збирається з'їзд сталіністів. Чому? Бо в нас свобода? Між іншим, в країнах старої демократії неофашистські партії заборонені — вони в підпіллі. А у нас — з'їзд... Тимчасом, як з тектонічних роз-

ломів історії піднімається чорний чад антилюдських ідей — вкотре? А планомірне вбивство української мови і культури, вбивство взагалі національних мов і культур? Так у людської душі відняли віру. Так у неї відняли свободу, пам'ять, надію, землю, повітря — в неї відняли всесвіт. В неї відняли небо — ми чекаємо з'їздів, сесій, пленумів, законів, оподаткувань, абсурдних дефіцитів, вітальних телеграм звільненій Намібії, „останній колонії на Африканському континенті“, — і тиску по відношенню до маленької Литви, яка трохи ближче до нас як Африканський континент... Світ наш звузився до екрану телевізора: з'їзд покажуть чи путч? Покажуть нарешті дозволених дисидентів, чи нарешті дозволений ерос? І як там з милом — може, хтось скаже про це в недільній проповіді... які самі по собі є насмішкою над вірою, над церквою, над релігією. Для нас існують вибори і підрахунки голосів. Для нас не існують зорі, не існують хмари і дощі. А якщо й існують, то лише так: радіоактивні чи ні?...

В людської душі відняли Бога. В людської душі відняли душу. І що ж таке тоді — „вибір тем“? Тем не можна вибирати. Теми самі тебе вибирають. Моєю основною „темою“ в усьому, що я пишу, є людська душа: молитва до неї, страх за неї, віра в неї, шлях до неї і її порятунок.

— Італійська тема у Вашій творчості — яка причина її появи і значення для Вас?

— За фахом я — італієць, і за це вдячна долі, а також тим людям, з чиєї злої волі на початку 70-х років, коли маму не друкували, я не змогла навчатися в Києві і змушена була їхати до Москви, щоб отримати освіту. Там, у Московському університеті, я й здобула цей фах. Але він став для мене не просто фахом — став моїм життям. Італія — геніяльна країна, де кожен камінь говорить мовою мистецтва. Італія рідна Україні дивовижною музикою своєї мови і зловісною тишею своїх національних трагедій. Я люблю цю країну, як свою другу, після України, духовну батьківщину. І, знаєте, дивна річ: імперія все зробила, щоб замкнути, заблокувати Україну, щоб перервати її зв'язки зі світом. Здавалося, назавжди. Але ситуація змінилась буквально за кілька років, і зараз гуманітарні сили Італії — один з основних наших помічників у відбудові української культури. Змінилась ця ситуація і в психологічному плані, а це головне: італійці бачать в нас не інтегровану в імперію територіальну одиницю, вони бачать в нас народ, який бунтує, вірить і бореться за себе, за своє право на гідне людське життя. Вони бачать в нас древній європейський народ, тисячами шляхів пов'язаний з Італією в давні часи. Але й сьогодні пролягають між нами духовні шляхи, які не можна переїхати танками і переорати бронетранспортерами. Для своєї книги „Поезія італійського герметизму“ я у Флоренції взяла інтерв'ю у видатного поета, одного з фундаторів і протагоністів цієї школи Маріо Луці. Ми говорили про поезію і фашизм, бо герметизм був духовним опором Італії в період фашизму. І я сказала Маріо Луці, що тривалий час у період тоталітарної ідеології поезія герметизму була для мене способом говорити на Україні про проблеми поезії і влади, свободи і режиму (думаю, це розуміли і читачі і навіть літературознавці в цивільному, — я й не приховувала. Цікаво, що ще з мого ди-

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає

Українська пекарня

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також різні українські страви у нашій каварні

відкрито 7 днів у тиждні!

735 Queen St. W., Toronto, Ont.

Tel. 368-4235

плому мене попросили викинути текст так званого „Маніфесту фашистської інтелігенції“, в якому розповідалось письменникам, як і про що вони повинні писати: насамперед для народу, і щоб ніякого песимізму, і про перемогу найсправедливішої влади... Як не прикро, а матриця та сама). Старий поет вислухав мене і раптом мені подякував. За подароване йому відчуття того, як він сказав, що поезія герметизму, яка давно стала вже класикою в Італії, раптом віднайшла нове дихання в далекій Україні, — значить, вона живе новим своїм життям. І я подякувала йому: за те, що він, і всі вони, поети-герметики, були і є, і витримали, і перемогли, — це й нам допомагало вижити. Ось тому Італія для мене — не просто країна, про культуру якої я пишу. Це справді для мене — напівукраїнки, напівпольки, — ще одна духовна батьківщина, ще одна енергія, яка живить мою душу і мою свідомість. Колись на півночі Італії мені усміхнулось ціле поле соняшників — і я аж засміялась: бо скрізь є моя Італія, і скрізь є моя Україна, і скрізь є все живе і прекрасне, де є не гасла і танки, а любов і повага один до одного цілих народів і окремих людей.

(Закінчення в наступному числі)

„У ВІЧНОМУ МІСТІ“ — IV

Заходами Науково-Дослідного Інституту ім. О. Ольжича в Канаді та Дослідної Фундації ім. О. Ольжича в ЗСА у Видавництві „Новий Шлях“ появилася IV том записок проф. Євгена Онацького: „У Вічному Місті“.

Цей з черги вже IV том належить перу визначного українського журналіста, науковця, дипломата і політичного діяча, довголітнього члена Проводу Українських Націоналістів під кермою полк. Євгена Коновальця, а опісля полк. Андрія Мельника.

Як член місії УНР в Італії, проф. Євген Онацький проживав довгі роки в Римі і на цій основі написав свої записки. Зараз на 400 сторінках друку появилися записки за рік 1934.

У цій незвичайно вартісній і документальній праці читач знайде — у формі листування — історичної ваги опис цілого ряду подій, зокрема подій, що торкаються діяльності Організації Українських Націоналістів.

Книжку замовляти (ціна \$25.00) на адресу:

Olzhych Foundation
P.O.Box 281 — Stn. M
Toronto, Ont., Canada M6S 4T3

НА ТЕМИ МИСТЕЦТВА

ПРИМІТИВІЗМ

(19-та СТАТТЯ НА ТЕМИ МИСТЕЦТВА)

В останніх трьох або чотирьох десятиліттях помічається зацікавлення примітивізмом. Здається воно почалося з зацікавлення італійськими релігійними образами, що їх називають італійськими примітивами 13 і 14 століть. Фактично це зацікавлення настільки зросло, що за короткий час ціни на них шалено піднялися. Якщо рахувати ціну з 1926-го року 100%, то в 1950 році ціна вже піднялася до 1000%, а в 1960 — до 4000%. Італійські примітиви були одними з найкращих вкладів, які цінилися високо навіть під час депресії.

Зацікавлення зростало і люди, колектори так само як і продавці шукали за примітивними малюнками. Але італійських примітивів було не багато, тож увагу звернено на інші примітивні малюнки як на об'єкт вкладу грошей. Все, що було примітивне раптом стало дуже бажаним. Наприклад, Андрі Русо, французький урядовець на митниці, після виходу на емеритуру зачав завзято малювати дитинячі фантазії у дитинячий спосіб. Він уживав фотографії де не міг собі дати ради, або малював величезні листки з капусти чи іншої ярини з неприродним феєричним виглядом. Його малюнки були примітивні, брак мистецького вишколу спостерігався у кожному малюнку. Все ж таки вони стали дуже популярними.

В Америці ми спостерігаємо таку ж паралелю у „Гранд Ма Мозес“. Її малюнки здобули популярність серед деяких колекторів і високо оплачувалися. Можна назвати ще багато імен більш або менш знаних мистців примітивів.

Більшість мистців модерних часів, приналежних до примітивів, були самоуки. Дехто з них малював постійно. А інші були малярами вивісок або столярами. У малюванні вивісок часто вимагалось намалювати якісь фігури або речі, щоб показати образно що продавалось у данім склепі, коли люди не вміли читати. Їхня праця не рахувалася мистецтвом і вони самі не рахували себе мистцями. Але запотребування на все примітивне промостило дорогу вивіскам та недолугим малюнкам на ліжкових наголовних дошках до колек-

цій любителів примітивного доробку.

Якщо ми порівняли б італійські примітиви з примітивами 19-го або 20-го століття, то побачили б, що італійці були мистцями, які наслідували візантійське мистецтво, стару, але солідну школу, коли модерні примітивісти були або самоуками з фантазією але обмеженим хистом, або імітували дітей і їхній стиль малювання.

Мене часто дивує чому, в цей час і пору, коли все ніби то йде вперед, коли майже вже нема неписьменних у модерних країнах, коли наша генерація ніби має найбільше знання, яке будь-коли було між людьми на землі, то у мистецтві ми допускаємо щось на диточому рівні. Багато на це відповідають: дитина є чиста і незіпсута, тому диточе мистецтво мусить бути чистим, як дитина й ці малюнки нам мусять приносити приємність у житті.

Старі італійські примітиви мають своє місце в історії мистецтва. Вони відіграли свою роль у розвитку нашої культури. Вони дали основу, на якій багато мистців у будучині авансували до нової ери своєї творчості. Це все траплялося у 14-ім та 15-ім столітті. Але що ми хочемо доказати тепер у високо технічному 20-ім столітті? Ми вже не є темні та неписьменні люди середньовіччя. А, може, ще є?

Деколи мені приходить на думку, що вся наша наука не дає нам ніякої користі. Якщо ми заглянемо до історії людського розвитку, то побачимо, що у часи масової неписьменності жили великі люди, які створили великі ідеї та великі твори в філософії, музиці, літературі та мистецтві. У минулому столітті жили такі люди, як Бальзак, Домьє, Дарвін, Дікенс, Гете, Ліст, Ньюман, Россіні, Шопенгавер, Торо, Верді, Вагнер, — всі нам знані імена. Вони збудували основу для великих поступів і винаходів, які слідували від 1850 до 1913 років. Ми, може, не уявляємо собі, що більшість всяких модерних приладь, які ми тепер уживаємо, були винайдені ще до 1913-го року. Так само більшість теоретичних винаходів і принципів були розвинені у той же період до 1913-го року. Тепер переважно робляться тільки поліпшення цих винаходів. Тож можливо, що ми в дійсності не поступаємо вперед, а навпаки, — регресуємо, і тому примітивізм більше напородає нам до серця, ніж інтелектуалізм, і шлях примітивізму ми вибрали як шлях у будуче.

Юрій Мошинський

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ В ТОРОНТО

Тел.

(416) 766-6802

2118-A BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONT., M6S 1M8

Перша і єдина в Канаді Фундація українського мистецтва, заснована в 1975 р.

- Формує образотворчу Галерію-Музей
- Влаштовує виставки і продаж мистецьких творів
- Організовує конференції, доповіді, читання на мистецькі теми
- Видає книги, альбоми репродукцій, проспекти тощо.
- Ставайте членами, прихильниками і спонсорами КУМФ! Підтримуйте її для збереження і розвитку української культури!

КУМФ відкрита від вівторка до суботи від 12:00 до 18:00; у неділю від 13:00 до 17:00 год. Вступ до галерії за добровільними датками.

М. І Я. ШАФРАНЮКИ ЗАПОЧАТКУВАЛИ НАЙБІЛЬШУ ФУНДАЦІЮ „ПОМІЧ УКРАЇНІ“

Про Михайла й Ярославу Шафранюків — основників відомої Канадсько-Української Мистецької Фундації й щедрих жертводавців на інші потреби української культури — „Нові Дні“ писали вже не раз.

У п'ятницю, 29 червня 1990 року п. М. Шафранюк скликав у галерії КУМФ пресову конференцію, під час якої проголосив, що у зв'язку з самовизвольними подіями і потребами України, за попереднім домовленням із Секретаріатом СКВУ, він і його дружина Ярослава започатковують Канадсько-Українську фундацію „Поміч Україні“ своїм родинним уділом на суму — **один мільйон доларів**.

М. Шафранюк з'ясував завдання нової неприбуткової фундації і прочитав проект її статуту, згідно з яким фундація побудована на базі паїв-уділів. Один уділ виносить тисячу доларів. Фундація „Поміч Україні“ діятиме під патронатом СКВУ, але керуватиме нею дирекція, вибрана на загальних зборах членів-уділовців. Кожен член матиме стільки голосів, скільки в нього уділів.

Хоч Фундація має бути зареєстрована в провінції Онтаріо, її членами зможуть бути уділовці й з інших провінцій та країн. Допомогу різним організаціям та установам в Україні даватиме дирекція з відсотків уділового капіталу на підставі прохань, рекомендованих щонайменше двома членами Великої Ради Народного Руху України.

Прізвища нових уділовців і звіти з своєї діяльності дирекція систематично подаватиме до української преси.

На цій конференції були присутні не лиш редактори більшості українських торонтських часописів, але й деякі члени Секретаріату Президії СКВУ, КУК і впливові гості з України. Там же зголосили свої уділи по 1,000 дол. Ірина і Роман Вжесневські, Руслана і Борис Вжесневські, інж. Остап Винницький, інж. Антін Івахнюк та інж. Ярослав Соколик.

До часу скликання загальних зборів уділовців, керівником справ Фундації „Поміч Україні“ є молодий підприємець Борис Вжесневський.

Звичайно, творцям і першим уділовцям Фундації „Поміч Україні“ належить щира подяка від усіх українців за їхню своєчасну акцію для України в потребі. Треба сподіватися, що за їхнім прикладом піде багато інших послідовників, яким не байдужа доля України.

У всіх справах, що стосуються Фундації „Поміч Україні“ слід писати на адресу:

M. and J. Szafraniuk — Ukrainian Canadian Foundation
2118-A Bloor Street West
Toronto, Ontario M6S 1M8
Tel. (416) 766-6802

Критик до початкуючого письменника:

— В одному можу вас запевнити, що літературної премії ви не дістанете.

— Не шкодить! Волію, щоби всі питали, чому я не дістав нагороди, ніж мали б питати, чому я дістав нагороду.

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

PALADIN INSURANCE LTD

Тел. 239-7392

Павло Колодій Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3

Homeowners
Tenants
Commercial
Automobile
Life
Disability

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

УКРАЇНЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ

- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
- імпортований і місцевий граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, нагробні написи;
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень — 691-5712 і увечорі — 763-3503

РОМАН ДЕМКІВ

ПОСТАВМО ПАМ'ЯТНИК ГРИГОРІЄВІ КИТАСТОМУ!

Минуло шість років з дня смерті бандуриста, диригента, композитора і керівника капелі бандуристів ім. Тараса Шевченка — Григорія Китастого. На жаль, до цього часу, ми не спромоглися поставити на його могилі в Баунд Бруці пам'ятник. Пісні окрилені Григорієм Китастим виконують на наших імпрезах різні хори, ансамблі бандуристів та поодинокі співаки тут в діаспорі і також вже в Україні. Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка та Громадський комітет зібрали коло десяти тисяч доларів, але тих грошей не вистачає щоб поставити на його могилі пам'ятник...

Ми вдячні нашим мистцям за проекти. Один з проектів пам'ятника члени комітету вибрали для побудови. Автор його зробити ще деякі доповнення та зміни.

Щоб довести розпочате діло до кінця, Громадський комітет поширено. В нім є: Олексій Шевченко — голова, а членами: Мирослав Гнатюк, Петро Гончаренко, Олексій Коновал, Віктор Китастий, Микола Дейчаківський, Борис Кекіш, Ігор Махлай, Володимир Баран, Петро Китастий, Валентина Родак, Микола Чорний, Іван Драч, Ірина Завадівська та Іван Фатенко.

Комітет звертається з щирим проханням до всієї української громади допомогти своєю пожертвою поставити пам'ятник Григорієві Китастому — авторові пісень „Пісня про Тютюнника“, „Вставай, народе“, „Карпатські січовики“, „Марш“ і „Гімн ОДУМ-у“, „Нагадай бандуро“, „Не шкодую за літами“, „Гомін степів“ та багатьох інших.

В 1980 році фундація ім. Івана Багряного, у співпраці з музичною секцією УВАН, видала „Збірник на пошану Гр. Китастого“ в 70-річчя з дня народження, хоче включитися в побудову пам'ятника. Пожертви шліть на Капелю бандуристів або на фундацію Багряного (обоє звільнені від податку) з зазначенням, що Ваша жертва призначена на будову пам'ятника Гр. Китастому, на такі адреси:

Ukrainian Bandurist Chorus
P.O.Box 12129
Detroit, Mich. 48212
U.S.A.

Bahriany Foundation
505 Rolling Hill Road
Bridgewater, N.J. 08807
U.S.A.

ЗВЕРНЕННЯ РУХУ

ДО ХРИСТИЯН-УКРАЇНЦІВ РІЗНОГО ВІРОВИЗНАННЯ

Дорогі наші братове і сестри, що навернулися до християнського життя з глухих бездоріжж. Нині ми мусимо задуматися над суттю тих ідеалів, до яких повертаємось, і над готовністю жити для них, зрікаючись блудного слова і діла.

Пробудження громадського життя неминує веде до диференціації і поділу там, де ще вчора всі брели байдужою отарою.

Неважко було уявити, скільки виникне нових проблем на руїнах українських церков. Але мусимо стати на висоті цих проблем.

У програмі Руху засвідчується принципова підтримка всіх віровизнань та прав поруйнованих Українських церков — автокефальної православної та греко-католицької, позбавлених свого майна, поставлених перед неминучістю повертати собі храми — з посіlostей держави і РПЦ.

Відомо, що РПЦ, попри всю свою приниженість і безправність, не вміє віддавати. Держава звична поділяти і владарювати, не вміє лагодити.

Отже, стоїмо перед фактами і мусимо виявити мудрість господаря. Таку мудрість і такт миротворців передусім мали б виявити місцеві осередки Руху та новообрані Ради.

В чому полягає їх роль? Передусім в умінні стати над пристрастями, над конфесійними інтересами, над партіями. Ця азбучна істина, нормальна для правових держав, у нас сприймається з більшовицькою підозрілістю. Ми звикли до того, що влада насильно проводить скрізь свій інтерес. Ми несемо в собі спадщину класової боротьби всіма методами. Ми ще не піднялися до правової свідомості.

Відомо, що перший крок до примирення робить мудрий. Адміністрація завжди повинна підтримувати мудрого, а не „своїх“.

Ми звертаємось до всіх осередків Руху, до всіх адміністративних органів, до всіх впливових людей: будьмо миротворцями і господарями. Не даваймо людям злої волі сіяти в народі розбрат. Не даваймо недобрим пастирям ширити антихристиянські почуття і розпалювати ненависть.

В нинішніх умовах справжній християнин той, хто лікує калічені серця і сумління, а не той, хто бореться з суперником за церкву. Не забуваймо, що в тій церкві звучатиме та сама молитва, той самий спів, буде той самий обряд і та сама релігійно-патріотична проповідь.

Яка ж різниця? В підпорядкуванні? Основна різниця — в доброті і мудрості священика. Культурі пастора. Яка конфесія краща? Це доводиться не суперечкою, а поведінкою, добрим прикладом.

Може, в цьому і є мудрість провидіння, яке поставило дві братні церкви в ситуацію змагання: хай люди вибирають ту, де відчують справжній дух християнства, дух миротворчий. Не треба нам скаржитися на долю і на тих, що нас сварять, — підіймимось вище!

В усякому разі справжня українська інтелігенція не повинна приймати антагонізму „католик — православний“, не повинна займати позицію „проти“.

Інтелігенціє, люди, це ж наша кровна справа, це ж наші обов'язок перед народом! Що ми можемо дати своєму народові, якщо навіть не зможемо дати доброї ради, мудрої поради та культурного прикладу.

Який же це інтелігент, коли він допомагає одному із сусідів боротися „за межу“? Який же це інтелігент, коли він збоку дивиться на чвари між дітьми в школі — на релігійному ґрунті? Коли ці діти виростуть — вони не простять!

Усі сили справжніх громадян, особливо інтелігентів, нині повинні йти на справу християнського замирення народу. Це і є наша місія християнізації.

Закликаємо вас до діяльної любові до свого народу!

Київ, 2-го липня 1990 року.

**Євген Сверстюк, Іван Драч, Левко Лук'яненко,
Михайло Горинь, Роман Іваничук, Ірина Калинець,
Михайло Батіг, Ігор Деркач, Богдан Козярський.**

ВАЖЛИВЕ ДЛЯ АВТОРІВ І ВИДАВЦІВ

Онтаріо Артс Консил приділила 100,000 дол. для перекладачів творів сучасних авторів, які пишуть іншими мовами як англійська чи французька. Аплікації можуть подавати тільки онтарійські видавництва від імені перекладача. За ближчими інформаціями телефонуйте до координатора програми Христини Потапчик (416) 961-1660 або 1-800-387-0058.

„НОВІ ДНІ“ І УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКОВНІ СПРАВИ

Друкуючи звернення РУХУ до християн-українців різного віровизнання як документ, що може позитивно спричинитися до розв'язки найболючішої нині для української спільноти проблеми, ми одночасно просимо вибачення в читачів, священників та ієрархів за те, що не передруковуємо запізнілих вісток і матеріалів навіть про такі важливі події в житті українських Церков, як перший Собор відродженої Української Автокефальної Православної Церкви в Києві, об'єднаний Собор ієрархів Української Католицької Церкви в Римі, Собор Української Православної Церкви Канади в Вінніпегу чи історичний приїзд митрополита УАПЦ Івана до Бавнд Бруку і його зустріч з патріархом Київським і всієї України Мстиславом.

Справа в тому, що „Нові Дні“ — це малий журнал, який виходить лише раз у місяць і просто не має місця інформувати про всі важливіші поточні події, зокрема коли редакція знає, що про ці події вже широко інформувала наша щотижнева чи спеціалізована преса. Майже кожний читач „Нових Днів“ передплатує бодай одну щоденну, щотижневу чи церковну газету й про поточні події довідується з них раніше, ніж спроби про це написати „Нові Дні“.

Тому наш журнал, як у минулому так і в майбутньому друкуватиме переважно тільки аналітичні коментарі та фундаментальніші статті з усіх ділянок життя, а в тому і з життя та проблематики релігійної чи церковної. Звичайно і в цьому багато залежатиме від наших співробітників, які добровільно надсилають нам свої праці. Через брак фінансів навіть на скромні гонорари, ми не можемо замовляти в авторів статті на теми, які ми хотіли б бачити в „Нових Днях“.

І сам редактор не може бути „майстром на всі руки“, тим більше, що його час тепер обмежений до переписування, перекладання, скорочування і взагалі відредаговування надісланих матеріалів. — **Ред.**

КНИГА ПРО РОЗСТРІЛИ У ВІННИЦІ

Як уже повідомлялось у „Нових Днях“, цього року вийшла друком книга англійською мовою про розстріли українців у Вінниці в 1937-38 роках. Цю фундаментальну працю „The Tragedy of Vinnytsia“ зредагував проф. Ігор Каменецький подаючи свою довшу студію про комуністичний злочин, свідчення учасників вінницької трагедії, документацію міжнародної комісії в роки німецької окупації України, бібліографію та ілюстрації. Багато старань для виходу цієї книжки приклав Олександр Скоп, якого батько згинув там. Вийшла вона як праця Українського Історичного Товариства, в співпраці з фундацією ім. Івана Багряного. Цю вартісну книгу, гарно видану в твердій оправі, що має 265 сторінок можна придбати висилаючи чек на 25 доларів на одну з адрес:

в Канаді:

Ukrainian Historical Association
P.O.Box 95
Etobicoke, Ont. M9C 4V2

в США:

Ukrainian Historical Association
P.O.Box 312
Kent, Ohio 44240

ОГЛЯДИ-РЕЦЕНЗІЇ-НОТАТКИ

ЖУРНАЛ „УКРАЇНА“ ОБЛИЧЧЯМ ДО ПРАВДИ

Ось уже майже 50 років у Києві виходить громадсько-політичний і літературно-художній ілюстрований журнал „Україна“. Заснований як місячник, він згодом став двотижневим виданням, а з 1963 року — тижневик. Публікації „України“ стосуються різних сфер життя України — від економіки, культури, екології до проблем рідної мови та молоді сім'ї. Помітно змінився журнал за роки гласності й перебудови. Про це свідчать і листи читачів, і — що не менш важливо — зростання тиражу. Микола Мельник з Рівного запевняє, що він говорить не тільки від себе: «Ваш журнал завдяки статтям із серії „Пам'ять совісті“, „Гетьмани України“, спогадам, „Картинний галерії“, іншим публікаціям став настільки популярний і рідкісний, що його дістати у кіосках майже неможливо. Про це я Вас чесно і радісно запевняю. Тому спасибі Вам від імені всіх наших ровенчан за цю святу, нелегку працю відродження». Іван Угрин із Скалли-Подільської, що на Тернопільщині, зазначає: «Журнал „Україна“ на сучасному етапі дійсно відзеркалює Україну. — В журналі друкується правда, за яку раніше карали».

Завичай на першу сторінку кольорової обкладинки тижневик виносить фотографію на актуальну тему в житті республіки, а якщо це портретний знімок — то неодмінно людини, про яку говорять, яку знають, а то й люблять. Тема лицьової сторінки має своє продовження в середині журналу — переважно це або „Актуальний репортаж“, або „З погляду „України“, „Подорожі“, „Пам'ять совісті“ тощо. Ось як, приміром, у №23, де тижневик розповів про 50-тисячну екологічну демонстрацію на Хрещатику, приурочену до Дня Землі та 4-ї річниці Чорнобиля. Обличчя 25-го числа журналу — картина художника Івана Сколздри „Наша слава не вмере, не поляже“ а наступні сторінки — розповідь про битву під Берестечком 1651 року, про заповідник „Козацькі могили“ та про нашу історичну пам'ять — не завжди шанобливу й не завжди діяльну.

Рубрики „Позиція“, „Ділове інтерв'ю“, „Лабораторія соціальних досліджень“ висвітлюють проблеми та болі нашого часу. Народний депутат УРСР, доцент архітектури Лариса Скорик у розмові з кореспондентом журналу (№25), не обминаючи гострих кутів щодо оновлення життя в республіці, твердо переконала — треба починати з проголошення державного суверенітету України та прийняття закону про владу і власність.

Події, які відійшли в минуле, але й досі являють нам усе нові й нові знаки беззаконня, свавілля, бездуховності, знаходять віддзеркалення в матеріалах, що їх „Україна“ друкує з номера в номер під промовистими рубриками „Гласність“, „При відчинених вікнах“, „Сповідь“. Колишній перший серкетар ЦК Компартії України Петро Шелест запевняє читачів: «Все, що скоїться, я передбачав» — і щедро ділиться роздумами про свої кращі дні, дає відверті характеристики своєму часові та його головним дійовим особам (№№21-23). Вже кілька разів побачила світ нова ру-

брика „З юридичним штампом: злочинність“, під якого тижневик друкує публіцистику, спогади, листи політв'язнів брежнєвської доби; документи, які стали причиною суду та ув'язнення: Олеса Бердника (№9-10), Валерія Марченка (№№19-21), Миколи Руденка (№24). Ще одне ім'я в цій низці — Василь Стус: стаття про національне питання на Україні та сторінки з табірної зошити (№№22,23-25).

Рубрика „Чиста криниця“ повертає читачам призабуті імена, знайомить сучасника з творчістю людей, котрі з незалежних від них причин не змогли поділитися із співвітчизниками художнім відкриттям світу. Серед імен — Святослав Гординський і Олег Ольжич (№№16 і 29 за 1989 рік), Василь Лісовий (№16), Леонід Мосендз (№18), Євген Сверстюк (№26), Галина Орлівна (№29).

Повернення українському народові його історії, його видатних постатей — так можна охарактеризувати серію „Гетьмани України“, яку журнал розпочав з першого цього річного числа. Це нариси відомого історика XIX-XX століть Володимира Антоновича та живописні або графічні портрети гетьманів, які журнал вміщує на цілу сторінку. Вже вийшли розповіді про Петра Конашевича Сагайдачного, Богдана Хмельницького, Юрася Хмельниченка, Івана Виговського, Павла Тертю, Демка Многогрішного (№№1,5,10,14,21,26).

Тижневик і раніше вміщував матеріали про українську діаспору в світі, а тепер публікації про наших земляків можна знайти мало не в кожному номері. А в №20 „Україна“ третину своєї площі надала країнам з Австралії. Усе там є — й інтерв'ю, і поезія, й оповідання, й подорожній нарис, і кольорові знімки. Ще одна помітна публікація під цією рубрикою „Діти твої, Україно“ — кольорова вкладка з репродукціями творів Якова Гніздовського та ґрунтовна стаття Богдана Певного про художника (№25). З віршами та витинками Віри Вовк з Бразилії читачі мали щасливу нагоду ознайомитися в №17.

Зросла зацікавленість зарубіжних українців до публікацій журналу, про що свідчать їхні листи до редакції. Трапляються з-поміж них і сердиті, але переважають сердечні, теплі, доброзичливі. В №12 „Україна“ вмістила листа 97-річного Мирона Сурмача, котрий виїхав з батьківщини ще 1910 року, а тепер мешкає в Сполучених Штатах, в містечку Седл Ривер, яке він називає Сурмачівською, штат Нью Джерсі. Має із сином книгарню „Сурма Бук енд Мюзіко“. Та процитуємо його дослівно: «Люблю все читати, що приходить з України. Україна мені дорога, Україна росте, розвивається... Не можу втерпіти, щоб не похвалитися, з якою великою приємністю читаю „Вісті з України“, журнали „Україна“ і „Юкрейн“, „Всесвіт“, „Наука і суспільство“... Та не менш цінна для читачів „України“ була й подальша розповідь про своє життя: «Мешкаю в сусідстві колишнього президента Річарда Ніксона. Йому доставляли бджолині продукти зі своєї пасіки... Люблю свою пасіку, люблю оголошувати і продавати бджолині продукти, мед, бджолину пергу, прополіс і маточне молочко, вірю, що це допомагає бути здоровим, як хто не затрує себе тютюном, горілкою, цукром, сіллю. Треба мати більші груди, як живіт, то будете жити не менше сто літ. Треба тримати голову в холоді, живіт в голоді, ноги в теплі, щоб жити сто літ на землі».

Дуже слушні поради, тим паче, коли ми їх чуємо від людини, котра не з чуток знає таємниці молодості.

Нарешті настав час, коли журнал зміг правдиво розповісти про українців, які живуть компактно за межами української республіки на території Радянського Союзу. Це історія ілюстрованих нарисів про наших земляків із Зеленого Клину, що в Приморському краї (№№17,19,23,26). Та це тільки перші ластівки. На читачів чекають розповіді про українців у Казахстані, на Кубані, в Прибалтиці. Публікації ж про далекосхідних українців вже тепер відлунюють добром у спраглих за батьківщиною душах людей. Вони пишуть до редакції, діляться своїми найпотаємнішими мріями, просять допомоги у вивченні рідної мови. Українці зі Спаська-Дальнього надіслали на адресу „України“ 750 карбованців, які вони зібрали, щоб допомогти багатодітним родинам із чорнобильської зони, а нещодавно знову надіслали 900 карбованців. Журнал виконав доручення земляків і передав гроші трьом родинам з Народицького району Житомирської області й розповів про життя цих людей у нарисі „Одними долями“ (№29).

Художня література в журналі — це поезія і проза, гумор і сатира сучасних українських авторів. Цей розділ видання істотно доповнюють сторінки „Бібліотечки „України“, на яких вміщуються твори з продовженням. Три сторінки в кожному номері за рік складають своєрідну 150-сторінкову книжку формату журналу обсягом близько 50 друкованих аркушів — за змістом вельми цікавої, за характером — розмаїтої, за вартістю — вже сплачено. Для колекціонера така книжка-саморобка — просто знахідка.

Якщо вже згадали про колекціонерів, то скажемо ще про один розділ журналу, котрий неабияк прислужується шанувальникам мистецтва. 52 кольорові вкладки на рік, кілька репродукцій відомих полотен з рубрики „Читач просив надрукувати“ — це більш як 200-сторінковий альбом художніх творів різних епох.

Які ще матеріали останнього часу мали найбільший резонанс у читачів „України“? Поезії Михайла Саченка (№13) і Оксани Забужко (№25), розповідь про лікаря-травника з Криму Валерія Гіперборійського (№15), нариси про лавреатів фестивалю „Червона рута“ Марійку Бурмаку (№23), сестричку Віку (№16), Андрія Миколайчука (№29), інтерв'ю з астрологами Павлом і Тамарою Глобами (№13), діалог поета Івана Малковича та співака й композитора Тараса Петриненка про національну самосвідомість в українській історії, сучасній музиці та пісні (№22), „Круглий стіл“ — про сучасну українську національну філософію (№24), інтерв'ю з режисером фільму „Іван Миколайчук. Тризна“ Василем Вітром (№24)...

Відгукуючись на публікацію про одного з в'язнів сумління ще недавніх літ, читачка з міста Сміли, яка підписалася: «Валентина Осинська, радянська вчителька», у листі до редакції говорить „Спасибі Вам за такі публікації, за висвітлення цих страшних подій у нашому такому недалекому минулому, за те, що оприлюднюєте ці страшні реалії нашого буття. Боронь Боже, повторитись усьому цьому! Бо воно наклало великі шрами на наші душі. Воістину — очищайтесь».

Це відгук на публікацію нехай і не про далеке, але вже минуле. А що пишуть читачі про матеріали,

пов'язані з нинішнім днем? Ось найсвіжіший відгук. Л. Падун-Лук'янова з Києва на листівці надіслала кілька слів, але вони промовисті й точні:

Багато цікавих матеріалів у №25, проте хочеться відзначити інтерв'ю Лариси Скорик — справжнього депутата Української РСР! Хай перемагає в нашому парламенті, долає перепони меншість за кількістю — велика і значна за якість!

Коли ви читатимете найсвіжіше число „України“, пам'ятайте, що ще сім номерів перебувають у дорозі до Вас — саме стільки номерів одночасно готуються до друку. І в кожному з них неодмінно буде матеріал, який для Вас буде відкриттям. Запитаєте, а чому б не випустити номер-відкриття? Ідея приваблива. Та й прагненням ідеалу журналісти „України“ не обділені. І ті їхні творчі зусилля подвоюються, потроються, коли вони знатимуть, що тижневик чекають, що його читають і перечитують усе більше й більше людей, не байдужих до всього, що складає поняття Україна: історія її народу, гострі протиріччя сучасного розвитку, перспектива на ближчі роки і на майбутнє...

Читають в Україні, в Радянському Союзі, в багатьох країнах світу, де живуть нині співвітчизники, небайдужі до тих процесів оновлення, якими живе Україна.

Журнал „Україна“ може стати в пригоді також діловим людям на Заході. Він готовий систематично вмішувати на своїх сторінках кольорову та чорно-білу, текстову та художньо оформлену рекламу продукції, товарів та послуг, які можуть зацікавити людей в Україні та в СРСР, а також громадян зарубіжних країн. Оплата реклами — за домовленістю. Нагадуємо: журнал виходить тиражем 130 тисяч примірників і поширюється переважно в Україні, але він має також передплатників в усіх республіках Радянського Союзу та більш як у 30 зарубіжних країнах.

Адреса редакції: 252047 Українська РСР, м. Київ-47, вул. Петра Нестерова, 4, журнал „Україна“. Телефон: 446-63-16, 446-72-93, 446-83-81.

Редколегія журналу „Україна“

Щонайкращий спосіб постійно підтримувати зв'язок із журналом — стати його передплатником. „Україну“ можна передплатити за такими адресами:

CANADA:

Ukrainska Knyha,
962 Bloor St. West,
Toronto, Ont.,
M6H 1L6

People's Co-op,
1391 Commercial Dr.,
Vancouver, B.C.
V5L 3X5

UNITED STATES:

Znane Book Store,
5237 Geary Boulevard,
San Francisco, Calif.,
94118

Prognessive Book Shop,
1506 West 7th St.,
Los Angeles, Calif., 90017

Victor Kamkin, Inc.,
12224 Parklawn Drive,
Rockville, Md., 20852

GREAT BRITAIN:

Central Books Ltd.,
14, The Leathermarket,
London SE1 3ER

Balley Subsc. Agents,
Warner House,
Folkstone, Kent CT19 6PH

AUSTRALIA:

C.B.D. Lib. & Sub. Serv.,
Box 4886, G.P.O.,
Sydney, N.S.W. 2000

КРЕДИТОВА СПІЛКА

при Церкві Св. Покрови (Торонто)

дає позики і платить високі відсотки
від ощадностевих вкладів.

ST. MARY'S (Toronto)

CREDIT UNION LTD

832 Bloor St. West (near Shaw St.)

Tel.: 537-2163

4 Bellwods Ave.

Tel.: 360-8355

ГОМУНКУЛЮС ЧИ ГОМО?

Про драматичну поему

Ростислава Кедр „Гомункулюс“

Появу драматичної поеми „Гомункулюс“ Ростислава Кедр (Торонто, 1990, видання „Слова“, обкладинка М. Бідняка, присвята генерал-губернаторові Гнатишині) можна вважати помітним явищем в українській літературі. Це дуже складне явище в різних своїх аспектах, як філософічному, релігійному, психологічному, соціологічному тощо, і зокрема у своїй оригінальній концепції гуманістичного ідеалу самодосконалення людини. Цей ідеал вже діяв в античній філософії і містиці (гнозис) як поняття обоження людини: деїфікація, теозис. Ця ідея деїфікації, яку Прокл і Діонісій Ареополіта пояснювали як гуманістичну, об'єдналася з неоплатонським ученням про досконалення через ступеневе наближення до Бога: дорога до Бога, ітінераріум ін Деум.

Ідея досконалення людини була живою в середньовічній містиці і далі в Ренесансі — західньому (Піко делла Мірандоля) і східньому, візантійському (Максимум Конфессор). Ця ідея проникла згодом у філософію Просвітництва, її знаходимо і у великого Ляйбніца, і в Григорія Сковороди. Розкриття захованої у зовнішній людині божеської душі — це мета не тільки філософії, а й поезії та мистецтва. Приклади цьому знаходимо вже в Данте і в Ренесансі, пізніше в літературі 17-го століття, зокрема в ліриці. Так пише Ангелюс Сілезіюс: «Найбільшим чудом є сама людина — вона може, якщо захоче, стати Богом або чортом». Ідея гідності і самодосконалення людини, „подоби Божої“, сильно виражена в музиці (Гендель, С. Бах, Глюк, Бортнянський, Веделі).

Мотив самодосконалення і мандрівки людини до Бога проникає в концепцію т.зв. фавстівської людини, так названої від монументального твору Гете „Фавст“. Серед різних фавстівських типів, як наприклад Манфред — Байрона, Іван Карамазов — Достоевського, Мойсей — Франка, Адріян Леверкюн — Томаса Манна, Клим Самгін — Горького, Фавст і місто — Луначарського, Майстер і Маргарита — Булгакова, Фавст і смерть — Левади, Доктор Серафікус — Домонтовича і інші, помітне місце займає драматична поема Кедр. Це спроба перетворити фавстівську проблематику під аспектом вимог сучасності, коли все людство загрожене загальною катастрофою. В

**Complete
Home
Comfort!**

- ☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- ☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- ☐ Продаж і обслуга домашнього ogrivального устаткування
- ☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- ☐ Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPSCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel. 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

таких обставинах не можна вибирати шляху Фавста — „надлюдини“, який насильством і злочином хотів осягнути свій ідеал гуманності: технічна людина, гомо фабер хоче негуманними засобами осягнути ідеал гуманізму.

Гомункулус не хоче і не може йти таким шляхом. У повному скепсисі і розпачі через дегуманізацію („мавполюди“) і деградацію людини до обезлюдненої потвори (образ Диктатора) Гомункулус стає на прю з Богом, який, як творець такого світу, здається йому Сатанобогом. Цей різко єретичний мотив *боротьби людини з божеством* після тяжкої внутрішньої боротьби кінчиться відчуттям і розумінням, що всесвіт керує Дух як вершинне і досконале явище і розуміння Бога. У новонародженній при допомозі Ірини, ідеального образу жінки, вірі Гомункулус — людинка стає гомо — людиною. Він каже: «я вибрав шлях без крові і без помсти, лишаючи і кару й суд Йому». Тим Гомункулус відрізняється від Гетового Фавста як деякою мірою аморальної людини чи „надлюдини“.

Ця правда, яку здобуває з трудом Гомункулус, знаходить гостро іронічний відгук при кінці драми у Мефистофеля, якого автор вміло зобразив як неоднозначного діалектика, що вміє найскладніші думки вміло висловити в діалогах з дієвими особами. Чому таке закінчення драми? Бо людство ще не на шляху до спасіння себе самого і планети. Воно ще блукає.

Варто б побачити на сцені драматичну поему, яка має багато елементів сценічності, хоч вимагає режисера, що зумів би пристосувати її для театру.

Д-р Ірина Гузар

Книжка коштує \$25.00 і її можна набути в українській книгарні WEST ARKA, 2282 Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada M6S 1N9. Tel. (416) 762-8751.

На фото члени Літературно-мистецького клубу ім. Василя Симоненка в Мельборні разом з гостем ред. А. Михайленком. Починаючи зліва, в першому ряду: Люба Кириленко, Боженна Коваленко, Анатоль Михайленко, Зоя Когут, Анастасія Гру-

РЕДАКТОР А. МИХАЙЛЕНКО В МЕЛЬБОРНІ

Наприкінці травня до Австралії, на запрошення ж. „Легіонер“, прибув з Києва письменник і редактор популярного журналу „Україна“ Анатоль Михайленко. Після зустрічі з громадянством в Аделайді він завітав до Мельборну. Літературно-мистецький клуб ім. Василя Симоненка в Мельборні, у співпраці з Українською громадою Вікторії, влаштував в Народному домі в Ессендоні зустріч з гостем з України. Вечором керував Дмитро Пирогів. Слово про життя та заслуги журналу „Україна“ сказав голова Клубу Дмитро Нитченко.

Анатоль Григорович Михайленко розповів про себе та журнал „Україна“, який він редагує вже багато років. Він познайомив присутніх про труднощі журналу, його тривалу історію та перешкоди. Колись це видання досягло тиражу в 400 тисяч примірників. Але брежнєвсько-сусловська доба русифікації довела журнал до лише 90 тисяч тиражу. За останні роки, коли стало більше волі, журнал почав друкувати багато цікавішого матеріялу, що піднесло тираж видання до 131.400 прим.

шецька та Леся Богуславець (Ткач). Ззаду стоять: Григорій Вишневий, Дмитро Нитченко (Чуб), Пилип Грін — гість із Канберри, який запросив А. Михайленка до Австралії, Михайло Підріз та Неван Грушевський. Фото: Михайло Голян.

Після промови гостя, почалися питання і відповіді, не бракувало й гострої критики за помилки. Критикували навіть за англomовне видання „України“, яке вже кілька років редагує інший редактор.

По закінченні відбулося прийняття з перекусом та чаєм і товариськими розмовами. Загалом зустріч була корисна тим, що гість почув претенсії читачів журналу, а читачі та присутні почули про умови друку „України“, про те, що влада хоче піднести ціну, не дає паперу на продаж журналу по кіосках, що неминуче буде знижувати тираж.

З. Т.

ПІКНІК У ПОШАНУ СТАРШИМ

У Пансіоні ім. Івана Франка в Mississauga, Онтаріо, в неділю 24-го червня ц.р. відбувся багатолюдний успішний пікнік у пошану сеньйорам мешканцям обидвох наших пансіонів.

Ідучи в напрямі звуків оркестри на хутір-подвір'я Пансіону, вже здалека було видно на тлі чудових квітів та зелені високо вивішений, стрічками прибраний напис: „ВІТАЄМО СЕНЬЙОРІВ!“. Це з нагоди Місяця Пошани Старшим.

Всюди, куди глянути, усміхнені обличчя. Учасників пікніку зібралось понад 500 осіб, між ними старші мешканці обох Пансіонів зі своїми дітьми, внуками і правнуками, а також і багато інших членів української громади та добровольці і працівники Пансіонів.

По середині, перед головною альтаною, де пригравала „Українська оркестра“, велике число гостей обступили Екзекутивного Директора Пансіону, д-р Євгенію Пастернак, яка вітала старших та молодших учасників цього свята. Відтак, в імені Дирекції Т-ва Український Дім для Старших, голова п. Ярослав Семотюк, офіційно відкрив пікнік. Після відкриття відважніші молодці та молодич-

ки, почувши звуки коломийки та гопака, зразу кинулись в танець.

Не зважаючи на хмарну погоду було надзвичайно весело і гамірно. Всюди видно, скільки вложено труду і доброї волі, щоби зорганізувати та перевести таку імпрезу. Треба відмітити організаційний хист панни Марти Юрцан, адміністраторський — д-ра М. Данилишина та керівництво д-р Е. Пастернак. Довкруги розкішні квіти та зелень. Альтани прибрані чудовими мозаїками, стрічками та квітами; декоративні написи показували де що знаходилось: туди — „УКРАЇНСЬКЕ МОНТЕ КАРЛО“, де можна грати в „коло щастя“; далі, в окремій хатинці — „ВОРОЖКА-АСТРОЛОГ“; вліво — „МУЗЕЙ-АРХІВ УЛАСА САМЧУКА“; далі — „РИБОЛОВЛЯ“ — рибний ставок Пансіону, де зібрались завзяті риболови; вправо — „БУФЕТ-ПЕРЕКУСКА“, звідки неслись запахи смачних ковбасок і „гамбургерів“, смажених на свіжому повітрі. Кілька кроків від центру гостини прекрасна „АЛЕЯ РОЖ“ та квітники, наче позичені з найкращого ботанічного городу. Асфальтова стежечка веде попри яринні городи і пасіку, через овочевий сад, попри велике шатро до „ФОНТАНУ МОЛОДОСТИ“. Всюди на лавочках, під шатром і в альтанах сиділи усміхнені щасливі старші зі своїми молодшими гостями.

Спеціальною атракцією були ще „ДИКІ ЗВІРІ“, які загостили на пікнік: пустотлива чорна горила, жвавий смугастий тигр та грайливий сірий слоник (перебрані студенти-працівники Пансіонів — Люба Бетлей, Юрко Потічний та Євген Кухар), до яких також долучились ще й ніжна лісова мавка, жартівлива чорна киця, „індіанський чіф“ в парадному одязі та з пір'ям на голові, і маленький кругленький гарбузик (перебрані діти — Соня, Таня, Марко і Мірчик Тонковичі).

При звуках музики численні добровольці та працівники обох Пансіонів у вишитих блюзочках запрошували гостей до танцю, розносили холодні напитки, овочі, пампушки і припрошували до смачного буфету.

Забава та співи, товарська гра, лотерія, перекуски, напитки та різні несподіванки творили цей кольоритний пікнік, в якому начебто зникли межі віку між старшими та молодшими — була одна весела родина.

Т. Тонкович

Зліва в центрі управителька Пансіонів д-р Євгенія Пастернак. За нею, зправа, адміністраторка „Нових Днів“ Ада Горгота „розмовляє“ з головою Дирекції Пансіонів п. Ярославом Семотюком.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

ЛЕОНІД ПОЛТАВА-ЕНСЕН

19-го квітня 1990 року помер у Нью-Йорку після важкої недуги відомий український поет, письменник, редактор і громадський діяч бл.п. Леонід Полтава (справжнє прізвище — Енсен). Покійний народився у місті Ромни в 1921 році. Освіту здобував у Полтаві, опісля в Ніжинському педінституті. Німці вивезли його до Німеччини на примусові роботи вже в 1941 році. Після війни перебував в Західній Німеччині, Франції, Іспанії, опісля жив у США. Був колись співробітником ж. „Нові Дні“, а в останні роки цілковито віддався видавничій роботі для організації Українського Визвольного Фронту. Редагував „Вісник ООЧСУ“, тижневик „Національна Трибуна“, журнал СУМ-у „Крилаті“, „Вісті УККА“ та кооперативний журнал „Наш Світ“.

ІНЖ. СТЕПАН КІНДІЙ

У Лондоні, Англія, 23 квітня 1990 р. відійшов у вічність на 93-ому році життя колишній суспільно-громадський та політичний діяч, офіцер УГА й пізніше провідний член Союзу Гетьманців Державників та довголітній член Ради Союзу Українців у Великобританії інж. Степан Кіндій, народжений 1898 р. в Миколаєві над Дністром.

ОЛЬГА КОЛЯНКІВСЬКА

1-го червня 1990 р. відійшла у вічність на 66-му році трудовитивного життя співосновниця Українського Музею Василя Курилика в Ніягара Фаллс **Оля Колянківська**. Разом з своїм уже також покійним чоловіком Миколою Колянківським Ольга Костянтинівна була серед першопроходців духовного єднання заокеанських українців з окупованою Україною, за що довелося їм чути чимало докорів навіть від близьких приятелів.

Останнього часу Ольга Колянківська була всеціло зайнята підготовкою виставки творів Василя Курилика в Україні, на жаль, цього проекту не встигла зреалізувати.

Сподіємося, що культурні багатства музею залишаться в надійних українських руках, що й було б найкращим пам'ятником для Колянківських і культурної їхньої праці.

ПОМЕР ГЕРОЙ АНАТОЛЬ ГРИЩЕНКО

На початку липня ц.р., після чотирирічної боротьби з левкомією, помер в американському шпиталі в Сіятел майор Анатоль Грищенко, пілот гелікоптера, який не раз, а п'ять разів скидав мокрий цемент на радіоактивний вогонь аварійного чорнобильського реактора. Цим героїчним вчинком він свідомо жертвував своїм життям, щоб максимально зменшити розміри чорнобильської катастрофи й цим урятувати життя сотень тисяч, а може й мільйонів людей.

Анатоль Грищенко народився в селі біля Чорнобиля. Його тлінні останки відвезено в Україну для похорону з військовими почестями як героя Радянського Союзу, на жаль, з радянської преси ми досі не довідалися як і де похоронено цього справжнього Героя світу.

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносно міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвинтаря Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647

В наглій потребі до хати: 620-4953

ЛАТИШКО АНДРІЙ — адміністратор

Вічна пам'ять і слава хай буде нашому землякові-героєві Анатолєві Грищенкові!

ПОМЕР ОСИП СОХОР

Ділимося з нашими „перелітними“ читачами сумною вісткою, що третього липня 1990 року по тяжкій і довшій недугі відійшов у вічність на Маямі Біч, Флорида, відомий там підприємець, громадський діяч і дорадник — людина з великим серцем — св.п. Осип Сохор. Тлінні останки Покійного перевезені до Вашингтону й зложені в крипті Українського національного мавзолею.

Дружині Покійного, донькам, дальшій родині й численним приятелям висловлюємо наше глибоке співчуття. Вічна йому пам'ять!

ПОМЕР Я. МАКОВЕЦЬКИЙ

В неділю, 8-го липня, помер на 81-му році життя відомий політичний діяч, член Проводу Організації Українських Націоналістів і колишній голова Української Національної Ради д-р Яків Маковецький. Похоронений у Мюнхені на цвинтарі Вальдфрідгоф, недалеко могили його попередника бл.п. інж. Осипа Бойдуніка.

ВІДПОВІДІ НА ПИТАННЯ Ю. МАРЧАКА

У вихідному моменті моєї статті „Кирило й Методій — основоположники слов'янської письменності“ („Нові Дні“, січень 1990) я писав: **«Стародавні українські племена... до X ст. не мали своєї азбуки, яка відповідала б фонетиці власної мови...»** 1. Пан Марчак не погоджується з моєю термінологією („Нові Дні“, ч.482-483, стор.47) і ставить питання: «коли саме цей термін (фонетика) увійшов у закон, бо в ті часи таким зворотом не послуговувались».

У мовознавстві (як науці!) узаконено характеризувати відповідні питання їх власними словами — граматичними категоріями, поняттями та термінами — незалежно від того в яку б давнину ми не заглиблювались. Це є звичайний підхід до мовних явищ з погляду здорового глузду. Фонетику визначають як відділ мовознавства, що вивчає звуки даної мови й їх історію. Фонетичні (від грецького „фонетікос“ — звуковий, голосний) спостереження провадили греки, починаючи з 4 ст. до н.е. Наше мовознавство — як наука про мову — дуже молоде. Порівняльна історична фонетика іноді лише приблизно дає можливість визначити час виникнення й перебігу фонетичних змін. Фонетичні процеси давньоукраїнського періоду передавались звичайно описово-перефразистично, а не термінами. І тільки з XIX ст. термін фонетика починає вживатися в граматиці. При цій нагоді глипнімо й на наше письмо, що зветься фонетичним.

Старе українське письмо (граматика Мелетія Смотрицького вживалась від 1619 р. до початку XIX ст.) мало бути пристосоване до живої української мови з її фонетикою. З часу появи „Енеїди“ Котляревського, літературною мовою стала жива українська народна мова. Зразу ж виникла потреба пристосувати старе українське письмо до народної мови. Отож, першим хоробрим, хто написав граматику (1818 р.) живої української мови, був Ол. П. ПАВЛОВСЬКИЙ. Він описав найважливіші звукові особливості мови й цією працею поклав початок фонетичному правопису української мови... А видавці „Русалки Дністрової“ (1837) навіть викинули гасло: «Пиши як чуєш, а читай як видиш!»

2. Далі Ю. Марчак пише: «Хочеться запитати нашого вченого (такого звання не маю — І. Б.) також, як це сталося, що він не згадав про „ВЛЕС КНИГУ“, яка вказує на дуже старинне писемство наших предків. Мабуть, тому, що й всі інші вчені починають від того, що ми прийняли культуру 'од Греков'...»

Упхати всі старовинні книжки в одну статтю — річ неможлива. Моя стаття була задумана на тему: „Кирило й Методій — основоположники слов'янської письменності“. Я мусів характеризувати велику діяльність Кирила й Методія для всього слов'янського світу. А крім того, щоб дати характеристику книжки, треба мати її монографію, в якій дана книжка досліджується. Сенсаційних газетних статей аж надто мало для серйозної роботи.

3. «За Іваном Франком, були ще й такі писемності (? — І. Б.), про які наш вчений чомусь не згадує: галицький рукопис (Клотца), рукопис Маріанський, рукопис Ассеманіанський...»

У мовознавстві прийнято розрізняти два поняття: письмо і писемність. Письмо являє собою додатковий до звукової мови засіб спілкування. А писемністю треба називати наслідок використання цього засобу, тобто сукупність документів, виконаних письмом того чи ін-

шого народу. У Вас, Пане Марчак, такого термінологічного розрізнення не спостерігається.

Клоців збірник, Маріїнське євангеліє, Ассеманове євангеліє — все це найдавніші пам'ятки старослов'янської мови, написані глаголицею.

а). Клоців збірник, а радше лишки від великого рукописного збірника (всього 14 аркушів) належав Клоцові. 1836 року видав частину Копітар, 1860 р. — частину Міклошич, 1893 року вийшло повне видання Вондрака з великою передмовою. Зміст пам'ятки — життя, проповіді.

б). Маріїнське євангеліє X-те-поч. XI ст. (173 аркуші, з них один пізніший — кирилицею!). Четвероевангеліє; більшу частину рукопису привіз до Росії В. Григорович. Знайдено на Афроні в Маріїнському монастирі. Року 1883 видав Ягіч.

в). Ассеманове або Ватиканське євангеліє. Це АПРА-КОС (євр. по тижнях), лише 159 стор. Ще 1736 р. бібліотекар Ассеман придбав у якогось слов'янина в Єрусалимі. Видавали: 1856 р. (глаголицею) Рачки, 1878 р. (латинкою) Чернчич. За батьківщину цієї пам'ятки вважають Македонію; пізніше видання Вайса і Курця.

Ці інформації подано за проф. М. К. Грунським: «Вступ до слов'янського мовознавства», Київ, 1941, стор.38-39.

Даруйте мені за щирість, Пане Марчаку, але ваша негативна оцінка античної грецької культури не відповідає дійсності. Справжні знавці культури підтвердять це. Адже вся європейська сучасна культура, а з нею й наша, органічно пов'язані з античною культурою. І тільки після прийняття цієї культури європейські народи стали цивілізованими народами. Великий знавець стародавньої Греції, Хв. Зелінський, говорить так про цей світ: „Стародавній світ — як показує саме слово — являє собою в значній мірі широку, багату, різноманітну ділянку знань; це дійсно — своєрідний і закінчений у собі „світ“, з яким наш сучасний світ з'єднаний тисячею, в значній мірі неусвідомлюваних, ниток».

Тож пораджу вам — якнайскоріше глибше й ширше ознайомитися з культурою античного світу, а не лише «півметровим половим предметом» цього світу.

Іван Безпечний, *Онтаріо*

ПОСОЛЬСТВУ КАНАДИ В СРСР

Вітаю Вас!

Прошу Вас передати мій лист до відома проживаючих у Вашій країні наших земляків. Я звертаюся від імені чотирьох сот жителів села Коваленківка Полтавської області, Кобеляцького району. Ми півроку тому створили самостійне господарство, але труднощів багато — недостає хорошої техніки, необхідні невеликі цехи для переробки сільськогосподарської продукції.

А в нашій країні придбати це немає де, вийти ж на світовий ринок з нашим рублем неможливо. От і хочеться звернутись до наших земляків, може хтось відгукнеться і допоможе нам стати на ноги, а чим будемо віддячуватись — домоворимось у процесі роботи. Наша адреса:

Полтавська область
Кобеляцький район
с. Коваленківка,
колгосп „Білорусія“

З повагою і проханням — керівник господарства
С. О. Горохівський

ГАЛИЧАНКА — НЕ ЛЬВІВ'ЯНКА

... Спасибі Вам за поміщення статті „Творительська цінностей“ (в червневому числі „Нових Днів“)...

Та сталося непорозуміння, або „чортик друкарський“, бо ж я не львів'янка! До речі, оце вперше в житті 10-го серпня заїду до Львова. Я — галичанка, родилась в Галичі.

За Вашу увагу в цьому питанні в наступному числі „Нових Днів“ буду вдячна.

І. Дибко Филипчак

Цим разом друкарським чортиком був сам редактор. Мова про такий діалог на стор. 12-ій:

— Це я тому почала цю тему, бо мені Олександрів казав, що ви галичанка.

— Так, я галичанка, чуть не щодня побувала на Замковій горі, біля руїн замку нашого короля Данила...

Щоб не повторювати двічі слова галичанка, я „поправив“, у Вашій відповіді на „львів'янка“, навіть не думаючи про те, що в Галичі також замкова гора з руїнами княжого замку. Тож, — вибачте.

М. Дальний

ІВАНО-ФРАНКІВЩИНА КЛИЧЕ

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ, БРАТТЯ І СЕСТРИ
— ДІТИ НАШОГО НАРОДУ!

Сесія Івано-Франківської обласної Ради народних депутатів звертається до всіх Вас, котрі з причин, залежних чи не залежних від Вас, були змушені покинути в різні часи нашу Україну. Ми знаємо, що Ви живете з мріями і думами про рідну землю, про свій народ. Існуюча багато років у нас панівна система позбавляла Вас можливості вільно відвідувати рідні домівки.

Зараз ситуація змінилася. Народна влада Івано-Франківської області гостинно запрошує Вас, чие коріння починається з Івано-Франківщини, до зустрічей на рідній землі.

Ми будемо щасливі зустрітися з Вами, готові до співпраці для розвитку рідного краю, хочемо надати допомогу у вирішенні проблем, які ви маєте в країнах свого проживання.

Ми раді, що нарешті можемо зустрітися, привітатися, обійнятися, запрацювати спільно для добрих справ, які повинні покласти на вівтар нашої матері України.

Голова обласної Ради
М. Яковина

ІВАН КАВАЛЕРІДЗЕ — „ГРУЗИН“?

У цікавій серії подорожних описів Лесі Стадниченко „Що ми бачили і почули в Україні“ („Н.Д.“ за квітень-травень ц.р.) натрапляємо на ляпсус про „грузина“ Кавалерідзе — творця пам'ятника Шевченкові в Полтаві. Зраджуючи необізнаність із широковідомим українським мистцем (маляр і скульптор), кінорежисером та драматургом Іваном Кавалерідзе, який творив і помер 1978 р. у Києві, шановна авторка вдається до зайвих здогадівок щодо національності цієї талановитої людини.

Лише б заглянути у загально-доступні довідники, якими є **Енциклопедія України В. Кубійовича** чи в **Український Радянський Енциклопедичний**

Словник із відомостями про цього визначного українця, народженого на Чернігівщині.

До речі в Бразилії проживає молодший його брат Володимир Петрович Кавалерідзе — визначний науковець-грунтознавець. Разом із своєю дружиною Ларисою Петрівною вони є шанованими членами української громади міста Курітиби.

З пошаною О. Куленко

Спасибі, що звернули увагу на ляпсус про „грузина“ Івана Петровича Кавалерідзе. В наших умовах молодші автори можуть і не знати якої національності був цей визначний український мистець, тим паче, що в Кубійовичевій „Енциклопедії Українознавства“ про його національність і місце народження не згадано. „Український Радянський Енциклопедичний Словник“ подає, що І. П. Кавалерідзе народився 14 квітня 1887 р. на хуторі Ладанському, що на Полтавщині, а не на Чернігівщині. — Ред.

З НАБЛИЖЕННЯМ 90-КИ...

З наближенням 90-ки хочеться встигнути більше зробити для громади. Отож „присовокупити“ і мій даток на поширення та фінансове зміцнення „Нових Днів“...

Анатоль Юриняк, Лос Анджелес

Шановний Земляче Редакторе!
Сердечне спасибі за Ваш щедрий даток (200.00 дол!) на поширення „Нових Днів“. За свій творчий вік Ви встигли зробити для української громади дуже багато! Хочеться вірити, що з наближенням Вашої 90-ки громада встигне в якійсь мірі віддячити Вам. Бажаю Вам всього доброго!

М. Дальний

КОРОТКО ПРО „НОВІ ДНІ“

Посилаю чек на \$30.00, з чого \$23.00 на передплату, а \$7.00 на прес-фонд „Нових Днів“, що так достойно репрезентують друковане слово цікавим змістом, доброю мовою і прекрасним зовнішнім виглядом...

Щастя Вам Боже, щоб зуміли продовжувати трудне і копітке діло, що збагачує нашу рідну культуру...

Лев Ломиш, Дюнкірк

Оцим повідомляю Вас, що я перестаю бути передплатником Вашого цінного і завжди інтересного журналу. Причини: 93 роки віку й усякі недомагання в здоров'ї, в тому і зору.

Сердечно бажаю Вам успіхів в дальшій корисній праці, як теж приєднання багато нових молодих передплатників...

Софія Терлецька, Філадельфія

СПОРТ

ЧОМУ ДУХ НАЦІОНАЛЬНОГО НІГІЛІЗМУ ПАНУЄ Й СЕРЕД ГРАВЦІВ КИЇВСЬКОГО «ДИНАМО»?

Готуючи цей матеріал, я знав, що викличу невдоволення, а може, й гнів багатьох земляків... Але дарма. Є речі, про які просто не сила мовчати.

Йтиметься про футбол. Наш український футбол. Але... не про спортивний його бік... Ні, мова про інше.

Київське «Динамо» двічі поступилося московському «Спартаківі» із загальним рахунком 2:6... Саме тоді, з боєм спостерігаючи за грою в одні ворота, я подумав: «А чи усвідомлюють ці спортсмени, що вони представляють столицю України?»

Дуже хотілося б помилитися з відповіддю на це запитання. Але боюся, що саме слово «Україна» давно вже відсутнє в лексиконі очолюваної В. В. Лобановським київської футбольної дружини. Небіж відомого українського письменника Олександра Бойченка виявився переконаним і напрощуд послідовним прихильником облудної теорії «злиття народів», про що, до речі, недвозначно заявив 1989 року у своїй передвиборній програмі. Тобто такі «анахронізми», як національне самоусвідомлення, почуття гордості не тільки за «нову історичну спільність», а й за свій-таки рідний народ, чужі для Валерія Васильовича і його підопічних. Невже їх цілком влаштовує те, що про київське «Динамо» у світової спортивної громадськості склалося уявлення як про периферійний російський клуб, що свого часу кинув виклик столичним грандам? І не більше!

Дух національного нігілізму панує й серед гравців київського «Динамо». Беручи інтерв'ю в Івана Яремчука в перерві футбольного матчу, телекоментатор змушений був перейти на російську мову, бо ж прихильники «обшидных языковых средств» з уродження Західної України вже встигли витравити все українське. Постежте за рядками-бігунцями під час матчів за кордоном. З них ви можете дізнатися, що українець Олексій Михайличенко ніякий не Олексій, а Alexey. І було б вершиною наївності чекати з боку самого заслуженого майстра спорту або його тренера правомірного в цьому випадку протесту. Українці — єдиний у світі народ, який перекладає свої імена іншими мовами.

Я далекий від того, щоб применшувати заслуги В. В. Лобановського і його колег у вітчизняному футболі. І в той же час значною мірою завдяки цим людям футбол український, на відміну од литовського, грузинського, вірменського, повністю позбавлений національних рис. Це стосується й мовного режиму в українських клубах («Днепр» на майках гравців дніпропетровського «Дніпра»!), й наочні інформації (афіші, гасла, табло на стадіонах), і навіть болільницької аудиторії. Коли грає «Фіорентіна», над стадіоном лунає марш перемоги з опери Джузеппе Верді «Аїда». А що звучить у нас, в Києві? «Шайбу! Шайбу!» або «Ма-ла-ци!» або:

«Динамо» Київ — это клас!

«Динамо» Київ — это школа!

«Динамо» Київ — звьозний час совецкава футбола!

На більше, виходить, наш український болільник не здатен?

Але — так уже влаштована людина! — не втрачаймо надії, що скресне всетаки крига і ві цій важливій царині. І, може, над київським стотисячником замість оцих недолугих «речювок» незабаром гримітиме увертюра до опери «Миколи Лисенка «Тарас Бульба»!

Микола Цівірко

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Пансіон ім. Івана Франка, Mississauga	\$100.00
Макаренко А., Ст. Кетеринс	50.00
Д-р Лисик Ю., Ошава	25.00
Копил Петро, Mississauga	25.00
Теличко К. М., Едмонтон	25.00
Стечишин Савеля, Саскатун	20.00
Жук Люба, Монреаль	15.00
Гузик Лідія, Ванкувер	15.00
Цімовський Петро, Вілловдейл	10.00
Попадинець Марія, Торонто	10.00
Клецор Михайло, Равдон	10.00
Сосна Олександр, Ошава	10.00
Андрієвська Галина, Торонто	5.00
Данильченко В., Етобіко	5.00
Гурко Стефанія, Торонто	5.00
Кебало В., Іслінгтон	5.00

С.Ш.А.:

Юриняк Анатоль, Лос Анджелес	\$200.00
Маляр Павло, Сиракюзи	104.00
Скоп Олександр, Ля Меса	100.00
Осійчук Іван, Мортон Гров	61.00
Дем'янович Марія, Нью-Йорк	54.00
Антипів Ніна, Парма Гайтс	44.00
Д-р Лисий Анатоль, Гольден Велі	29.00
Макуха Петро і Анна, Бофало	25.00
Кошман Ігор, Монтгомері	17.00
Шулешко Ю., Новато	17.00
Діак В. і Л., Стовтон	15.50
Макарець І., Арлінгтон, Мас.	12.00
Трегубчук І., Даєр	7.00
Драч Віра, Трентон	7.00
Данилюк Михайло, Голівуд, Фл.	7.00
Гриценко Тетяна, Вест Роксбурі	7.00
Красовський Микола, Маямі Біч	7.00
Хамів Маріян	5.00
Якимчук Валентина, Кю Гарденс	5.00
Андріанов Н., Саратога	4.50
Гайовий Федір, Міннеаполіс	4.00
Пашенко М., Денвер	4.00
Стан В., Бостон	4.00
Витвицький І., Нью-Йорк, Грицак П., Кранфорд,	
Мартюк С., Норд Порт, Роговський М.,	
Ірвінгтон по	2.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Калініченко Тетяна, Буенос Айрес, Аргентина	
(пам'яті дорогого мужа Миколи Васильовича	
Калініченка)	\$80.00
Охрим Ю., Варрапдайт, Австралія	41.00
Онішко Людмила, матушка, Канберра,	
Австралія	15.00
Тицький П., Іст Бентлі, Австралія	10.00
Шевченко В., Мек Леод, Австралія	10.00
Бутко Олекса, Албури, Австралія	5.00
Закальницький В., Брюссель, Бельгія	2.00

ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ ДЛЯ ІНШИХ:

Халява Іван, Леонард, Мічіген	
-------------------------------	--

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668
if not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA "D"
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

ukraine

CHARTERS DIRECT

TORONTO — KIEV — TORONTO

Intours Corporation again offers 10 charter flights direct from Toronto to Kiev beginning May 20th to Sept. 23rd, 1990.

Our tours are for 2 weeks, and include the most popular cities in Ukraine.

- * OUR LONGSTAY PROGRAM allows for 9 days in either Lviv, Ternopil or Chernivtsi, plus 4 days in Kiev.
 - FESTIVE UKRAINE includes Kiev, Odessa, Lviv and Zaporizhye.
 - BEST OF UKRAINE includes Kiev, Chernivtsi, Ternopil, Lviv and Yalta.
 - HORSEBACK RIDING AND CAMPING TOUR IN POLTAVA
- All tours a total of 15 days and are priced from

\$2399.00 to \$2999.00

** CHARTER AIR ONLY: We offer to businessmen, tourists and visitors air tickets only Toronto-Kiev return for a period of from 2 to 8 weeks from \$1050 to \$1200 round trip.

*** PRE-PAID TICKETS KIEV-TORONTO-KIEV. Pre-paid tickets for relatives in Ukraine are \$1500 round trip.

Our charters are with AEROFLOT, Soviet Airlines, using the IL62 aircraft

FOR OUR DESCRIPTIVE BROCHURE — CALL YOUR TRAVEL AGENT OR

INTOURS CORPORATION
1013 Bloor St. W.
Toronto, Ontario M6H 1M1
(416) 537-2165

Intours
Corporation

Telex 06-06-218557
Watts 1-800-268-1785
Telefax (416) 537-1627
Reservac SAM 911575